

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της
ΜΑΡΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΗ

ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΟ
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΟΥΖΑΚΗΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	5
1.1. Έννοια, σκοπός, φύση και διακρίσεις των νομικών προσώπων	5
1.1.1. Έννοια των νομικών προσώπων	5
1.1.2. Σκοπός των νομικών προσώπων	5
1.1.3. Φύση των νομικών προσώπων	6
1.1.4. Διακρίσεις των νομικών προσώπων	8
1.2. Νομικά πρόσωπα Αστικού Δικαίου	9
1.2.1. Σύσταση νομικού προσώπου	9
1.2.2. Ικανότητα νομικού προσώπου	10
1.2.3. Επωνυμία και έδρα νομικού προσώπου	11
1.2.4. Η προσωπικότητα των νομικών προσώπων	12
1.2.5. Προστασία νομικού προσώπου	13
1.2.6. Μετατροπή της μορφής του νομικού προσώπου	13
1.3. Δικαιοπραξίες των νομικών προσώπων	14
1.4. Ευθύνη του νομικού προσώπου	15
1.5. Διοίκηση	17
1.6. Τέλος του νομικού προσώπου	20
1.7. Τα μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα του αστικού δικαίου	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΩΜΑΤΕΙΟ	27
2.1. Έννοια και σύσταση	27
2.1.1. Δικαίωμα για σύσταση σωματείου	32
2.1.2. Πολλαπλότητα σωματείων	33
2.1.3. Παραρτήματα σωματείων	34
2.1.4. Σωματεία που έχουν συσταθεί κατά την εισαγωγή του ΑΚ	34
2.1.5. Είδη σωματείων	34
2.1.5.1. Γενικά	34
2.1.5.2. Αλληλοβοηθητικά σωματεία	34
2.1.5.3. Φιλανθρωπικά σωματεία	35
2.1.5.4. Ενώσεις καταναλωτών	35
2.1.5.5. Ενώσεις σωματείων	35
2.2. Οργάνωση και λειτουργία του σωματείου	35
2.3. Το πεδίο εφαρμογής της δικονομικής ρύθμισης	40

2.4. Ενεργητική νομιμοποίηση	41
2.4.1. Σύσταση σωματείου	41
2.4.2. Τροποποίηση του καταστατικού	42
2.4.3. Παροχή εξουσιοδότησης για τη σύγκληση της συνέλευσης	42
2.4.4. Διάλυση του σωματείου	42
2.5. Αίτηση	43
2.5.1. Αίτηση σύστασης σωματείου	43
2.5.2. Αίτηση τροποποίησης του καταστατικού	43
2.5.3. Αίτηση παροχής εξουσιοδότησης για τη σύγκληση της συνέλευσης	44
2.5.4. Διάλυση του σωματείου	45
2.6. Τρίτα πρόσωπα	45
2.7. Αρμοδιότητα-διεθνής δικαιοδοσία	46
2.8. Προσωρινή διαταγή	46
2.9. Απόδειξη	47
2.10. Απόφαση	48
2.10.1. Ο έλεγχος του δικαστηρίου και η διακριτική του ευχέρεια	48
2.10.1.1. Αίτηση σύστασης του σωματείου	48
2.10.1.2. Αίτηση τροποποίησης του καταστατικού	49
2.10.1.3. Αίτηση παροχής εξουσιοδότησης για τη σύγκληση της συνέλευσης του σωματείου	50
2.10.1.4. Αίτηση διάλυσης του σωματείου	50
2.10.2. Η δεσμευτικότητα της απόφασης	50
2.10.3. Η εκτέλεση	51
2.11. Ένδικα βοηθήματα	51
2.11.1. Αίτηση ανάκλησης	51
2.11.2. Τριτανακοπή	52
2.11.3. Ένδικα μέσα	52
2.12. Ιδιότητα του μέλους	53
2.13. Διάλυση του σωματείου	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	78

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η αναγνώριση από το δίκαιο της δυνατότητας απόκτησης νομικής προσωπικότητας σε ενώσεις προσώπων, που αποβλέπουν στην επίτευξη κάποιου κοινωνικού ή οικονομικού σκοπού, απετέλεσε αναπόφευκτη συνέπεια του κοινωνικού φαινομένου της ύπαρξης και δράσης οργανώσεων που ενσωματώνουν τη συλλογική δράση του ανθρώπου. Στα πλαίσια αυτά, τα νομικά πρόσωπα έχουν την ικανότητα να είναι υποκείμενα δικαίου, δηλαδή φορείς εννόμων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Μια από τις βασικότερες διακρίσεις των νομικών προσώπων είναι αυτή που θεμελιώνεται στο νομικό καθεστώς που διέπει τη σύσταση, την οργάνωση και τη λειτουργία τους, δηλαδή το είδος των κανόνων δικαίου που εφαρμόζεται σε σχέση με αυτά. Υπό το πρίσμα αυτό, τα νομικά πρόσωπα διακρίνονται σε αυτά του ιδιωτικού (ν.π.ι.δ.) και σε αυτά του δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.), διάκριση η οποία υιοθετείται και στο Νόμο.

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να αναλύσει την έννοια, το σκοπό, τη φύση και τις διακρίσεις των νομικών προσώπων αρχικά, καθώς επίσης και να διακρίνει ποια πρόσωπα έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα και ποια όχι, προκειμένου να συμμετέχουν στην ίδρυση των νομικών αυτών προσώπων (Κεφάλαιο 1). Κατόπιν ασχολείται ιδιαίτερα με το παράδειγμα των σωματείων, που ανήκουν στην κατηγορία των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου και αναλύει την έννοια τους, την δομή, την οργάνωσή τους και τους λόγους που οδηγούν στη διάλυσή τους (Κεφάλαιο 2). Τέλος παρατίθεται ενδεικτικά το καταστατικό για την ίδρυση ενός σωματείου (Κεφάλαιο 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

1.1. Έννοια, σκοπός, φύση και διακρίσεις των νομικών προσώπων

1.1.1. Έννοια

Εκτός από τα φυσικά πρόσωπα, δηλ. τον άνθρωπο, υποκείμενα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων είναι και ενώσεις προσώπων που έχουν συσταθεί για την επιδίωξη ορισμένου σκοπού ή συγκεντρώσεις περιουσιών που έχουν ταχθεί στην εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού και αποκτούν αυτοτελή ικανότητα δικαίου (προσωπικότητα) με την τήρηση των προϋποθέσεων του νόμου (άρθρο 61 ΑΚ)¹. Τα πρόσωπα αυτά ονομάζουμε νομικά γιατί η προσωπικότητά τους δεν υπάρχει πράγματι στη φύση, όπως ο άνθρωπος, αλλά είναι πλασματική επειδή ακριβώς είναι δημιούργημα του δικαίου, γεννιέται δηλαδή απευθείας από τον νόμο.

Το δίκαιο αναγνωρίζει στα νομικά πρόσωπα ικανότητα δικαίου, εξομοιώνοντας τα έτσι με τα φυσικά πρόσωπα. Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι η ικανότητα δικαίου που αναγνωρίζει ο νόμος στο νομικό πρόσωπο αναφέρεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει το ίδιο το νομικό πρόσωπο και όχι τα πρόσωπα που το απαρτίζουν ή το διοικούν².

Η ικανότητα όμως δικαίου, η οποία αναγνωρίζεται στο νομικό πρόσωπο δεν καθιστά αυτό ικανό να μετέχει σε έννομες σχέσεις, οι οποίες απαιτούν την ιδιότητα φυσικού προσώπου (άρθρο 62 ΑΚ)³.

Από τον ορισμό που προαναφέρθηκε συνάγεται ότι υπάρχουν δύο βασικές μορφές νομικού προσώπου: η ένωση προσώπων (σωματειακή μορφή) και το σύνολο περιουσίας (ιδρυματική μορφή)⁴.

1.1.2. Σκοπός

Η κοινωνική συμβίωση απέδειξε ότι η συνένωση των φυσικών προσώπων σε ομάδες καθώς και η συγκέντρωση των περιουσιακών τους στοιχείων μπορεί να συμβάλλει ευκολότερα στην επιδίωξη και την επίτευξη

¹ Άρθρο 61. Νομικά πρόσωπα γενικά. Ένωση προσώπων για την επιδίωξη ορισμένου σκοπού, καθώς επίσης σύνολο περιουσίας που έχει ταχθεί στην εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού, μπορούν να αποκτήσουν προσωπικότητα (νομικό πρόσωπο), αν τηρηθούν οι όροι που αναγράφει ο νόμος.

² Πηνελόπη Χρ. Αγαλλοπούλου, Βασικές Έννοιες Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2003, σελ. 64

³ Άρθρο 62. Έκταση ικανότητας. Η ικανότητα του νομικού προσώπου δεν εκτείνεται σε έννομες σχέσεις που προϋποθέτουν ιδιότητες φυσικού προσώπου.

⁴ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 135

διαρκών σκοπών, κοινωνικών, ιδιωτικών ή ακόμη και κερδοσκοπικών. Οι ενώσεις προσώπων ή συγκεντρωθείσες περιουσίες θα πρέπει να έχουν μονιμότητα και ανεξαρτησία από τα εκάστοτε φυσικά πρόσωπα που τα αποτελούν ή που συνεισέφεραν τις περιουσίες τους. Για το λόγο αυτό το δίκαιο, αναγνωρίζοντας αυτή την κοινωνική πραγματικότητα, καθιέρωσε τα νομικά πρόσωπα ως αυτοτελή υποκείμενα και υποχρεώσεων.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου η αρχή της αυτοτέλειας των νομικών προσώπων πρέπει να αρθεί, έτσι ώστε να μπορεί να ερευνηθεί η δραστηριότητα και η ταυτότητα των προσώπων, που απαρτίζουν το νομικό πρόσωπο, και να καταλογισθούν ευθύνες στα πρόσωπα, τα οποία δρουν υπό το πέπλο της νομικής προσωπικότητας⁵.

1.1.3. Φύση

Αν και τα νομικά πρόσωπα δεν υπάρχουν στη φύση και επομένως δεν γίνονται αντιληπτά με τις ανθρώπινες αισθήσεις, ωστόσο αποτελούν οντότητες της κοινωνικής πραγματικότητας, με τις οποίες κάθε άνθρωπος έρχεται σε συχνή επαφή. Παρ' όλα αυτά δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς τη φύση του νομικού προσώπου⁶.

1. Η θεωρία του πλάσματος δικαίου: Την θεωρία αυτή ανέπτυξαν οι Savigny (1779-1864), Puchta (1796-1846) και Windscheid (1817-1892). Σύμφωνα με αυτήν τα νομικά πρόσωπα δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα, είναι δημιουργήματα, πλάσματα δικαίου, δηλαδή τεχνητά δημιουργήματα του νόμου. Επομένως το νομικό πρόσωπο έχει ικανότητα δικαίου, είναι δηλαδή φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, δεν έχει όμως δικαιοπρακτική ικανότητα, αφού δεν έχει δική του βούληση. Εκφράζουν τη θέληση τους και

⁵ Η νομολογία έχει προβεί σε άρση της αυτοτέλειας σε ακραίες μόνο περιπτώσεις καταστρατήγησης δικαίου ή κατάχρησης της νομικής προσωπικότητας, όπως στη σύσταση ελληνικού νομικού προσώπου από αλλοδαπούς με σκοπό την καταστρατήγηση της απαγόρευσης κτήσης ακινήτων σε παραμεθόριες περιοχές από αλλοδαπούς, καθώς και στη χρησιμοποίηση ενός νομικού προσώπου ως παρένθετου προσώπου ή προσωπίδας με σκοπό την αποφυγή της ευθύνης έναντι τρίτων φυσικών προσώπων. Σε άλλες περιπτώσεις ο ίδιος ο νομοθέτης υιοθετεί την άρση της νομικής προσωπικότητας για την εξυπηρέτηση εθνικών συμφερόντων, όπως π.χ. με το άρθρο 11 του ν.δ. 210/1973 «περί μεταλλευτικού κωδικός». Ωστόσο, η αυτοτέλεια των νομικών προσώπων πρέπει να αίρεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Διαφορετικά τίθεται σε κίνδυνο ο σκοπός του νόμου για την αναγνώριση αυτοτελούς νομικής προσωπικότητας στα νομικά πρόσωπα.

⁶ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 137

δικαιοπρακτούν ως αντιπρόσωποι του τα όργανα που το διοικούν και που ενεργούν ως αντιπρόσωποι του.

Επειδή, όμως, πρακτικά αντιπροσώπευση νοείται μόνο στις δικαιοπραξίες (βλ. ΑΚ 211) και όχι και στις αδικοπραξίες, το νομικό πρόσωπο δεν φέρει ευθύνη για τις παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του.

2. Η οργανική θεωρία: Η οργανική θεωρία, γνωστή και ως θεωρία του «βουλευτικού οργάνου», αποτελεί εξέλιξη της θεωρίας «της πραγματικής συλλογικής προσωπικότητας» που ανέπτυξε ο Otto Von Gierke (1841-1921). Σύμφωνα με αυτή το νομικό πρόσωπο αποτελεί κοινωνική πραγματικότητα. Είναι ένας σύνθετος οργανισμός με δική του ξεχωριστή βούληση, που εκφράζεται δια των οργάνων που το διοικούν. Υπό την έννοια αυτή οι πράξεις των οργάνων του, εφόσον επιχειρούνται υπό την ιδιότητα τους αυτή, θεωρούνται ως πράξεις του ίδιου του νομικού προσώπου. Επομένως, το νομικό πρόσωπο έχει όχι μόνο δικαιοπρακτική ικανότητα αλλά και ικανότητα για αδικοπραξία και καταλογίζονται σ' αυτό οι παράνομες πράξεις που επιχειρούν τα όργανα του υπό την ιδιότητα τους αυτή.

3. Η θέση τον Αστικού Κώδικα: Ο ΑΚ ακολουθεί τη δεύτερη θεωρία. Σήμερα οι παραπάνω θεωρίες έχουν μάλλον θεωρητική σημασία χωρίς ουσιαστικές πρακτικές συνέπειες⁷. Ο νόμος ρυθμίζει εξαντλητικά τα βασικά θέματα που σχετίζονται με τη σύσταση, τη δικαιοπρακτική ικανότητα και την ευθύνη των νομικών προσώπων και δεν υπάρχει πεδίο εφαρμογής της μιας ή της άλλης θεωρίας. Συγκεκριμένα, ο ΑΚ με τα άρθρα 68⁸, 70⁹ και 71¹⁰ δέχεται: α) ότι το νομικό πρόσωπο έχει δική του βούληση, αυτή που σχηματίζουν τα όργανά του με ορισμένη διαδικασία, μέσα στα όρια της εξουσίας τους και β) ότι

⁷ Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 44

⁸ Άρθρο 68. Η έκταση της εξουσίας εκείνου που έχει τη διοίκηση προσδιορίζεται από τη συστατική πράξη ή το καταστατικό· ο προσδιορισμός αυτός ισχύει και για τους τρίτους. Με τη συστατική πράξη ή το καταστατικό ορισμένες υποθέσεις μπορούν να ανατεθούν σε ιδιαίτερο πρόσωπο. Η εξουσία του, σε περίπτωση αμφιβολίας, εκτείνεται και σε κάθε συναφή πράξη.

Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για την αντιπροσώπευση και την εντολή.

⁹ Άρθρο 70. Δικαιοπραξίες του νομικού προσώπου. Δικαιοπραξίες που επιχειρήσε μέσα στα όρια της εξουσίας του το όργανο που διοικεί το νομικό πρόσωπο υποχρεώνουν το νομικό πρόσωπο.

¹⁰ Άρθρο 71. Ευθύνη νομικού προσώπου. Το νομικό πρόσωπο ευθύνεται για τις πράξεις ή τις παραλείψεις των οργάνων που το αντιπροσωπεύουν, εφόσον η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που τους είχαν ανατεθεί και δημιουργεί υποχρέωση αποζημίωσης. Το υπαίτιο πρόσωπο ευθύνεται επιπλέον εις ολόκληρον.

το νομικό πρόσωπο φέρει την ευθύνη για τις άδικες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του. Ωστόσο υπάρχουν και ειδικά θέματα, τα οποία δεν ρυθμίζονται ρητά στον νόμο.

1.1.4. Διακρίσεις των νομικών προσώπων

Τα νομικά πρόσωπα διακρίνονται κατά βάση σε δύο μεγάλες κατηγορίες, στα νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου και στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, ακολουθώντας τη σχετική διαίρεση του εσωτερικού δικαίου σε δημόσιο και ιδιωτικό. Υπάρχει όμως και μία τρίτη κατηγορία τα νομικά πρόσωπα μεικτής φύσης ή διφυούς χαρακτήρα, τα οποία διέπονται από τους κανόνες τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού δικαίου.

1. Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.): Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου είναι τα νομικά πρόσωπα που ιδρύονται κατά κανόνα με πράξη της Πολιτείας (κυρίως νόμο), που καθορίζει άμεσα και τη φύση τους ως ΝΠΔΔ και ασκούν δημόσια εξουσία. Η ιδρυτική τους πράξη, η οποία πολλές φορές ονομάζεται «οργανισμός», καθορίζει κυρίως τον τρόπο που διοικούνται, τον σκοπό τον οποίο επιδιώκουν, και πολλές φορές μάλιστα, χωρίς να είναι αναγκαίο, τα χαρακτηρίζει ρητά ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου¹¹. Χωρίς να το ορίζει ρητά κάποιος νόμος ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου θεωρούνται το κράτος, οι δήμοι και οι κοινότητες.

2. Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.): Εδώ ανήκουν τα νομικά πρόσωπα που ιδρύονται από ιδιώτες, επιδιώκουν ιδιωτικούς σκοπούς και διέπονται από κανόνες του ιδιωτικού δικαίου. Για τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ισχύει η αρχή του κλειστού αριθμού (**numerus clausus**), δηλαδή ο νόμος καθορίζει περιοριστικά τις μορφές που αυτά μπορούν να έχουν¹². Επομένως δεν είναι δυνατή η δημιουργία άλλων «τύπων» από την ιδιωτική βούληση.

Τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου διακρίνονται σε νομικά πρόσωπα Αστικού δικαίου και σε νομικά πρόσωπα Εμπορικού δικαίου. Ο ΑΚ ρυθμίζει το σωματείο (ΑΚ 78 επ¹³), το ίδρυμα (ΑΚ 108 επ.), την επιτροπή εράνων (ΑΚ 122

¹¹ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 138-139

¹² Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 42

¹³ Άρθρο 78. Σωματείο. Ένωση προσώπων που επιδιώκει σκοπό μη κερδοσκοπικό αποκτά προσωπικότητα όταν εγγραφεί σε ειδικό δημόσιο βιβλίο (σωματείο) που τηρείται

επ.) και την αστική εταιρεία με νομική προσωπικότητα (ΑΚ 784). Το εμπορικό δίκαιο από την άλλη ρυθμίζει τις εμπορικές εταιρείες (ομόρρυθμη, ετερόρρυθμη, ανώνυμη, περιορισμένης ευθύνης, ετερόρρυθμη κατά μετοχές και συμπλοιοκτησία) και τους συνεταιρισμούς¹⁴.

3. Νομικά πρόσωπα μεικτής φύσης: Η παρεμβατική δραστηριότητα του Κράτους έχει οδηγήσει στη δημιουργία και μιας τρίτης κατηγορίας νομικών προσώπων, μεικτής φύσης ή *sui generis*, τα οποία βρίσκονται στα όρια μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου δικαίου¹⁵. Συνήθως πρόκειται για νομικά πρόσωπα που έχουν τη μορφή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου (κατά κανόνα ανώνυμης εταιρείας), ιδρύονται όμως από το Κράτος για εξυπηρέτηση δημόσιου συμφέροντος. Είναι νομικά πρόσωπα τα οποία ασκούν δραστηριότητα που ενδιαφέρει το κοινωνικό σύνολο και τους έχει ανατεθεί, παράλληλα με την ιδιωτική τους δραστηριότητα, η άσκηση διοίκησης ή αποτελούν στην ουσία δημόσιες επιχειρήσεις.

1.2. Νομικά πρόσωπα Αστικού Δικαίου

1.2.1. Σύσταση νομικού προσώπου

Απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορεί το νομικό πρόσωπο να έχει ικανότητα δικαίου είναι η ύπαρξή του. Το νομικό πρόσωπο αρχίζει να υπάρχει με τη σύσταση του. Σύμφωνα με το άρθρο ΑΚ 63¹⁶ για τη σύσταση γενικά κάθε νομικού προσώπου απαιτείται έγγραφη συστατική ή ιδρυτική πράξη, δηλαδή η δικαιοπραξία που περιέχει τη θέληση των προσώπων για την ίδρυσή του καθώς και καταστατικό (για το σωματείο) ή οργανισμός (για το ίδρυμα και την επιτροπή

στο πρωτοδικείο της έδρας του. Για να συσταθεί σωματείο χρειάζονται είκοσι τουλάχιστον πρόσωπα.

¹⁴ Πρέπει επίσης να σημειωθεί ένας νέος εταιρικός τύπος, ο οποίος ρυθμίζεται από το κοινοτικό δίκαιο (κανονισμός υπ' αριθμ. 2137/25.7.1985) αλλά και από τα εθνικά δίκαια των κρατών-μελών για όσα θέματα δεν προβλέπονται στον κανονισμό. Πρόκειται για τον Ευρωπαϊκό Όμιλο Οικονομικού Σκοπού (ΕΟΟΣ)11. Ο σκοπός του ομίλου πρέπει να είναι οικονομικός, όχι όμως απαραίτητως εμπορικός. Όσον αφορά τη νομική προσωπικότητα του, το Ζήτημα έχει αρμοδιότητα να ρυθμίσει ο εθνικός νομοθέτης. Μέλη του ομίλου μπορεί να είναι εταιρείες του αστικού ή του εμπορικού δικαίου, άλλες νομικές οντότητες δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, καθώς και φυσικά πρόσωπα με ορισμένες ιδιότητες. Εν τούτοις, η χώρα μας δεν έχει ακόμη θεσπίσει νόμο που να προβλέπει τη σύσταση ΕΟΟΣ. Η μη συμμόρφωση όμως της Ελλάδας στην κοινοτική της υποχρέωση δεν εμποδίζει ελληνικές εταιρείες ή Έλληνες με τις απαιτούμενες ιδιότητες να μετέχουν σε ευρωπαϊκούς ομίλους με έδρα σε άλλα κοινοτικά κράτη.

¹⁵ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 140

¹⁶ Άρθρο 63. Έγγραφο για τη σύσταση. Η συστατική πράξη, το καταστατικό ή ο οργανισμός του νομικού προσώπου συντάσσονται εγγράφου.

εράνων), δηλ. έγγραφη πράξη που περιέχει τους όρους διοίκησης και λειτουργίας του νομικού προσώπου.

Και για τις δύο αυτές πράξεις, οι οποίες μάλιστα είναι δυνατό να ενωθούν σε ενιαία πράξη, ο νόμος απαιτεί έγγραφο (άρθρο 63 ΑΚ). Επειδή ο έγγραφος αυτός τύπος είναι συστατικός, αν δεν τηρηθεί, η σύσταση είναι απολύτως άκυρη (ΑΚ 159 § 1). Ειδικά για το ίδρυμα, απαιτείται συμβολαιογραφικός τύπος, αν η σύσταση γίνεται με δικαιοπραξία εν ζωή (ΑΚ 109 εδ. β')¹⁷.

Για την ολοκλήρωση της διαδικασίας σύστασης είναι απαραίτητο να τηρηθούν και ορισμένες διατυπώσεις δημοσιότητας, οι οποίες προβλέπονται στις ειδικές διατάξεις για τα επιμέρους νομικά πρόσωπα (ΑΚ 78, 108, 122)¹⁸.

1.2.2. Ικανότητα νομικού προσώπου

α. Ικανότητα δικαίου: Το δίκαιο με την ΑΚ 61 αναγνωρίζει ότι το νομικό πρόσωπο έχει προσωπικότητα δηλ. διαθέτει ικανότητα δικαίου, εξομοιώνοντας το με φυσικό πρόσωπο. Η ΑΚ 62 όμως ορίζει ότι αυτή η ικανότητα δικαίου του νομικού προσώπου δεν εκτείνεται σε έννομες σχέσεις που προϋποθέτουν ιδιότητες φυσικού προσώπου. Τέτοιες σχέσεις είναι κυρίως αυτές του οικογενειακού δικαίου. Η ικανότητα δικαίου του νομικού προσώπου θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ειδική ικανότητα, αφού του δίνει τη δυνατότητα για κάποιες από τις έννομες σχέσεις του περιουσιακού δικαίου ή του προσωπικού δικαίου. Έτσι το νομικό πρόσωπο δεν μπορεί να υιοθετηθεί ούτε να κληρονομηθεί ή να καταστεί εξ αδιαθέτου κληρονόμος, αλλά έχει ικανότητα να αποκτήσει περιουσιακά δικαιώματα. Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά στις έννομες σχέσεις του προσωπικού δικαίου, έχει δικαίωμα στην προσωπικότητα σχετικά με τις εκδηλώσεις της που δεν προϋποθέτουν ανθρώπινη φύση¹⁹. Έτσι προστατεύεται η επωνυμία του, η φήμη του κλπ. Γενικότερα το γεγονός ότι το νομικό πρόσωπο έχει ικανότητα δικαίου σημαίνει ότι έχει τόσο την ικανότητα να

¹⁷ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 142

¹⁸ Πάντως, ακόμη και αν η σύσταση ενός νομικού προσώπου είναι ελαττωματική, το νομικό πρόσωπο υφίσταται και συνάπτει έγκυρες συναλλακτικές σχέσεις με τρίτους, εφόσον έχει αρχίσει να λειτουργεί. Σ' αυτή την περίπτωση γίνεται λόγος για ένα de facto νομικό πρόσωπο, η ακυρότητα της συστάσεως του οποίου ενεργεί μόνο για το μέλλον, αφού πρώτα προταθεί. Πρόκειται για εξαίρεση από την ΑΚ 180 με σκοπό την προστασία των τρίτων, οι οποίοι συναλλάσσονται καλοπίστως με το νομικό πρόσωπο.

¹⁹ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 141

είναι διάδικος (ΚΠολΔ 62) όσο έχει και την ικανότητα δικαστικής παράστασης (ΚΠολΔ 64 § 2 εδ.α²⁰).

Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι τα νομικά πρόσωπα έχουν περιορισμένη ικανότητα δικαίου κατά το στάδιο της εκκαθάρισης τους, δηλ. μόνο για τις ανάγκες της εκκαθάρισης (ΑΚ 72²¹).

β. Ικανότητα για δικαιοπραξία: Εκτός όμως από την ικανότητα δικαίου το νομικό πρόσωπο έχει και δική του βούληση, η οποία εκδηλώνεται μέσω των οργάνων που το διοικούν. Κατά συνέπεια, το νομικό πρόσωπο έχει ικανότητα για δικαιοπραξία, που την ασκεί με τα όργανά του.

γ. Ικανότητα για αδικοπραξία: Το νομικό πρόσωπο όμως είναι ικανό και για αδικοπραξία, δηλαδή φέρει ευθύνη για τις παράνομες πράξεις των οργάνων του.

1.2.3. Επωνυμία και Έδρα νομικού προσώπου

1. Έδρα: Όπως κάθε φυσικό πρόσωπο έχει κατοικία έτσι και κάθε νομικό πρόσωπο πρέπει να έχει μια ορισμένη «έδρα» (αρχή της αναγκαιότητας της έδρας), η οποία σύμφωνα με την ΑΚ 64 καθορίζεται από το καταστατικό ή τον οργανισμό (καταστατική έδρα). Αν δεν έχει οριστεί διαφορετικά εκεί έδρα είναι ο τόπος που λειτουργεί η διοίκηση του νομικού προσώπου (πραγματική έδρα). Αφού λοιπόν η έδρα είναι το αντίστοιχο της κατοικίας του φυσικού προσώπου και η συνταγματική προστασία (άρθρο 9) της κατοικίας ως ασύλου επεκτείνεται και στα νομικά πρόσωπα. Η έδρα παίζει σημαντικό ρόλο, διότι με βάση αυτήν καθορίζεται το αρμόδιο δικαστήριο για το νομικό πρόσωπο σε περίπτωση δικαστικής διαμάχης²². Ειδικά για το σωματείο και την επιτροπή εράνων η έδρα υποχρεωτικά - με ποινή ακυρότητας - καθορίζεται στο καταστατικό ή στον οργανισμό (ΑΚ 80 αρ. 1²³, 123 εδ. α' αντίστοιχα). Υπάρχουν παρ' όλα αυτά αμφισβητήσεις για το αν ένα νομικό πρόσωπο μπορεί να έχει περισσότερες από μια έδρες (πολλαπλή έδρα). Ωστόσο το νομικό πρόσωπο μπορεί να αποκτήσει ειδική έδρα αν αναπτύσσει εμπορική δραστηριότητα, (ΑΚ

²⁰ Άρθρο 64. Έδρα. Το νομικό πρόσωπο, αν στη συστατική πράξη ή στο καταστατικό δεν ορίζεται διαφορετικά, έχει ως έδρα τον τόπο όπου λειτουργεί η διοίκηση του.

²¹ Άρθρο 72. Εκκαθάριση. Μόλις το νομικό πρόσωπο διαλυθεί, βρίσκεται αυτοδικαίως σε εκκαθάριση. Ωστόσο περατωθεί η εκκαθάριση και για τις ανάγκες της θεωρείται ότι υπάρχει.

²² Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 43

²³ Άρθρο 80. Καταστατικό σωματείου. Το καταστατικό, για να είναι έγκυρο, πρέπει να καθορίζει: 1. το σκοπό, την επωνυμία και την έδρα του σωματείου.

51 εδ. γ'). Αν υπάρχει σύγκρουση μεταξύ της πραγματικής με την καταστατική έδρα επικρατεί η καταστατική. Η έδρα μπορεί να μεταβληθεί αν τροποποιηθεί η συστατική πράξη ή το καταστατικό ή αν μεταβληθεί ο τόπος άσκησης της διοίκησης.

Η πρακτική σημασία για την ύπαρξη της έδρας έγκειται στους εξής λόγους:

Α) ότι το νομικό πρόσωπο ενάγεται στο δικαστήριο, στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα του (ΚΠολΔ 25 § 2)

Β) στο ότι με βάση την έδρα ανευρίσκεται το δίκαιο που ρυθμίζει την ικανότητα του νομικού προσώπου (ΑΚ 10)

Γ) επίσης σε πολλά ζητήματα ουσιαστικού δικαίου (ΑΚ 64, 78, 80²⁴, 81²⁵, 123 κ.ά.).

2. Επωνυμία: Κάθε νομικό πρόσωπο πρέπει να έχει μια επωνυμία σύμφωνα με την αρχή της αναγκαιότητας, η οποία εννοιολογικά είναι αντίστοιχη με το όνομα του φυσικού προσώπου. Η επωνυμία αυτή προσδιορίζεται με τη συστατική πράξη ή τον οργανισμό του νομικού προσώπου. Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν την επωνυμία των εμπορικών εταιρειών, στις οποίες ισχύουν ιδιαίτερες αρχές και κανόνες.

1.2.4. Η προσωπικότητα των νομικών προσώπων

Σύμφωνα με την ΑΚ 57 τα νομικά πρόσωπα απολαμβάνουν το γενικό δικαίωμα της προσωπικότητας (ΑΚ 57) μόνο που αυτό δεν εφαρμόζεται το ίδιο όπως στα φυσικά πρόσωπα, καθώς η φύση των νομικών προσώπων οριοθετεί αυτή. Τα στοιχεία που απαρτίζουν τη προσωπικότητα των νομικών προσώπων

²⁴ Άρθρο 80. Καταστατικό σωματείου. Το καταστατικό, για να είναι έγκυρο, πρέπει να καθορίζει: 1. το σκοπό, την επωνυμία και την έδρα του σωματείου. 2. τους όρους της εισόδου, της αποχώρησης και της αποβολής των μελών, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους 3. τους πόρους του σωματείου 4. τον τρόπο της δικαστικής και της εξώδικης αντιπροσώπευσης του σωματείου 5. τα όργανα της διοίκησης του σωματείου, καθώς και τους όρους με τους οποίους καταρτίζεται και λειτουργεί η διοίκηση και παύονται τα όργανα της 6. τους όρους με τους οποίους συγκαλείται, συνεδριάζει και αποφασίζει η συνέλευση των μελών 7. τους όρους για την τροποποίηση του καταστατικού 8. τους όρους για τη διάλυση του σωματείου.

²⁵ Άρθρο 81. Απόφαση για την εγγραφή του σωματείου: Αν συντρέχουν οι νόμιμοι όροι, το πρωτοδικείο δέχεται την αίτηση και διατάζει: να δημοσιευτεί στον τύπο περίληψη του καταστατικού με τα ουσιαστικά στοιχεία του 2. να εγγραφεί το σωματείο στο βιβλίο των σωματείων. Η εγγραφή αυτή περιλαμβάνει το όνομα και την έδρα του σωματείου, τη χρονολογία του καταστατικού, τα μέλη της διοίκησης και τους όρους που την περιορίζουν.

Το καταστατικό βεβαιώνεται από τον πρόεδρο του δικαστηρίου και κατατίθεται στο αρχείο του.

είναι η επωνυμία, η φήμη, η πίστη, η ελεύθερη ανάπτυξη της δραστηριότητας τους σε συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού, η σφαίρα του απορρήτου²⁶.

1.2.5. Προστασία νομικού προσώπου

Οι διατάξεις των άρθρων 57-60 ΑΚ, που αφορούν την προστασία των προσώπων και βρίσκονται στο κεφάλαιο περί φυσικών προσώπων εφαρμόζονται αναλογικά και για την προστασία των νομικών προσώπων²⁷.

Τόσο το φυσικό πρόσωπο όσο και το νομικό πρόσωπο προστατεύεται, στο όνομα του, δηλαδή την επωνυμία του, καθώς και εν γένει στην «προσωπικότητά του», που περιλαμβάνει την καλή του φήμη, την πίστη και τα υπόλοιπα αγαθά που συγκροτούν την προσωπικότητα, αρκεί, βέβαια, να μην πρόκειται για αγαθά που η προστασία τους προϋποθέτει την ιδιότητα του ανθρώπου.

Εάν προσβάλλονται τα παραπάνω αγαθά του, το νομικό πρόσωπο δικαιούται ακόμα και σε αποκατάσταση της ηθικής του βλάβης.

1.2.6. Μετατροπή της μορφής του νομικού προσώπου

Ένα νομικό πρόσωπο ενός είδους μπορεί να μετατραπεί σε νομικό πρόσωπο άλλου είδους αν καταργηθεί υπό την υφισταμένη του μορφή και συσταθεί εκ νέου με την επιθυμούμενη μορφή. Στην περίπτωση αυτή η περιουσία του παλαιού νομικού προσώπου μετά την εκκαθάριση μεταβιβάζεται στο νέο.

Δεν λείπουν βέβαια και οι περιπτώσεις (ΑΚ 126, ν. 2190/1920 άρθρο 67²⁸, ν. 3190/1955 άρθρο 53), στις οποίες ο νόμος προβλέπει τη μετατροπή ενός νομικού προσώπου σε άλλο νομικό πρόσωπο, χωρίς να χρειάζεται η κατάργηση και η ίδρυση νέου. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η ομαλή συνέχιση του νομικού προσώπου, το οποίο δεν παύει να υφίσταται αλλά συνεχίζει με μια νέα μορφή. Με αυτό τον τρόπο το νέο νομικό πρόσωπο

²⁶ Σε αντίθεση με τα φυσικά πρόσωπα, στα νομικά πρόσωπα τα στοιχεία της προσωπικότητας έχουν έντονο περιουσιακό χαρακτήρα και η προσβολή τους άμεσες οικονομικές επιπτώσεις. Ωστόσο τα νομικά πρόσωπα μπορούν να υποστούν ηθική, μη περιουσιακή βλάβη, καθώς κάθε προσβολή της προσωπικότητας τους προκαλεί και υποβάθμιση του κοινωνικού ρόλου και της κοινωνικής αξίας τους.

²⁷ Πηνελόπη Χρ. Αγαλλοπούλου, Βασικές Έννοιες Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2003, σελ. 69

²⁸ Άρθρο 67. Εξουσία της διοίκησης. Όποιος έχει τη διοίκηση νομικού προσώπου φροντίζει τις υποθέσεις του και το αντιπροσωπεύει δικαστικά και εξώδικα. Υποκατάσταση απαγορεύεται εφόσον η συστατική πράξη ή το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά.

υποκαθιστά αυτό που υφίσταται τη μετατροπή, το οποίο και δέχεται την περιουσία αυτού, χωρίς να χρειάζεται μεταβίβαση. Επιπλέον δεν είναι απαραίτητο να γίνει εκκαθάριση του μετατρεπόμενου νομικού προσώπου²⁹.

1.3. Δικαιοπραξίες του νομικού προσώπου

Το νομικό πρόσωπο έχει, όπως προαναφέρθηκε, πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα για τις έννομες σχέσεις, για τις οποίες έχει ικανότητα δικαίου. Αυτό σημαίνει ότι οι δικαιοπραξίες που ενεργούνται από τα όργανα διοίκησής του για λογαριασμό του και μέσα στα όρια της εξουσίας τους το δεσμεύουν, του δημιουργούν δικαιώματα και του επιβάλλουν υποχρεώσεις απευθείας υπέρ και σε βάρος αυτού (άρθρο 70 ΑΚ).

Επομένως το νομικό πρόσωπο ευθύνεται για τις παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων που το αντιπροσωπεύουν, εφόσον όμως συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

α) τη δικαιοπραξία πρέπει να ενεργεί το όργανο που διοικεί το νομικό πρόσωπο, δηλαδή η διοίκηση ή η προσωρινή διοίκηση ή ο εκκαθαριστής ή ο υποκατάστατος της διοίκησης ή, τέλος, το ιδιαίτερο πρόσωπο της ΑΚ 68 § 1 εδ. β'

β) το όργανο αυτό θα πρέπει να ενεργεί στο όνομα και για λογαριασμό του νομικού προσώπου

γ) το όργανο πρέπει να ενήργησε μέσα στα όρια της εξουσίας του, όπως αυτά προσδιορίζονται από τη συστατική ή ιδρυτική πράξη ή το καταστατικό ή τον οργανισμό του νομικού προσώπου (ΑΚ 68 § 1 εδ. α') και από τον σκοπό του νομικού προσώπου³⁰.

Ο προσδιορισμός της εξουσίας των οργάνων από τη συστατική πράξη ή το καταστατικό ισχύει για τους τρίτους ανεξάρτητα από την καλή πίστη τους (ΑΚ 68 § 1). Αν, όμως, η εξουσία προσδιορίστηκε με άλλον τρόπο, τότε αφορά μόνο τις εσωτερικές σχέσεις του νομικού προσώπου και δεν δεσμεύει καλόπιστους τρίτους. Παρ' όλα αυτά αν υπάρχει αμφιβολία για το εάν η πράξη που επιχειρήθηκε εμπίπτει ή όχι στον σκοπό του νομικού προσώπου, η προστασία

²⁹ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 154

³⁰ π.χ. σωματείο με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος δεν μπορεί να προβαίνει σε δωρεές σε φιλανθρωπικά ιδρύματα, ακόμη και αν τίποτε δεν αναφέρεται σχετικώς στη συστατική πράξη ή στο καταστατικό του, εφόσον αυτό είναι τελείως έξω από τον σκοπό του).

των συναλλαγών επιβάλλει να προστατεύεται ο καλόπιστος τρίτος, ο οποίος δικαιολογημένως θεώρησε ότι η πράξη εντάσσεται στον σκοπό.

Όσες δικαιοπραξίες δεν πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις δεν δεσμεύουν το νομικό πρόσωπο. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται αναλόγως (ΑΚ 68 § 2) οι διατάξεις για την αντιπροσώπευση (ΑΚ 229 επ.). Το νομικό πρόσωπο βέβαια έχει την ικανότητα να δικαιοπρακτήσει και με πληρεξούσιο (ΑΚ 211επ.).

1.4. Ευθύνη του νομικού προσώπου

Το νομικό πρόσωπο φέρει την ευθύνη για τυχόν ζημιογόνες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του έναντι των τρίτων που ζημιώνονται σαν να ήταν δικές του πράξεις. Δεν ευθύνεται όμως για τις πράξεις εκείνες, τις οποίες από τη φύση του δεν μπορεί να επιχειρήσει. Σύμφωνα με την ΑΚ 71 η ύπαρξη ευθύνης προϋποθέτει:

1. Πράξη ή παράλειψη: Η πράξη ή η παράλειψη του οργάνου του νομικού προσώπου πρέπει να δημιουργεί υποχρέωση για αποζημίωση³¹. Τέτοιες ενέργειες είναι κυρίως η αθέτηση ενοχικής υποχρέωσης, η αδικοππραξία και η ευθύνη από διαπραγματεύσεις, που ρυθμίζονται με άλλες διατάξεις του ΑΚ. Αν και η ΑΚ 71 προβλέπει μόνο αποζημίωση, γίνεται δεκτό ότι η ευθύνη του νομικού προσώπου έχει ευρύτερο περιεχόμενο και μπορεί να αφορά σε υποχρέωση απόδοσης πράγματος (π.χ. ΑΚ 1094, 1112) ή απόδοσης του αδικαιολόγητου πλουτισμού (ΑΚ 904), σε υποχρέωση για άρση προσβολής απόλυτων δικαιωμάτων (ΑΚ 57, 1108) κλπ. Η πράξη ή παράλειψη θα είναι κατά κανόνα παράνομη και υπαίτια, αλλά μπορεί η διάταξη που δημιουργεί την ευθύνη να καθιερώνει αντικειμενική, δηλ. άνευ πταίσματος ευθύνη (π.χ. 922, 924, 925) ή ακόμα και ευθύνη για νόμιμη πράξη (π.χ. ΑΚ 145,-286 κλπ.)³².

2. Πράξη ή παράλειψη των αντιπροσωπευτικών οργάνων: Η πράξη ή η παράλειψη να προέρχεται από όργανο που αντιπροσωπεύει το νομικό πρόσωπο. Τέτοια όργανα στο σωματείο είναι εκείνα που η θέση τους προβλέπεται και προσδιορίζεται απευθείας από τη συστατική πράξη- ή το καταστατικό. Το καταστατικό επίσης ή η συστατική πράξη προσδιορίζει την ευθύνη των προσώπων αυτών, ακόμη και αν τα πρόσωπα αυτά δεν

³¹ Πηγελόπη Χρ. Αγαλλοπούλου, Βασικές Έννοιες Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Κομοτηνή 2003, σελ. 68

³² Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 149

εκπροσωπούν το νομικό πρόσωπο, υπό την προϋπόθεση όμως ότι δεν είναι απλοί υπάλληλοί του αλλά έχουν αναλάβει ουσιώδεις αρμοδιότητες για λήψη αποφάσεων και έχουν πρωτοβουλία ενεργειών. Η ευθύνη του νομικού προσώπου για τις πράξεις ή παραλείψεις των αντιπροσωπευτικών του οργάνων γεννιέται ανεξάρτητα από πταίσμα του ως προς την επιλογή τους. Δηλαδή η ευθύνη του νομικού προσώπου είναι ως προς αυτό το σημείο αντικειμενική.

3. Πράξη ή παράλειψη των οργάνων κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους: Το άρθρο 71 ΑΚ ορίζει ότι η πράξη ή η παράλειψη του παραπάνω οργάνου πρέπει να έγινε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που του είχαν ανατεθεί. Το νομικό πρόσωπο φέρει ευθύνη για κάθε πράξη, ή παράλειψη του οργάνου, την οποία αυτό επιχείρησε με την ιδιότητα του ως οργάνου του νομικού προσώπου και η οποία βρίσκεται σε εσωτερική συνάφεια με την εκτέλεση των καθηκόντων του. Τέτοια συνάφεια υπάρχει και όταν η πράξη ή παράλειψη αποτελεί υπέρβαση ή και κατάχρηση της εξουσίας του οργάνου, αλλά όχι και όταν έγινε επ' ευκαιρία της εκτέλεσης των καθηκόντων του³³.

Παράλληλα, βέβαια, η ίδια διάταξη αναγνωρίζει ότι μαζί με το νομικό πρόσωπο φέρει ευθύνη και το υπαίτιο πρόσωπο εις ολόκληρον. Όμως, για την ευθύνη του οργάνου είναι απαραίτητο να υφίσταται πταίσμα του, παρόλο που η ευθύνη του νομικού προσώπου για το ίδιο ζημιογόνο γεγονός είναι αντικειμενική. Αν σύμφωνα με την ΑΚ 71 εδ. β' μαζί με το νομικό πρόσωπο ευθύνεται και το όργανο, τότε η ευθύνη τους είναι εις ολόκληρον. Επομένως, αυτός που ζημιώνεται έχει τη δυνατότητα να στραφεί κατά του πιο φερέγγυου από τα δυο απαιτώντας από αυτό ολόκληρο το ποσό της αποζημίωσης (ΑΚ 481), χωρίς ωστόσο τίποτα να τον εμποδίζει να στραφεί και κατά των δύο. Το άρθρο ΑΚ 68 § 2 σε συνδ. με 714 προβλέπει ότι αν το νομικό πρόσωπο καταβάλει στον τρίτο, τότε έχει δικαίωμα αναγωγής εναντίον του οργάνου για

³³ Υποστηρίζεται όμως και η άποψη ότι σχετικά με την ευθύνη του νομικού προσώπου θα πρέπει να ισχύσει ό,τι ισχύει και για την ευθύνη του προστήσαντος για τις πράξεις ή παραλείψεις του προστηθέντος (ΑΚ 922) και το ζήτημα να κρίνεται με βάση την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της πράξης και των ανατεθέντων καθηκόντων. Τέτοια συνάφεια υπάρχει, όταν οι πράξεις του οργάνου αποτελούν το αναγκαίο μέσο για την εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων του. Κατά μια άλλη άποψη υπάρχει αιτιώδης συνάφεια, εφόσον η πράξη εμπίπτει στον κύκλο των συνήθων πράξεων της ιδιότητας του οργάνου ή εμπίπτει στους τυπικούς κινδύνους της δραστηριότητας του οργάνου.

Η ΑΚ 71 είναι κανόνας αναγκαστικού δικαίου και συνεπώς η εφαρμογή της δεν μπορεί να αποκλεισθεί με διάταξη του καταστατικού. Μπορεί όμως να περιορισθεί με σύμβαση υπό τους όρους της ΑΚ 332.

υπαίτια αθέτηση των υποχρεώσεων που πηγάζουν από τη σχέση εντολής (ΑΚ 68 § 2 σε συνδ. με 714).

Βέβαια όπως κάθε φυσικό πρόσωπο έτσι και το νομικό πρόσωπο μπορεί να φέρει ευθύνη για πράξεις ή παραλείψεις των βοηθών εκπλήρωσης (ΑΚ 334) ή των προστηθέντων (ΑΚ 922)³⁴.

4. Νόμιμος λόγος ευθύνης: Πρέπει επομένως να υπάρχει διάταξη που θεσπίζει ευθύνη κάποιου προσώπου για ορισμένη ζημιογόνο πράξη, επειδή η ΑΚ 71 δεν είναι αυτοτελής διάταξη. Αυτή ορίζει απλώς τις προϋποθέσεις, σύμφωνα με τις οποίες ένα νομικό πρόσωπο φέρει ευθύνη για πράξεις των οργάνων του, οι οποίες βάσει άλλων διατάξεων δημιουργούν ευθύνη προς αποζημίωση.

5. Ευθύνη τον Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου: Την ευθύνη του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου για πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων τους ρυθμίζουν τα άρθρα 104, 105 και 106 του ΕισΝΑΚ³⁵.

1.5. Διοίκηση

1. Καταστατικό όργανο: Κάθε νομικό πρόσωπο διοικείται από ένα ή περισσότερα φυσικά πρόσωπα τα οποία φροντίζουν αφενός για τη διεκπεραίωση των υποθέσεων του, δηλ. τη διαχείριση της περιουσίας του, την επιχείρηση υλικών πράξεων και δικαιοπραξιών, τη λήψη αποφάσεων και γενικότερα την πραγματοποίηση του σκοπού του και αφετέρου το αντιπροσωπεύουν δικαστικά και εξώδικα καταρτίζοντας όλες τις δικαιοπραξίες του με τους τρίτους (ΑΚ 67). Η διοίκηση του νομικού προσώπου, η οποία αποτελεί και το καταστατικό του όργανο, μπορεί να αποτελείται από ένα ή περισσότερα πρόσωπα (ΑΚ 65³⁶), τα οποία δεν απαιτείται να είναι μέλη του (βλ.

³⁴ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 151

³⁵ Στις διατάξεις αυτές γίνεται διάκριση μεταξύ πράξεων ή παραλείψεων, που ανάγονται σε έννομες σχέσεις ιδιωτικού δικαίου (ΕισΝΑΚ 104,106) και πράξεων ή παραλείψεων κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας (ΕισΝΑΚ 105,106). Στην πρώτη περίπτωση οι διατάξεις παραπέμπουν στην ΑΚ 71 και συνεπώς εφαρμόζονται όσα αναπτύχθηκαν παραπάνω με μόνη εξαίρεση ότι η προσωπική ευθύνη του οργάνου είναι δυνατόν να περιορίζεται από ειδικούς νόμους (π.χ. άρθρα 85 και 86 του π.δ. 611/1977). Η δεύτερη περίπτωση ρυθμίζεται από τις ΕισΝΑΚ 105 και 106, οι οποίες εξετάζονται στο πλαίσιο του διοικητικού δικαίου.

³⁶ Άρθρο 65. Διοίκηση. Το νομικό πρόσωπο διοικείται από ένα ή περισσότερα πρόσωπα. Όταν η διοίκηση είναι πολυμελής, αν δεν ορίζεται κάτι άλλο στη συστατική

ΑΚ 92³⁷) και τα οποία μπορεί να είναι είτε φυσικά είτε νομικά πρόσωπα³⁸. Αυτό σημαίνει, σύμφωνα με την οργανική θεωρία που εμμέσως υιοθετείται από τον ΑΚ ότι το νομικό πρόσωπο δραστηριοποιείται μέσα από τα όργανα διοίκησής του³⁹.

Η συστατική πράξη ή το καταστατικό προσδιορίζουν την έκταση της εξουσίας των προσώπων αυτών και ισχύει «έναντι όλων», έτσι ώστε αν η διοίκηση υπερβεί τις εξουσίες αυτές το νομικό πρόσωπο να μη δεσμεύεται. Η εσωτερική σχέση ανάμεσα στη διοίκηση του νομικού προσώπου και τους τρίτους θεωρείται ως αντιπροσώπευση και εφαρμόζονται ανάλογα οι σχετικές με αυτήν διατάξεις του ΑΚ⁴⁰.

2. Τρόποι άσκησης: Η διοίκηση ασκείται κατ' αρχήν αυτοπροσώπως. Αν όμως είναι πολυμελές όργανο, δηλαδή αποτελείται από πολλά άτομα, τότε ασκείται από όλα τα μέλη του οργάνου από κοινού. Υπάρχει όμως η δυνατότητα το καταστατικό ή ο οργανισμός να προβλέψει ότι την διοίκηση θα ασκεί άλλος (υποκατάσταση: ΑΚ 67 εδ. 6'), καθώς και ότι ορισμένες υποθέσεις θα ανατεθούν σε ιδιαίτερο πρόσωπο (υπάλληλο, λογιστή κλπ.), το οποίο θα έχει εξουσία διοίκησης και σε κάθε συναφή πράξη (ΑΚ 68 § 1 εδ. 6' και γ').

3. Απαρτία-πλειοψηφία: Η διαδικασία λήψης αποφάσεων της διοίκησης καθορίζεται από τη συστατική πράξη και το καταστατικό. Αν η διοίκηση είναι πολυμελής, οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων, δηλ. 50% συν 1 (ΑΚ 65 εδ. 8'). Αυτό σημαίνει ότι όλα τα μέλη της διοίκησης πρέπει να προσκληθούν να λάβουν μέρος στη συνεδρίαση του οργάνου. Σύμφωνα με την ΑΚ 65, όμως, μπορεί να προβλέπεται από το

πράξη ή στο καταστατικό, οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων.

³⁷ Άρθρο 92. Διοίκηση του σωματείου. Η διοίκηση του σωματείου, αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, αποτελείται από μέλη του σωματείου.

³⁸ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 144

³⁹ Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 44

⁴⁰ Η ανάδειξη των μελών της διοίκησης γίνεται κατά τη διαδικασία που προβλέπει το καταστατικό ή ο οργανισμός του νομικού προσώπου και αποτελεί μονομερή απευθυντέα δικαιοπραξία. Η αποδοχή του διορισμού από τα μέλη της διοίκησης αποτελεί όρο του ενεργού της δικαιοπραξίας της ανάδειξης.

Η διοίκηση δεν είναι εντολοδόχος ή αντιπρόσωπος του νομικού προσώπου και δεν συνδέεται με αυτό με κάποια συμβατική σχέση. Η διοίκηση είναι όργανο, το οποίο ασκεί λειτουργήματα από τον διορισμό του. Από το λειτουργήματα αυτό απορρέουν τόσο το δικαίωμα όσο και η υποχρέωση διαχείρισης των υποθέσεων και εκπροσώπησης του νομικού προσώπου.

καταστατικό ή τον οργανισμό διαφορετική πλειοψηφία και απαρτία για την έγκυρη λήψη απόφασης⁴¹.

4. Σύγκρουση συμφερόντων: Σύμφωνα με την ΑΚ 66⁴² μέλος της διοίκησης δεν έχει το δικαίωμα να ψηφίσει, αν η απόφαση που πρόκειται να ληφθεί από τη διοίκηση αφορά την επιχείρηση δικαιοπραξίας ή την έγερση ή κατάργηση δίκης μεταξύ του νομικού προσώπου και του μέλους ή του συζύγου ή συγγενή του εξ αίματος μέχρι τρίτου βαθμού. Η διάταξη βέβαια καθιερώνει μόνο κώλυμα ψήφου. Το πιο σωστό, όμως, θα ήταν να εμποδίζεται το μέλος να συμμετέχει στη συνεδρίαση καθώς και να συνυπολογίζεται στον σχηματισμό απαρτίας. Επειδή η διάταξη αυτή είναι αναγκαστικού δικαίου οποιαδήποτε αντίθετη ρύθμιση του καταστατικού ή του οργανισμού είναι άκυρη. Σε περίπτωση που υπάρξει παράβαση της ΑΚ 66 καθίσταται άκυρη η σχετική απόφαση, εκτός εάν και χωρίς να συνυπολογιστεί η ψήφος του συγκεκριμένου μέλους θα σχηματιζόταν απαρτία και θα υπήρχε πλειοψηφία για τη λήψη της απόφασης.

5. Διορισμός προσωρινής διοίκησης: Σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπως, α) της ΑΚ 66 (σύγκρουση συμφερόντων)

β) της έλλειψης προσώπων διοίκησης

γ) της εκλογής διοίκησης με ανυπόστατη απόφαση της γενικής συνέλευσης

δ) της λήξης της θητείας, εφόσον η διοίκηση που αποχωρεί δεν είχε συγκαλέσει γενική συνέλευση για την εκλογή νέας

ε) της ακύρωσης της εκλογής με τελεσίδικη δικαστική απόφαση·

στ) της έκπτωσης της διοίκησης ή των μελών της

ζ) της αναστολής της εκτέλεσης της απόφασης της γενικής συνέλευσης, με την οποία εκλέχθηκε η διοίκηση

διορίζεται από το μονομελές πρωτοδικείο, μετά από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον (ΑΚ 69⁴³), κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, προσωρινή διοίκηση με προσωρινές και περιορισμένες εξουσίες

⁴¹ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 145

⁴² Άρθρο 66. Μέλος της διοίκησης δεν δικαιούται να ψηφίσει, αν η απόφαση αφορά την επιχείρηση δικαιοπραξίας ή την έγερση ή την κατάργηση δίκης μεταξύ του νομικού προσώπου και του μέλους ή του συζύγου ή του συγγενούς του ως και τον τρίτο βαθμό.

⁴³ Άρθρο 69. Έλλειψη προσώπων διοίκησης. Αν λείπουν τα πρόσωπα που απαιτούνται για τη διοίκηση του νομικού προσώπου, ή, αν τα συμφέροντα τους συγκρούονται προς εκείνα του νομικού προσώπου, ο πρόεδρος των πρωτοδικών διορίζει προσωρινή διοίκηση ύστερα από αίτηση όποιου έχει έννομο συμφέρον.

και με βασικό σκοπό τη διεξαγωγή αρχαιρεσιών για τη συμπλήρωση των μελών διοίκησης.

Η ΑΚ 69 επειδή αποτελεί εξαιρετικό δίκαιο, συνιστά επέμβαση στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι που κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα (Σ 12), και επομένως πρέπει να ερμηνεύεται στενά⁴⁴.

6. Αναλογική εφαρμογή άλλων διατάξεων: Οι διατάξεις για την εντολή (ΑΚ 713 επ.) διέπουν τις εσωτερικές σχέσεις ανάμεσα στη διοίκηση και στο νομικό πρόσωπο, ενώ τις εξωτερικές σχέσεις αυτών με τους τρίτους διέπουν οι διατάξεις για την αντιπροσώπευση (ΑΚ 211 επ.). Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται και στις δύο περιπτώσεις αναλόγως (ΑΚ 68 § 2)⁴⁵.

1.6. Τέλος του νομικού προσώπου

Κάθε νομικό πρόσωπο μπορεί κάποτε να διαλυθεί για διάφορους λόγους. Το τέλος του νομικού προσώπου περιλαμβάνει δυο στάδια: τη διάλυση και την εκκαθάριση. Όταν ολοκληρωθούν τα στάδια αυτά το νομικό πρόσωπο χάνει τη νομική του προσωπικότητα και την ικανότητα δικαίου.

1. Διάλυση: Ειδικές διατάξεις του ΑΚ ρυθμίζουν τους λόγους και τους τρόπους διάλυσης του νομικού προσώπου και διαφέρουν ανάλογα με το είδος αυτού (ΑΚ 103-105, 117-118, 124-125 και 765 επ.). Η διάλυση επιφέρει τη λήξη της δραστηριότητάς του ως προς την επιδίωξη του σκοπού του. Το τέλος του όμως, που δηλώνει την εξαφάνισή του, επέρχεται με το πέρας της εκκαθάρισης.

2. Εκκαθάριση: Μετά το στάδιο της διάλυσης ακολουθεί χωρίς δικαστική απόφαση ή κάποια άλλη διαδικασία το στάδιο της εκκαθάρισης (ΑΚ 72 εδ. α'). Σκοπός των εργασιών κατά το στάδιο αυτό είναι να επαληθευτεί το ενεργητικό

⁴⁴ Για το πόσα μέλη της διοίκησης πρέπει να ελλείπουν ή να έχουν αντίθετα συμφέροντα, ώστε να εφαρμοσθεί η ΑΚ 69, υπάρχει αμφισβήτηση. Η θεωρία υποστηρίζει ότι ο αριθμός αυτών των μελών πρέπει να είναι τέτοιος, ώστε να μη σχηματίζεται απαρτία από τα εναπομείναντα μέλη, ενώ η νομολογία δέχεται ότι και αν ακόμα ελλείπει ή βρίσκεται σε σύγκρουση συμφερόντων ένα μόνο μέλος, αυτό αρκεί για τον διορισμό προσωρινής διοίκησης.

Αμφισβήτηση υπάρχει και ως προς το ποιοί θα αποτελούν την προσωρινή διοίκηση. Η νομολογία δέχεται ότι αντικαθίστανται όλα τα μέλη της παλαιάς διοίκησης, ενώ στη θεωρία υποστηρίζεται ότι θα πρέπει η παλαιά διοίκηση να συμπληρώνεται με νέα μέλη.

Ανάλογη με τον λόγο, για τον οποίο διορίσθηκε προσωρινή διοίκηση, είναι και η έκταση της εξουσίας της. Αν διορίσθηκε γιατί υπήρχε σύγκρουση συμφερόντων, έχει εξουσία να αποφασίσει μόνο για το συγκεκριμένο ζήτημα. Αν διορίσθηκε γιατί υπήρχε έλλειψη διοικήσεως, η κύρια αποστολή της είναι η ανάδειξη νέας διοίκησης, καθώς και η μέχρι τότε διαχείριση των επειγουσών υποθέσεων.

⁴⁵ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 147

και παθητικό του νομικού προσώπου, η ρευστοποίηση του ενεργητικού της περιουσίας του νομικού προσώπου, η εκπλήρωση των υποχρεώσεων του απέναντι σε τρίτους και η απόδοση του τυχόν υπολοίπου στα δικαιούμενα πρόσωπα⁴⁶.

Αν και με τη διάλυση λήγει η δραστηριότητα του νομικού προσώπου, όσο διαρκεί η εκκαθάριση το νομικό πρόσωπο θεωρείται ότι υπάρχει, αλλά μόνο για τις ανάγκες της εκκαθάρισης, όχι για άλλη δράση (άρθρο 72 ΑΚ). Δηλαδή κατά την εκκαθάριση το νομικό πρόσωπο έχει τόση ικανότητα δικαίου, όση απαιτείται για την εξυπηρέτηση των αναγκών της. Αυτό σημαίνει ότι πράξεις των εκκαθαριστών που δεν εξυπηρετούν τις ανάγκες της εκκαθάρισης, δηλαδή τον σκοπό μετά τη διάλυση του νομικού προσώπου, ασχέτως εάν εξυπηρετούν τον σκοπό πριν από τη διάλυσή του, δεν αποτελούν δέσμευση για το νομικό πρόσωπο ούτε μπορεί να τις εγκρίνει (ΑΚ 231), γιατί δεν έχει πλέον ικανότητα δικαίου για τις πράξεις αυτές. Γι' αυτές τις πράξεις εφαρμόζονται οι λοιπές διατάξεις των ΑΚ 229 επ. για έλλειψη της εξουσίας αντιπροσώπευσης. Το πότε μια πράξη εξυπηρετεί τον σκοπό της εκκαθάρισης κρίνεται κατά περίπτωση.

Την εκκαθάριση διενεργούν οι εκκαθαριστές. Αν δεν έχει ορισθεί διαφορετικά στη συστατική πράξη, στο καταστατικό ή σε απόφαση του αρμόδιου οργάνου, η εκκαθάριση πραγματοποιείται από τη διοίκηση του νομικού προσώπου. Αν δεν υπάρχει διοίκηση, τον εκκαθαριστή ή τους εκκαθαριστές διορίζει το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας του νομικού προσώπου (ΚΠολΔ 786 § 1, 740 § 1 περ. α', ΑΚ 73⁴⁷).

Ο εκκαθαριστής δρα ως διοικητής του νομικού προσώπου, δηλαδή αποτελεί καταστατικό όργανο όμως η εξουσία του περιορίζεται στις πράξεις που είναι αναγκαίες για την εκκαθάριση (ΑΚ 74⁴⁸).

Στη διαδικασία της εκκαθάρισης εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις της δικαστικής εκκαθάρισης κληρονομιάς (ΑΚ 76⁴⁹), δηλαδή οι ΑΚ 1916 επ., ενώ δεν εφαρμόζονται οι ΑΚ 1913-1915 αφού μετά τη διάλυση τους τα νομικά πρόσωπα τίθενται αυτοδικαίως σε εκκαθάριση.

⁴⁶ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα-Κομοτήνη 1997, σελ. 152

⁴⁷ Άρθρο 73. Αν ο νόμος ή η συστατική πράξη ή το καταστατικό δεν ορίζουν διαφορετικά ή το αρμόδιο όργανο δεν αποφάσισε διαφορετικά, η εκκαθάριση γίνεται από εκείνους που έχουν τη διοίκηση του νομικού προσώπου. Αν δεν υπάρχουν, ο πρόεδρος των πρωτοδικών διορίζει έναν ή περισσότερους εκκαθαριστές.

⁴⁸ Άρθρο 74. Ο εκκαθαριστής ενεργεί ως διοικητής του νομικού προσώπου. Η εξουσία του περιορίζεται στις ανάγκες της εκκαθάρισης.

⁴⁹ Άρθρο 76. Η εκκαθάριση γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις για τη δικαστική εκκαθάριση κληρονομιάς, που εφαρμόζονται αναλόγως.

Ο εκκαθαριστής φέρει την ευθύνη για κάθε υπαίτια παράβαση των υποχρεώσεων του, η οποία προκαλεί ζημία στους δανειστές του νομικού προσώπου (ΑΚ 75⁵⁰ και ΑΚ 1918).

3. Τύχη της περιουσίας: Η ΑΚ 77⁵¹ ρυθμίζει την τύχη της περιουσίας που τυχόν απέμεινε μετά το τέλος της εκκαθάρισης. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή ο νόμος, η συστατική ή η ιδρυτική πράξη, το καταστατικό ή ο οργανισμός του νομικού προσώπου, ή απόφαση του αρμόδιου οργάνου, ορίζει τον δικαιούχο ή τους δικαιούχους του υπολοίπου της εκκαθάρισης. Ο νόμος ωστόσο μπορεί να θέτει περιορισμούς με βάση την ιδιωτική βούληση. Αν ο δικαιούχος δεν έχει οριστεί με κάποιον από τους παραπάνω τρόπους τότε η περιουσία του νομικού προσώπου περιέρχεται στο δημόσιο, το οποίο έχει την υποχρέωση να χρησιμοποιήσει την περιουσία αυτή για να φέρει σε πέρας το σκοπό του νομικού προσώπου ή αν αυτός είναι απραγματοποίητος κάποιον άλλο παρεμφερή σκοπό⁵².

Με τη μεταβίβαση στον δικαιούχο της περιουσίας που απέμεινε, παύει οριστικά να υπάρχει το νομικό πρόσωπο.

1.7. Τα μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα του αστικού δικαίου

Όπως έχει ήδη αναφερθεί ο ΑΚ ρυθμίζει τη σύσταση και λειτουργία των μη κερδοσκοπικών προσώπων, όπως είναι: α) το σωματείο, β) το ίδρυμα, γ) η επιτροπή εράνων και δ) η αστική εταιρία.

α) Σωματείο

Το άρθρο 78 ΑΚ⁵³ ορίζει ως σωματείο την ένωση είκοσι τουλάχιστον προσώπων φυσικών ή νομικών που έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα και επιδιώκει μη κερδοσκοπικό σκοπό.

⁵⁰ Άρθρο 75. Ο εκκαθαριστής ευθύνεται να αποζημιώσει τους δανειστές του νομικού προσώπου για κάθε υπαίτια παράβαση των υποχρεώσεων του. Περισσότεροι εκκαθαριστές ευθύνονται εις ολόκληρον.

⁵¹ Άρθρο 77. Τύχη της περιουσίας μετά τη διάλυση. Η περιουσία νομικού προσώπου που διαλύθηκε, αν ο νόμος ή η συστατική πράξη ή το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, ή το αρμόδιο όργανο δεν αποφάσισε διαφορετικά, περιέρχεται στο δημόσιο. Το δημόσιο έχει την υποχρέωση να εκπληρώσει το σκοπό του νομικού προσώπου με την περιουσία αυτή.

⁵² Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 45

⁵³ Άρθρο 78. Σωματείο. Ένωση προσώπων που επιδιώκει σκοπό μη κερδοσκοπικό αποκτά προσωπικότητα όταν εγγραφεί σε ειδικό δημόσιο βιβλίο (σωματείο) που τηρείται στο πρωτοδικείο της έδρας του. Για να συσταθεί σωματείο χρειάζονται είκοσι τουλάχιστον πρόσωπα.

Ως κερδοσκοπικός θεωρείται ο σκοπός που έχει ως στόχο αποκλειστικά το οικονομικό κέρδος, αδιάφορο το που θα χρησιμοποιηθεί το κέρδος αυτό⁵⁴. Κάθε οικονομικός σκοπός όμως δεν είναι και κερδοσκοπικός. Ο σκοπός του σωματείου μπορεί να είναι πνευματικός, φιλανθρωπικός, ιδεολογικός κ.λπ., αλλά ακόμη και οικονομικός έχει δηλαδή τη δυνατότητα να εκμεταλλεύεται την περιουσία του, να λαμβάνει συνδρομές από τα μέλη του, να προασπίζει τα οικονομικά ή επαγγελματικά συμφέροντα των μελών του, χωρίς να θεωρείται ότι κερδοσκοπεί.

Ανάλογα με το σκοπό που εξυπηρετούν τα σωματεία διακρίνονται σε: επαγγελματικά, αθλητικά, ναυτικά, αλληλοβοηθητικά. Η λειτουργία τους ρυθμίζεται τόσο από τις διατάξεις του ΑΚ όσο και από ειδικούς νόμους.

Για να συσταθεί ένα σωματείο χρειάζεται:

1) Ένωση είκοσι τουλάχιστον προσώπων.

2) Συστατική πράξη και καταστατικό που είναι δυνατόν να συνυπάρχουν και σε ένα έγγραφο. Το καταστατικό για να μην είναι άκυρο πρέπει να περιέχει τουλάχιστον τα στοιχεία που ορίζει το άρθρο 80 ΑΚ, καθώς επίσης και κάθε άλλο όρο που σχετίζεται με την οργάνωση και λειτουργία του σωματείου.

3) Απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου που αφορά την εγγραφή του σωματείου στο δημόσιο βιβλίο σωματείων. Το αρμόδιο Μονομελές Πρωτοδικείο που βρίσκεται στην περιφέρεια όπου έχει την έδρα του το σωματείο κατόπιν σχετικής αίτησης, την οποία είναι υποχρεωμένοι να υποβάλλουν οι ιδρυτές ή η προσωρινή διοίκηση του σωματείου δικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Το δικαστήριο εξετάζει αν έχουν τηρηθεί οι απαραίτητες από το νόμο προϋποθέσεις για να συσταθεί το σωματείο, αλλά δεν ελέγχει τη σκοπιμότητα του, γιατί αυτό θα αντιτίθετο στην «αρχή της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι», όπως αυτή έχει καθιερωθεί από το Σύνταγμα.

4) Εγγραφή του σωματείου στο δημόσιο βιβλίο σωματείων. Όταν η απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου που διατάσσει την εγγραφή τελεσιδικήσει τότε εγγράφεται αυτό στο αρμόδιο βιβλίο, το οποίο περιλαμβάνει το όνομα, την έδρα του σωματείου, τη χρονολογία του καταστατικού, τα μέλη της διοίκησης και τους περιοριστικούς της όρους. Το σωματείο μόνο αφού εγγραφεί στο βιβλίο σωματείων αποκτά νομική προσωπικότητα.

⁵⁴ Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 45

Αν και το καταστατικό κάθε συγκεκριμένου σωματείου προβλέπει και άλλα όργανα, απαραίτητα όργανα αυτού σύμφωνα με τον ΑΚ αποτελούν το διοικητικό συμβούλιο και η γενική συνέλευση.

Το διοικητικό συμβούλιο είναι το εκτελεστικό όργανο του σωματείου και εκείνο που φροντίζει τις υποθέσεις του και είναι υποχρεωμένο να το εκπροσωπεί δικαστικά και εξώδικα⁵⁵. Η συνέλευση των μελών του σωματείου είναι το ανώτατο όργανο του και έχει το λεγόμενο «τεκμήριο αρμοδιότητας», δηλαδή έχει την αρμοδιότητα για κάθε υπόθεση για την οποία δεν είναι αρμόδιο άλλο όργανο. Το καταστατικό και ο νόμος ρυθμίζουν τον τρόπο, τη λειτουργία της συνέλευσης, τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, καθώς επίσης την είσοδο και την αποβολή των μελών του σωματείου και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.

Για να διαλυθεί ένα σωματείο πρέπει να ισχύει μία από τις εξής προϋποθέσεις: α) να το αποφασίσει η συνέλευση ύστερα από την ειδική απαρτία και πλειοψηφία που ορίζει ο νόμος, β) τα μέλη του να μειωθούν σε λιγότερα από δέκα, γ) να υφίσταται κάποια από τις περιπτώσεις που προβλέπει το καταστατικό και δ) να υπάρχει απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου της έδρας του, αφού αιτηθούν τη διάλυσή του η διοίκηση του σωματείου ή το 1/5 των μελών του ή της εποπτεύουσας αρχής, επειδή: ι) εκπληρώθηκε ο σκοπός του, ii) πρακτικά ο σκοπός του είναι διαφορετικός από αυτόν που ορίζεται στο καταστατικό, iii) η λειτουργία του σωματείου είναι παράνομη ή ανήθικη και iv) δεν καθίσταται δυνατό να αναδειχθεί διοίκηση και κατά συνέπεια να εξακολουθήσει να λειτουργήσει το σωματείο.

Μετά τη διάλυση του σωματείου η περιουσία του διατίθεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στο καταστατικό ή αν δεν ορίζονται από αυτό, όπου αποφασίσει η συνέλευση των μελών. Αν δεν έχει οριστεί ή δεν αποφασιστεί το που θα διατεθεί, σύμφωνα με το άρθρο 77 ΑΚ, η περιουσία περιέρχεται στο Δημόσιο, που οφείλει να τη χρησιμοποιήσει για την εκπλήρωση του σκοπού του σωματείου.

β) Ίδρυμα

Ίδρυμα είναι ένα σύνολο περιουσίας που έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα και έχει κάποιο συγκεκριμένο σκοπό. Επειδή δεν αποτελεί

⁵⁵ Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 47

ένωση προσώπων δεν έχει μέλη. Ορισμένα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι.) ονομάζονται ιδρύματα, όμως δεν έχουν σχέση με τα ιδρύματα του ΑΚ. Υπάρχουν βέβαια και τα κοινωφελή ιδρύματα τα οποία ρυθμίζονται από τον ΑΝ 2039/1939 και το άρθρο 109 του Συντάγματος⁵⁶.

Για τη σύσταση ενός ιδρύματος απαιτούνται:

1) Ιδρυτική πράξη. Αυτή μπορεί να έχει είτε τη μορφή δικαιοπραξίας εν ζωή, είτε τη μορφή δικαιοπραξίας αιτία θανάτου. Η εν ζωή δικαιοπραξία σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητο να γίνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο και με αυτό να καθορίζεται ο σκοπός του ιδρύματος, το ποσό της περιουσίας που προσφέρεται για την επίτευξη του σκοπού αυτού και η οργάνωση του ιδρύματος, η οποία όμως συμπληρώνεται ή τροποποιείται και με το προεδρικό διάταγμα.

2) Έγκριση της σύστασης του ιδρύματος από την Πολιτεία με προεδρικό διάταγμα. Το προεδρικό αυτό διάταγμα εκδίδεται ύστερα από πρόταση του αρμόδιου Υπουργού⁵⁷. Από τη στιγμή που το προεδρικό διάταγμα που εγκρίνει τη σύσταση του θα δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, το ίδρυμα αποκτά νομική προσωπικότητα.

Η λήξη του ιδρύματος επέρχεται αυτοδικαίως στις περιπτώσεις εκείνες που ορίζονται από την ιδρυτική του πράξη ή τον οργανισμό του και ακολουθεί η εκκαθάριση του. Ένα ίδρυμα όμως είναι δυνατόν να διαλυθεί και με προεδρικό διάταγμα, αν ο σκοπός του εκπληρωθεί ή θεωρηθεί απραγματοποίητος ή αν η λειτουργία του θεωρηθεί ανήθικη, παράνομη ή αντίθετη με τη δημόσια τάξη⁵⁸.

γ) Επιτροπή εράνων

Επιτροπή εράνων είναι η ένωση τουλάχιστον πέντε φυσικών προσώπων, η οποία έχει νομική προσωπικότητα και ως απώτερο σκοπό τη συλλογή χρημάτων ή άλλων αντικειμένων προκειμένου να εξυπηρετήσει ορισμένο δημόσιο ή κοινωφελές σκοπό⁵⁹.

Για να συσταθεί μία επιτροπή εράνων απαιτείται:

⁵⁶ Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 48

⁵⁷ π.χ. από τον Υπουργό Οικονομικών, αν ο σκοπός του ιδρύματος είναι κοινωφελής ή από τον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας, αν ο σκοπός του είναι φιλανθρωπικός

⁵⁸ Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 48

⁵⁹ Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 48

1) Συστατική πράξη, που αποτελεί την έγγραφη συμφωνία πέντε τουλάχιστον προσώπων και

2) Εγκριτικό προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, αφού πρώτα ελεγχθεί η νομιμότητα και η σκοπιμότητα ίδρυσής της. Με το προεδρικό διάταγμα, καθορίζονται τα μέλη της επιτροπής, η έδρα, το έργο της, καθώς επίσης και το χρονικό διάστημα που απαιτείται για να εκπληρωθεί το έργο της. Όταν το προεδρικό διάταγμα δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η επιτροπή εράνων αποκτά νομική προσωπικότητα⁶⁰.

Κάθε επιτροπή εράνων διαλύεται αυτοδικαίως όταν παρέλθει το χρονικό διάστημα που καθορίζει τη διάρκειά της ή τελειώσει το έργο της. Επίσης είναι δυνατόν να διαλυθεί και με προεδρικό διάταγμα, αν το αποφασίσουν τα μέλη της ή αν ο σκοπός της θεωρηθεί παράνομος, ανήθικος ή ανέφικτος.

δ) Αστική εταιρία

Αστική εταιρία είναι η σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων, τα οποία με την καταβολή κοινών εισφορών επιδιώκουν ένα σκοπό- κυρίως οικονομικό- σε καμία περίπτωση όμως κερδοσκοπικό⁶¹.

Για να αποκτήσει νομική προσωπικότητα μια αστική εταιρία είναι απαραίτητο να τηρηθούν οι όροι δημοσιότητας που επιβάλλουν οι σχετικές διατάξεις του ΑΚ και του Εμπορικού Νόμου για τις ομόρρυθμες εμπορικές εταιρείες.

Για να διαλυθεί η αστική εταιρία πρέπει να περάσει η προθεσμία διάρκειας της σύμβασης ή να έχει πραγματοποιηθεί ο σκοπός της ή ο σκοπός της να θεωρηθεί απραγματοποίητος αν και σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυνατόν να διαλυθεί και ύστερα από καταγγελία από οποιονδήποτε από τους εταίρους.

⁶⁰ Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 48

⁶¹ Αλεξάνδρα Βάρκα-Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΩΜΑΤΕΙΟ

2.1. Έννοια και Σύσταση

1. **Έννοια:** Το άρθρο 78 ΑΚ⁶² ορίζει ως σωματείο την ένωση είκοσι τουλάχιστον προσώπων, που επιδιώκει σκοπό μη κερδοσκοπικό και έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα, επειδή έχει εγγραφεί στο ειδικό δημόσιο βιβλίο που τηρείται στο πρωτοδικείο της έδρας του. Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό τρία είναι τα ουσιώδη στοιχεία του σωματείου:

α) Η ένωση προσώπων: Η ένωση αυτή στηρίζεται στην ελεύθερη βούληση των προσώπων που την αποτελούν. Στην ίδρυση σωματείου μπορούν να συμπράξουν όχι μόνο φυσικά, αλλά και νομικά πρόσωπα.

β) Ο μη κερδοσκοπικός σκοπός: Ως μη κερδοσκοπικός σκοπός δεν θεωρείται μόνο ο ιδεολογικός, δηλαδή καλλιτεχνικός, πνευματικός, φιλανθρωπικός, αλλά και ο οικονομικός⁶³. Κερδοσκοπικός σκοπός υπάρχει, όταν το σωματείο στοχεύει στην επίτευξη κέρδους. Δεν έχει σημασία αν το κέρδος που επιδιώκεται θα διανεμηθεί μεταξύ των μελών ή θα παραμείνει στην περιουσία του σωματείου, για να χαρακτηριστεί ο σκοπός ως κερδοσκοπικός. Ωστόσο δεν θεωρείται οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα του σωματείου ως απαγορευμένη. Απλά το σωματείο δεν πρέπει να επιδιώκει να αποκτήσει οικονομικά ωφέληματα μέσα από τις δραστηριότητες του. Συνεπώς το σωματείο δεν μπορεί να είναι εμπορική επιχείρηση ούτε να συμμετέχει σε τέτοια. Απαγορεύεται δηλαδή σε κάθε περίπτωση ο σκοπός του σωματείου να είναι η απόκτηση κέρδους και μάλιστα όχι μόνο ως αποκλειστικός αλλά και ως παράλληλος. Δεν αποκλείεται ωστόσο η επιδίωξη οικονομικού σκοπού με την ευρεία έννοια, όπως συμβαίνει στα επαγγελματικά σωματεία. Έτσι όταν εκμεταλλεύεται την περιουσία του για να εξυπηρετήσει τους σκοπούς του ή για να προαγάγει τα επαγγελματικά ή οικονομικά συμφέροντα των μελών του, το σωματείο δεν καθίσταται κερδοσκοπικό⁶⁴. Το σωματείο μπορεί να επιδιώκει κάθε άλλον μη κερδοσκοπικό σκοπό, όπως ψυχαγωγικό, επιστημονικό, αθλητικό, μορφωτικό, φιλανθρωπικό

62 Άρθρο 78. Σωματείο. Ένωση προσώπων που επιδιώκει σκοπό μη κερδοσκοπικό αποκτά προσωπικότητα όταν εγγραφεί σε ειδικό δημόσιο βιβλίο (σωματείο) που τηρείται στο πρωτοδικείο της έδρας του. Για να συσταθεί σωματείο χρειάζονται είκοσι τουλάχιστον πρόσωπα.

63 Πηνελόπη Χρ. Αγαλλοπούλου, Βασικές Έννοιες Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2003, σελ. 70

64 Σημαντική κατηγορία επαγγελματικών σωματείων αποτελούν τα σωματεία των εργαζομένων και τα σωματεία των εργοδοτών, που είναι φορείς των επαγγελματικών συμφερόντων των εργαζομένων και των εργοδοτών αντίστοιχα και έχουν σκοπό την προστασία και προαγωγή των οικονομικών ή επαγγελματικών συμφερόντων των μελών τους.

κλπ., αλλά δεν μπορεί να επιδιώκει σκοπό παράνομο (ΑΚ 174) ή ανήθικο (ΑΚ 178).

γ) Η νομική προσωπικότητα. Το σωματείο αποκτά νομική προσωπικότητα, γίνεται δηλ. υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, όταν υφίστανται οι προϋποθέσεις που προβλέπει ο νόμος, οι οποίες διαπιστώνονται από τη δικαστική αρχή (έλεγχος νομιμότητας).

2. Σύσταση: Οι ΑΚ 78-83 ρυθμίζουν τη σύσταση του σωματείου. Για να συσταθεί ένα σωματείο χρειάζονται είκοσι τουλάχιστον πρόσωπα – ιδρυτικά μέλη – τα οποία πρέπει να έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα και τα οποία θα υπογράψουν τη συστατική πράξη⁶⁵ και το καταστατικό⁶⁶ για την ίδρυση του. Η συστατική πράξη καταρτίζεται ε γ γ ρ ά φ ω ς (άρθρο 63 ΑΚ⁶⁷) και πρέπει να περιέχει στο κείμενό της τα ονόματα των ιδρυτικών μελών και τις υπογραφές τους, ενώ στο καταστατικό⁶⁸, που συντάσσεται επίσης ε γ γ ρ ά φ ω ς, καθορίζονται η επωνυμία, η έδρα, ο σκοπός του σωματείου, οι όροι λειτουργίας του κ.τ.λ. (άρθρο 80 ΑΚ⁶⁹). Τα στοιχεία αυτά του καταστατικού πρέπει να είναι σύμφωνα με το νόμο, τα χρηστά ήθη και τη δημόσια τάξη. Οι διατάξεις του καταστατικού που είναι αντίθετες στο νόμο ή στα χρηστά ήθη ή στη δημόσια τάξη είναι άκυρες και δεν νομιμοποιούνται με τη δικαστική απόφαση της αναγνώρισης του σωματείου⁷⁰. Αν το καταστατικό δεν περιλαμβάνει τους υποχρεωτικούς όρους είναι άκυρο, και το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για την αναγνώρισή του πρέπει να απορρίψει τη σχετική αίτηση. Αν όμως το δικαστήριο δεν αντιληφθεί τυχόν παραλείψεις του καταστατικού και το αναγνωρίσει, τότε το σωματείο λειτουργεί νόμιμα. Τόσο η συστατική πράξη όσο και το καταστατικό μπορούν να

⁶⁵ Η συστατική πράξη που περιέχει τις δηλώσεις βούλησης των ιδρυτών για να καταστεί η ένωση προσώπων σωματείο, δηλαδή έχει ως αντικείμενο τη σύσταση του σωματείου.

⁶⁶ Το καταστατικό περιέχει τους κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας του σωματείου και τα στοιχεία που το εξασφαλίζουν, πρέπει να υπογράφεται από τα μέλη και να είναι χρονολογημένο (ΑΚ 79).

⁶⁷ Άρθρο 63 ΑΚ Έγγραφο για τη σύσταση. Η συστατική πράξη, το καταστατικό ή ο οργανισμός του νομικού προσώπου συντάσσονται εγγράφως.

⁶⁸ Το καταστατικό είναι μια πολυμερής δικαιοπραξία, η οποία έχει κανονιστικό χαρακτήρα, δεσμεύει δηλαδή όχι μόνο τα ιδρυτικά μέλη αλλά και τα μέλλοντα καθώς και τους τρίτους, οι οποίοι συναλλάσσονται με το σωματείο.

⁶⁹ Άρθρο 80 ΑΚ Καταστατικό σωματείου. Το καταστατικό, για να είναι έγκυρο, πρέπει να καθορίζει: 1. το σκοπό, την επωνυμία και την έδρα του σωματείου. 2. τους όρους της εισόδου, της αποχώρησης και της αποβολής των μελών, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους 3. τους πόρους του σωματείου 4. τον τρόπο της δικαστικής και της εξώδικης αντιπροσώπευσης του σωματείου 5. τα όργανα της διοίκησης του σωματείου, καθώς και τους όρους με τους οποίους καταρτίζεται και λειτουργεί η διοίκηση και παύονται τα όργανα της 6. τους όρους με τους οποίους συγκαλείται, συνεδριάζει και αποφασίζει η συνέλευση των μελών 7. τους όρους για την τροποποίηση του καταστατικού 8. τους όρους για τη διάλυση του σωματείου. Βεβαίως, το καταστατικό μπορεί να περιέχει και κάθε άλλον όρο σχετικό με τη λειτουργία και την οργάνωση του σωματείου.

⁷⁰ Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 211

ενωθούν σε ένα έγγραφο. Ακόμη πρέπει να επισημανθεί ότι η υπογραφή προσώπων που είναι δικαιοπρακτικά ανίκανα δεν θίγει την εγκυρότητα της συστατικής πράξης και του καταστατικού, εάν τα πρόσωπα που θεωρούνται ικανά και ως εκ τούτου μπορούν να δικαιοπρακτούν είναι τουλάχιστον είκοσι. Οι ανήλικοι μπορούν να συμμετέχουν στην ίδρυση σωματείου και να είναι μέλη του, εάν ειδικές διατάξεις τους παρέχουν αυτή τη δυνατότητα. Κατά κανόνα ανάμεσα στα ιδρυτικά μέλη δεν πρέπει να υπάρχουν πρόσωπα που ανήκουν σε άλλο σωματείο με τον ίδιο σκοπό, καθώς μπορεί να θεωρηθεί ότι το δικαίωμα θετικής συνδικαλιστικής ελευθερίας ασκείται καταχρηστικά.

Αφού καταρτιστεί η συστατική πράξη και το καταστατικό, οι ιδρυτές ή η προσωρινή διοίκηση του σωματείου πρέπει να υποβάλλουν αίτηση στο Μονομελές Πρωτοδικείο της περιφέρειας στην οποία το σωματείο θα έχει την έδρα του για την εγγραφή του στο βιβλίο σωματείων (ΑΚ 79)⁷¹. Στην αίτηση πρέπει να περιλαμβάνονται η συστατική πράξη, έγγραφο με τα ονόματα των μελών της διοίκησης και το καταστατικό με τις υπογραφές των μελών και με χρονολογία (άρθρο 79 ΑΚ)⁷². Η πράξη αυτή αποτελεί πολυμερή δικαιοπραξία που περιέχει τις δηλώσεις βούλησης των ιδρυτών. Η προϋπόθεση αυτή εξετάζεται από το δικαστήριο, το οποίο αν διαπιστώσει έλλειψή της απορρίπτει την αίτηση για εγγραφή του σωματείου στο οικείο βιβλίο. Αν όμως παρά την έλλειψη αυτή, εκδοθεί τελεσιδίκη δικαστική απόφαση και επακολουθήσει εγγραφή στο βιβλίο, η ένωση αποκτά νομική προσωπικότητα και καθίσταται σωματείο. Διαφορετικό είναι το ζήτημα αν το σωματείο αυτό θα μπορεί να διαλυθεί, επειδή εξαιτίας της μείωσης των μελών του δεν μπορεί να αναδειχθεί διοίκηση ή να εξακολουθήσει να λειτουργεί σύμφωνα με το καταστατικό του (ΑΚ 105 αρ. 1). Καμία όμως σύσταση σωματείου δεν θεωρείται έγκυρη αν τα μέλη του είναι λιγότερα από δέκα, έστω και αν η σχετική απόφαση εγγραφεί στο βιβλίο, γιατί στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να θεωρείται αυτοδικαίως διαλυμένο (ΑΚ 104 παρ. 2).⁷³

Το Μονομελές Πρωτοδικείο εκδίδει την απόφασή του αφού πρώτα ελέγξει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (ΚΠολΔ 740 επ.) αν

⁷¹ Άρθρο 79. — Αίτηση για την εγγραφή σωματείου. Για την εγγραφή του σωματείου στο βιβλίο οι ιδρυτές ή η διοίκηση του σωματείου υποβάλλουν αίτηση στο πρωτοδικείο. Στην αίτηση επισυνάπτονται η συστατική πράξη, τα ονόματα των μελών της διοίκησης και το καταστατικό με τις υπογραφές των μελών και με χρονολογία.

⁷² Πηνελόπη Χρ. Αγαλλοπούλου, Βασικές Έννοιες Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2003, σελ. 72

⁷³ Ιωάννης Κ. Καρακώστας, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία, Γενικές Αρχές, Τόμος πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 466

συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θέτουν οι ΑΚ 78-80 (έλεγχος νομιμότητας) και κυρίως αν ο σκοπός είναι σαφής, μη κερδοσκοπικός, νόμιμος, σύμφωνος με τα χρηστά ήθη τη δημόσια τάξη και αν το καταστατικό περιέχει τα στοιχεία της ΑΚ 80. Ο έλεγχος σκοπιμότητας, όμως, αποκλείεται, γιατί είναι αντίθετος στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι που κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα (Σ 12)⁷⁴. Άρα δεν ελέγχεται και το αν αυτό είναι κοινωνικά ωφέλιμο ή αν προάγει ή βλάπτει τα συμφέροντα των μελών του ή ανταγωνίζεται άλλο παρόμοιο σωματείο⁷⁵. Ελέγχεται επίσης εάν το δικαίωμα ίδρυσης σωματείου ασκείται καταχρηστικώς.

Αν δεν υφίστανται οι νόμιμες προϋποθέσεις, το δικαστήριο απορρίπτει την αίτηση. Αν, όμως, η αίτηση γίνει δεκτή, το Μονομελές Πρωτοδικείο με απόφαση⁷⁶ που εκδίδει διατάσσει (α) να δημοσιευθεί στον τύπο περίληψη του καταστατικού με τα ουσιώδη στοιχεία του, δηλ. τα στοιχεία της ΑΚ 80 και (β) να εγγραφεί το σωματείο στο βιβλίο σωματείων (ΑΚ 81)⁷⁷, και να αναφέρονται το όνομα, η έδρα του σωματείου, η χρονολογία του καταστατικού, τα μέλη της διοίκησης και οι όροι που την περιορίζουν⁷⁸.

Μόλις η δικαστική απόφαση τελεσιδικήσει, το σωματείο εγγράφεται στο βιβλίο των σωματείων. Από τη στιγμή που θα εγγραφεί⁷⁹ στο βιβλίο των

⁷⁴ Πηνελόπη Χρ. Αγαλλοπούλου, Βασικές Έννοιες Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2003, σελ. 72

⁷⁵ Ιωάννης Κ. Καράκωστας, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία, Γενικές Αρχές, Τόμος πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 466

⁷⁶ Κατά της αποφάσεως επιτρέπονται, σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη, όλα τα ένδικα μέσα (ΚΠολΔ 760-775 σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 περ. ε', 3 § 3, 4 ΕισΝΚΠολΔ) και όχι μόνο η έφεση, όπως ορίζει η ΑΚ 82. Τρίτοι, που βλάπτονται από τη σύσταση του σωματείου, μπορούν να ασκήσουν τριτανακοπή με σκοπό την εξαφάνιση της αποφάσεως. Οι τρίτοι έχουν αυτό το δικαίωμα εφόσον δικαιολογούν έννομο συμφέρον, το οποίο υφίσταται εάν βλάπτονται ή κινδυνεύουν τα συμφέροντα τους από την ίδρυση, χωρίς να χρειάζεται να επικαλεστούν δόλο ή συμπαιγνία των διαδίκων κατά την ΚΠολΔ 586 § 2. Σύμφωνα με την ΑΚ 83 εδ. β' η εγγραφή στο βιβλίο σωματείων γίνεται, μόλις η απόφαση που δέχεται την αίτηση καταστεί τελεσιδική. Υποστηρίζεται όμως και η άποψη ότι για την εγγραφή αρκεί οριστική απόφαση (επιχείρημα από την ΚΠολΔ 763 § 1).

⁷⁷ Άρθρο 81. Απόφαση για την εγγραφή του σωματείου: Αν συντρέχουν οι νόμιμοι όροι, το πρωτοδικείο δέχεται την αίτηση και διατάσσει να δημοσιευτεί στον τύπο περίληψη του καταστατικού με τα ουσιώδη στοιχεία του· 2. να εγγραφεί το σωματείο στο βιβλίο των σωματείων. Η εγγραφή αυτή περιλαμβάνει το όνομα και την έδρα του σωματείου, τη χρονολογία του καταστατικού, τα μέλη της διοίκησης και τους όρους που την περιορίζουν. Το καταστατικό βεβαιώνεται από τον πρόεδρο του δικαστηρίου και κατατίθεται στο αρχείο του.

⁷⁸ Απόστολος Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1997, σελ. 157

⁷⁹ Σωματείο που έχει εγγραφεί αλλά πάσχει από ακυρότητα δεν είναι ανύπαρκτο, όπως ορίζει η ΑΚ 180, αλλά υπάρχει ως de facto νομικό πρόσωπο. Μόνο η διάλυση του με ανάλογη εφαρμογή της ΑΚ 105 είναι δυνατή. Η λύση αυτή επιβάλλεται για λόγους προστασίας των συναλλαγών. Υποστηρίζεται ότι διατάξεις του καταστατικού, οι οποίες είναι αντίθετες στον νόμο ή τα χρηστά ήθη, πάσχουν από ακυρότητα, η οποία δεν καλύπτεται από την εγγραφή. Αν η δήλωση βούλησης

σωματείων, το σωματείο αποκτά νομική προσωπικότητα, δηλαδή αρχίζει να υπάρχει ως νομικό πρόσωπο (άρθρο 83 ΑΚ⁸⁰). Από τα παραπάνω προκύπτει ότι μέχρι την εγγραφή δεν υπάρχει σωματείο αλλά μόνο ένωση προσώπων (ΑΚ 107, 6λ. παρακ. § 16). Η ένωση προσώπων μέχρι να επιτευχθεί η συμφωνία για την ίδρυση του σωματείου, αποτελούν εταιρία ορισμένου σκοπού και από τη χρονική στιγμή που συνάπτεται η ιδρυτική πράξη μέχρι την εγγραφή της δικαστικής απόφασης στο οικείο βιβλίο αποτελούν ένωση με την έννοια του άρθρου 107 ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο οι σχέσεις αυτών που δικαιοπρακτούν διέπονται, εφόσον δεν ορίζεται κάτι άλλο, από τις διατάξεις για την εταιρία. Η ένωση σ' αυτό το στάδιο έχει όργανα καθώς επίσης και μπορεί να είναι διάδικος (ΚΠολΔ 62 παρ. 2) και να παρίσταται στο δικαστήριο (ΚΠολΔ 64 παρ. 3)⁸¹. Επομένως, εάν μέχρι τη σύσταση αποκτηθεί περιουσία, αυτή μετά τη σύσταση μεταβιβάζεται στο σωματείο κατά την ΑΚ 107 εδ. 8'. Στο βιβλίο σωματείων πρέπει επίσης να εγγραφεί και κάθε τροποποίηση του καταστατικού διαφορετικά δεν ισχύει (ΑΚ 84⁸²), καθώς και η διάλυσή του (ΑΚ 85⁸³). Για να τροποποιηθεί το καταστατικό του σωματείου πρέπει να προηγηθεί απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μελών του, η οποία λαμβάνεται νόμιμα με την παρουσία των μισών τουλάχιστον μελών και πλειοψηφία των τριών τετάρτων των παρόντων. Για να είναι όμως έγκυρη η τροποποίηση πρέπει να ακολουθήσει αίτηση στο αρμόδιο δικαστήριο, το οποίο θα ελέγξει τη νομιμότητα αυτής και θα την επικυρώσει, όπως αναφέρεται παρακάτω. Ωστόσο επειδή η σημείωση της διάλυσης δεν έχει συστατικό χαρακτήρα, αυτή επέρχεται με βάση όσα ορίζονται στις ΑΚ 103-105 και όχι επειδή σημειώνεται στο βιβλίο⁸⁴.

ενός ή περισσότερων ιδρυτικών μελών είναι άκυρη ή ακυρώσιμη, η συστατική πράξη και το καταστατικό είναι άκυρα ή ακυρώσιμα, μόνο εάν οι υπολειπόμενες ισχυρές δηλώσεις είναι λιγότερες από είκοσι.

⁸⁰ Άρθρο 83. — Από τότε υπάρχει το σωματείο. Το σωματείο αποκτά προσωπικότητα από τη στιγμή που θα εγγραφεί στο βιβλίο. Η εγγραφή γίνεται μόλις η απόφαση που τη διατάζει γίνει τελεσίδικη.

⁸¹ Ιωάννης Κ. Καράκωστας, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία, Γενικές Αρχές, Τόμος πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 466

⁸² Άρθρο 84. Εγγραφή τροποποίησης του καταστατικού. Κάθε τροποποίηση του καταστατικού ισχύει μόνο αφού εγγραφεί στο βιβλίο σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 79, 81 και 82.

⁸³ Άρθρο 85. Σημείωση της διάλυσης του σωματείου. Η διάλυση του σωματείου, οπωσδήποτε και αν επέλθει, καθώς και τα ονόματα των εκκαθαριστών, σημειώνονται στο βιβλίο των σωματείων, δίπλα στην εγγραφή του. Η σημείωση γίνεται ύστερα από αίτηση της διοίκησης του σωματείου ή της αρχής που προκάλεσε τη διάλυση του.

⁸⁴ Απόστολος Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Κομοτηνή 1997, σελ. 157

2.1.1. Δικαίωμα για σύσταση σωματείου

Το δικαίωμα για τη σύσταση σωματείων και ενώσεων κατοχυρώνεται για τους Έλληνες συνταγματικά από το άρθρο 12 του Συντάγματος. Για το αν θα ιδρυθεί ένα σωματείο ή μία ένωση την ευθύνη φέρουν καθαρά τα ιδρυτικά μέλη αυτών τα οποία με αυτόν τον τρόπο εκφράζουν τη θέλησή τους και η ίδρυση αυτών δεν μπορεί να επιβληθεί από το κράτος. Για να έχουν όμως την προστασία του Συντάγματος θα πρέπει να μην στρέφονται εναντίον της συνταγματικής τάξης ή της φιλελεύθερης και δημοκρατικής βάσης, να μην αντιβαίνουν στο Σύνταγμα και στο νόμο. Συνταγματικά δεν κατοχυρώνεται μόνο η ίδρυση και η συμμετοχή στην ίδρυση του σωματείου, αλλά και η είσοδος νέων μελών καθώς και αποχώρηση προσώπων από σωματείο που λειτουργεί νόμιμα, οποιοσδήποτε δε περιορισμός των δικαιωμάτων αυτών είναι ανεπίτρεπτος. Επομένως απαγορεύεται η αρχή να επεμβαίνει στην οργάνωση και τη διοίκηση των σωματείων και να προχωρά στη διάλυσή τους, αφού αυτή επιτρέπεται μόνο για ορισμένους νόμιμους λόγους και ύστερα από δικαστική απόφαση. Επιπλέον το άρθρο 23 του Συντάγματος διασφαλίζει και τη συνδικαλιστική ελευθερία, που έχει ως σκοπό την προάσπιση και την προαγωγή συλλογικών επαγγελματικών συμφερόντων (άρθρο 4 παρ. 1 Ν 1264/82).⁸⁵

Το άρθρο 12 του Συντάγματος αναγνωρίζει ότι μόνο όσοι είναι Έλληνες πολίτες μπορούν ελεύθερα να ιδρύσουν σωματείο. Ωστόσο δεν υπάρχει σε αυτό ρητή απαγόρευση για τους αλλοδαπούς. Το άρθρο 25 του Συντάγματος, όμως, επεκτείνει το δικαίωμα «του συνεταιρίζεσθαι» και στους αλλοδαπούς. Η επέκταση αυτή και στους αλλοδαπούς προκύπτει από τις διατάξεις 11, 14 και 16 της Σύμβασης της Ρώμης, η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ΝΔ 53/74 και αποτελεί εσωτερικό δίκαιο με αυξημένη τυπική ισχύ, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, με τις οποίες καθιερώνεται ρητώς η ισότητα στην άσκηση του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι, χωρίς καμιά διάκριση. Περιορισμοί υφίστανται μόνο όσον αφορά την πολιτική δραστηριότητα των αλλοδαπών ή προκειμένου για την εθνική και δημόσια ασφάλεια, την προάσπιση της τάξης και την πρόληψη του εγκλήματος, την προστασία της υγείας και της ηθικής ή την προστασία των δικαιωμάτων και της ηθικής των τρίτων. Επομένως γίνεται αντιληπτό ότι μπορεί να ιδρυθεί σωματείου έχοντας

⁸⁵ Ιωάννης Κ. Καράκωστας, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία, Γενικές Αρχές, Άρθρα 1-126, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 463

ως μέλη του μόνο αλλοδαπούς, αφού η σχετική διάταξη του άρθρου 107 ΕισΝΑΚ καταργήθηκε επειδή ήταν αντίθετη με τα άρθρα 11 και 14 της Σύμβασης της Ρώμης. Ανάλογο δικαίωμα έχουν οι αλλοδαποί και όσον αφορά τη συμμετοχή τους σε συνδικαλιστικές οργανώσεις (άρθρο 7 παρ. 7 παρ. 1 Ν 1264/82), υπό την προϋπόθεση ότι έχουν άδεια εργασίας στην Ελλάδα και το καταστατικό της οικείας συνδικαλιστικής οργάνωσης δεν περιέχει γι' αυτούς απαγορευτική ρήτρα⁸⁶.

2.1.2. Πολλαπλότητα σωματείων

Με βάση το Σύνταγμα η αρχή του συνεταιρίζεσθαι και της συνδικαλιστικής ελευθερίας, παρέχει την δυνατότητα να ιδρύονται και να λειτουργούν στον ίδιο τόπο και κατά το ίδιο χρονικό διάστημα παράλληλα περισσότερα του ενός σωματεία, τα μέλη των οποίων μπορούν να έχουν την ίδια επαγγελματική δραστηριότητα ή να ανήκουν στην ίδια επαγγελματική κατηγορία, στον ίδιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας ή στην ίδια επιχείρηση και να επιδιώκουν τον ίδιο ή ανάλογο σκοπό. Η αρχή αυτή, γνωστή ως αρχή της πολλαπλότητας των σωματείων κατοχυρώνεται επίσης και από την 87 ΔΣΕ, η οποία κυρώθηκε με το Ν 4204/61 και αποτελεί εσωτερικό δίκαιο από το έτος 1961. Η διάταξη 281 ΑΚ, όμως, σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 25 του Συντάγματος ορίζει ότι η συνύπαρξη πολλαπλών σωματείων στην ίδια περιοχή δεν θα πρέπει να αποτελεί εμπόδιο στην εύρυθμη λειτουργία τους και στην επίτευξη των σκοπών τους. Η εύρυθμη λειτουργία τους μπορεί να διαταραχθεί αν υπάρξει πλάνη ως προς την ταυτότητά τους, δηλαδή αν η επωνυμία του νεότερου σωματείου περιέχει βασικά στοιχεία του άλλου σωματείου. Δεν δημιουργείται όμως κανένα πρόβλημα αν στην επωνυμία τους υπάρχει ουσιώδης διαφορά. Η αρχή της πολλαπλότητας κάμπτεται μόνο στους επαγγελματικούς συλλόγους που λειτουργούν υποχρεωτικά με τη μορφή του ν.π.δ.δ. και στους οποίους είναι υποχρεωτικό για λόγους δημοσίου συμφέροντος να συμμετάσχουν όσοι ασκούν ή επιθυμούν να ασκήσουν συγκεκριμένο επάγγελμα⁸⁷.

⁸⁶ Ιωάννης Κ. Καράκωστας, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία, Γενικές Αρχές, Άρθρα 1-126, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 463-464

⁸⁷ Ιωάννης Κ. Καράκωστας, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία, Γενικές Αρχές, Άρθρα 1-126, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 467

2.1.3. Παραρτήματα σωματείων

Το καταστατικό κάθε σωματείου είναι δυνατόν να προβλέπει την ίδρυση τοπικών τμημάτων ή παραρτημάτων. Το κάθε ένα από αυτά τα τοπικά τμήματα ή παραρτήματα μπορούν να έχουν τη δική τους οργάνωση, τη δική τους διοίκηση, τη δική τους περιουσία. Ωστόσο δεν αποτελούν αυτοτελή σωματεία, αλλά εξαρτώνται από το σωματείο που τα ίδρυσε.

2.1.4. Σωματεία που έχουν συσταθεί κατά την εισαγωγή του ΑΚ

Σύμφωνα με το άρθρο 13 ΕισΝΑΚ, τα νομικά πρόσωπα που έχουν συσταθεί νόμιμα κατά την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα εξακολουθούν να υπάρχουν, εφαρμόζονται, όμως σε αυτά οι σχετικές διατάξεις του Κώδικα. Σύμφωνα με το δίκαιο που ίσχυε πριν την εισαγωγή του ΑΚ για να συσταθεί ένα σωματείο αρκούσε η ύπαρξη επτά τουλάχιστον προσώπων. Μετά την εισαγωγή του Ακ, όμως, αν αυτό είχε λιγότερα από δέκα μέλη τότε θεωρείται ότι έχει αυτοδικαίως διαλυθεί (ΑΚ 104 παρ. 2)⁸⁸.

2.1.5. Είδη σωματείων

2.1.5.1. Γενικά

Οι διατάξεις 78 επ. του ΑΚ αποτελούν το δίκαιο που ισχύει γενικά για τα σωματεία είναι. Παρ' όλα αυτά για ορισμένες κατηγορίες σωματείων εφαρμόζονται ειδικοί νόμοι⁸⁹. Όταν υπάρχει σύγκρουση της γενικής νομοθεσίας για τα σωματεία με τους ειδικούς νόμους που ισχύουν για τις ειδικές κατηγορίες σωματείων, εφαρμόζονται οι τελευταίοι. Αν όμως δεν υπάρχει διαφορετική ρύθμιση εφαρμόζονται και οι γενικές διατάξεις για τα σωματεία.

2.1.5.2. Αλληλοβοηθητικά σωματεία

Τα αλληλοβοηθητικά σωματεία (ταμεία) αποτελούν ιδιωτικούς ασφαλιστικούς οργανισμούς επικουρικής ασφάλισης που δεν ασκούν εξουσία και λειτουργούν ως σωματεία⁹⁰.

⁸⁸ Ιωάννης Κ. Καράκωστας, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία, Γενικές Αρχές, Άρθρα 1-126, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 468

⁸⁹ όπως π.χ. για τα επαγγελματικά σωματεία ο Ν 1264/82 για τα φιλανθρωπικά σωματεία το ΝΔ 1111/72, για τα κληρονομικά και φιλοδοσιακά σωματεία η διάταξη του άρθρου 266 του ΝΔ 86/69 όπως ισχύει μετά την τροποποίηση του από το Ν 177/75

⁹⁰ Ιωάννης Κ. Καράκωστας, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία, Γενικές Αρχές, Άρθρα 1-126, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 468

2.1.5.3. Φιλανθρωπικά σωματεία

Το άρθρο 1 ΝΔ 1111/72 ορίζει ως φιλανθρωπικά σωματεία τα σωματεία που παρέχουν υλική και ηθική προστασία ή αρωγή σε άτομα ή ομάδες ατόμων που βρίσκονται μονίμως ή προσωρικά σε κατάσταση αποδεδειγμένης ανάγκης⁹¹. Μπορεί όμως το φιλανθρωπικό σωματείο αφού συνάψει εγκύρως σύμβαση να συντηρεί οίκο ευγηρίας, στον οποίο θα παρέχει τροφή, στέγη και γενικά φροντίδα σε υπερήλικα άτομα, με αντάλλαγμα, το οποίο θα καταβάλλεται από το ίδιο το βοηθούμενο άτομο ή από τρίτον για λογαριασμό του. Η σύμβαση που συνάπτεται εγκύρως μ' αυτό τον τρόπο παραμένει έγκυρη και μεταγενέστερα.

2.1.5.4. Ενώσεις καταναλωτών

Η ένωση καταναλωτών συγκροτείται ως σωματείο και διέπεται από τις διατάξεις του νόμου 2251/94 και του άρθρου 10 παρ. 1 του ΑΚ. Τα πρόσωπα που την συγκροτούν πρέπει να είναι φυσικά πρόσωπα, μη ισχύοντος του εδ. β' της ΑΚ 78 και έχουν ως αποκλειστικό σκοπό την προστασία των συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού.

2.1.5.5. Ενώσεις σωματείων

Τα σωματεία έχουν τη δυνατότητα να συνδεθούν μεταξύ τους και να σχηματίζουν ενώσεις, οι οποίες διακρίνονται σε πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες. Οι δευτεροβάθμιες απαρτίζονται από περισσότερες πρωτοβάθμιες ενώσεις, κατά κατώτατο όριο δύο. Τα σωματεία που συγκροτούν την ένωση διατηρούν την οικονομική και διοικητική τους αυτοτέλεια και η ένωση δεν μπορεί να ασκήσει πειθαρχική εξουσία στα φυσικά πρόσωπα που αποτελούν τα μέλη ενός σωματείου, αφού αυτά δεν αποτελούν και μέλη της ένωσης⁹².

2.2. Οργάνωση και λειτουργία του σωματείου

Αναγκαία όργανα του σωματείου είναι η Διοίκηση, η Συνέλευση των μελών του και τυχόν άλλα όργανα που προβλέπονται από το καταστατικό (ΑΚ 68§1).

⁹¹Ιωάννης Κ. Καράκωστας, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία, Γενικές Αρχές, Άρθρα 1-126, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 468

⁹²Ιωάννης Κ. Καράκωστας, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία, Γενικές Αρχές, Άρθρα 1-126, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 469

1. Η διοίκηση: Την διοίκηση αποτελούν μέλη του σωματείου, εκτός αν από το καταστατικό προβλέπεται διαφορετικά (ΑΚ 92⁹³). Τα μέλη της είναι υποχρεωτικό να έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα και να είναι Έλληνες πολίτες. Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις όπου στη διοίκηση ενός σωματείου μπορούν να συμμετάσχουν και αλλοδαποί. Το δικαίωμα αυτό τους δίνεται με προεδρικό διάταγμα και ο συνολικός αριθμός τους δεν μπορεί να υπερβαίνει εκείνον των Ελλήνων (ΕισΝΑΚ 107). Η διοίκηση εκλέγεται από τη συνέλευση των μελών (ΑΚ 93 εδ. β⁹⁴) και τη λειτουργία της ρυθμίζει συνήθως το καταστατικό.

Η διοίκηση μπορεί να είναι μονομελής ή πολυμελής (τότε πρόκειται για Διοικητικό Συμβούλιο) και αποτελεί το εκτελεστικό όργανο του σωματείου, που φροντίζει για τις υποθέσεις του και εκπροσωπεί αυτό δικαστικά, δηλ. ενώπιον του δικαστηρίου, εξώδικα, δηλ. έναντι των τρίτων και εκτελεί τις αποφάσεις της συνελεύσεως των μελών. Ωστόσο για την επιμέλεια ορισμένων υποθέσεων το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ότι αυτή ανήκει στην αρμοδιότητα άλλου οργάνου καθώς επίσης είναι δυνατόν η έκταση της εξουσίας της διοίκησης να περιορίζεται από αυτό. Παρά το γεγονός ότι η συνέλευση ως ανώτατο όργανο έχει το τεκμήριο της αρμοδιότητας, το περιεχόμενο του καταστατικού είναι κρίσιμο για τις σχέσεις του σωματείου με τους τρίτους για λόγους προστασίας αυτών. Έτσι, σε περίπτωση που η διοίκηση συνάψει σύμβαση με τρίτον για θέμα που με βάση το καταστατικό ανήκει στις αρμοδιότητες της διοίκησης, ακόμα κι αν η συνέλευση εκφέρει αντιρρήσεις, η σύμβαση είναι έγκυρη και το σωματείο δεσμεύεται έναντι των τρίτων και δημιουργείται ευθύνη των μελών της διοίκησης έναντι του νομικού προσώπου. Η διοίκηση του σωματείου φέρει ευθύνη απέναντι στο νομικό πρόσωπο για κάθε ζημία που του προκαλεί από υπαιτιότητά της. Αν, όμως, είναι πολυμελής δεν φέρουν ευθύνη τα μέλη της, που εξέφρασαν τη διαφωνία τους στη ληφθείσα απόφαση. Τέλος η διοίκηση μπορεί να απαλλαγθεί από τις ευθύνες της ύστερα από απόφαση της

⁹³ Άρθρο 92. Διοίκηση του σωματείου. Η διοίκηση του σωματείου, αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, αποτελείται από μέλη του σωματείου.

⁹⁴ Άρθρο 93. Συνέλευση του σωματείου. Η συνέλευση των μελών αποτελεί το ανώτατο όργανο του σωματείου και αποφασίζει για κάθε υπόθεση του που δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα άλλου οργάνου. Η συνέλευση, αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, ιδίως εκλέγει τα πρόσωπα της διοίκησης, αποφασίζει για την είσοδο ή την αποβολή μέλους, εγκρίνει τον ισολογισμό, αποφασίζει για τη μεταβολή του σκοπού του σωματείου, για την τροποποίηση του καταστατικού και για τη διάλυση του σωματείου.

συνέλευσης. Η έγκριση όσων έχουνπραχθεί και του οικονομικού ελέγχου ισοδυναμεί με απαλλαγή.

Τη διοίκηση διέπουν οι γενικές διατάξεις που ισχύουν για τη διοίκηση των νομικών προσώπων (ΑΚ 65-71), με την επιφύλαξη τυχόν ειδικότερων ρυθμίσεων του ΑΚ για τη διοίκηση των σωματείων⁹⁵, αλλά και των προβλέψεων του καταστατικού του σωματείου.

Παύση της διοίκησης έχουμε στις εξής περιπτώσεις: α) όταν λήγει η θητεία της β) με απόφαση της συνέλευσης των μελών (ΑΚ 94 εδ. α')⁹⁶ γ) με τη διάλυση του σωματείου δ) με έκπτωση από την εποπτεύουσα αρχή για λόγο που προβλέπεται από το καταστατικό (ΑΚ 80 αρ. 5) ε) με διορισμό προσωρινής διοίκησης, όταν το καταστατικό δεν προβλέπει διαδικασία αναπλήρωσης μελών της διοικήσεως και στ) για πραγματικούς λόγους (παραίτηση, θάνατος κ.ά.).

2. Η συνέλευση: Συνέλευση των μελών είναι το σύνολο των μελών του σωματείου οργανωμένων σε σώμα. Αποτελεί το ανώτατο όργανο⁹⁷ του και αποφασίζει για κάθε υπόθεση που δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα άλλου οργάνου (ΑΚ 93⁹⁸), έχει δηλ. το τεκμήριο αρμοδιότητας.

Αν δεν ορίζεται διαφορετικά από το καταστατικό η συνέλευση έχει τις εξής αρμοδιότητες: α) εκλέγει τα πρόσωπα της διοίκησης, β) αποφασίζει για την είσοδο ή την αποβολή μέλους, γ) εγκρίνει τον ισολογισμό, δ) αποφασίζει για τη μεταβολή του σκοπού του σωματείου, ε) αποφασίζει για την τροποποίηση του καταστατικού και στ)για τη διάλυση του σωματείου (ΑΚ 93 εδ. β'). Οι τελευταίες

⁹⁵ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Κομοτηνή 1997, σελ.164

⁹⁶ Άρθρο 94 Έργο της συνέλευσης. Η συνέλευση έχει την εποπτεία και τον έλεγχο των οργάνων της διοίκησης και έχει το δικαίωμα οποτεδήποτε να τα παύει, χωρίς να θίγεται το δικαίωμα τους να απαιτήσουν την αμοιβή που έχει συμφωνηθεί. Το καταστατικό δεν μπορεί να περιορίσει το δικαίωμα της συνέλευσης να παύει τα όργανα της διοίκησης για σπουδαίους λόγους και ιδίως για βαριά παράβαση των καθηκόντων τους ή για ανικανότητα να ασκήσουν την τακτική διαχείριση.

⁹⁷ Αν και αποτελεί το ανώτατο όργανο του σωματείου, η συνέλευση δεν εκπροσωπεί το σωματείο στις σχέσεις με τους τρίτους, εκτός αν υπάρχει κενό στις καταστατικές ρυθμίσεις, το οποίο θα καλυφθεί με το τεκμήριο αρμοδιότητας της συνέλευσης. Δηλαδή σε μια τέτοια περίπτωση η συνέλευση θα έχει και την εκπροσώπηση του σωματείου προς τους τρίτους. Πάντως ο χαρακτηρισμός της ως το ανώτατο όργανο του σωματείου δεν σημαίνει ότι η συνέλευση μπορεί να υπεισέρχεται ή να οικειοποιείται τις αρμοδιότητες άλλων οργάνων κατά παράβαση ρητών διατάξεων του καταστατικού. Εάν λοιπόν το καταστατικό προβλέπει ότι μια υπόθεση ανήκει στην αρμοδιότητα της διοίκησης, τότε η αρμοδιότητα αυτή δεν αφαιρείται ή κάμπτεται με την επίκληση της ΑΚ 93 εδ.α'. Κατά το σύστημα του ΑΚ υπάρχει ισοτιμία μεταξύ των οργάνων, για καθένα από τα οποία ορίζεται αποκλειστική αρμοδιότητα.

⁹⁸ Άρθρο 93. Συνέλευση του σωματείου. Η συνέλευση των μελών αποτελεί το ανώτατο όργανο του σωματείου και αποφασίζει για κάθε υπόθεση του που δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα άλλου οργάνου. Η συνέλευση, αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, ιδίως εκλέγει τα πρόσωπα της διοίκησης, αποφασίζει για την είσοδο ή την αποβολή μέλους, εγκρίνει τον ισολογισμό, αποφασίζει για τη μεταβολή του σκοπού του σωματείου, για την τροποποίηση του καταστατικού και για τη διάλυση του σωματείου.

τρεις αρμοδιότητες ασκούνται αποκλειστικά από τη συνέλευση σύμφωνα με τις ΑΚ 99 και 100. Επίσης η συνέλευση έχει την εποπτεία και τον έλεγχο των οργάνων της διοίκησης και έχει το δικαίωμα να τα παύει οποτεδήποτε. Το δικαίωμα αυτό της συνέλευσης να παύει τα όργανα της διοίκησης δεν περιορίζεται με το καταστατικό, στην περίπτωση που η παύση των οργάνων υπαγορεύεται από σπουδαιούς λόγους, κυρίως λόγω βαριάς παράβασης των καθηκόντων τους ή ανικανότητας για τακτική διαχείριση (ΑΚ 94).⁹⁹

β) Σύγκληση-συγκρότηση: Για να συγκροτηθεί η συνέλευση των μελών σε σώμα πρέπει να προηγηθεί η διαδικασία σύγκλησης¹⁰⁰. Αρμόδια για αυτήν είναι η διοίκηση του σωματείου στις περιπτώσεις εκείνες που ορίζονται από το καταστατικό ή επιβάλλονται από το συμφέρον του σωματείου (ΑΚ 95¹⁰¹). Είναι όμως δυνατόν και ορισμένος αριθμός μελών, συνήθως το ένα πέμπτο, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από το καταστατικό, να προκαλέσει τη σύγκληση της συνέλευσης αφού προηγηθεί έγγραφη αίτηση του στη διοίκηση (ΑΚ 96 § 1¹⁰²). Στην περίπτωση αυτή η διοίκηση υποχρεούται να συγκαλέσει τη συνέλευση· αν δεν το κάνει σε εύλογο χρόνο, η μειοψηφία στην περίπτωση αυτή δεν έχει από μόνη της βάσει του νόμου δικαίωμα σύγκλησης της γενικής συνέλευσης. Το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας του σωματείου (ΚΠολΔ 739, 787), όμως, έχει τη δυνατότητα να εξουσιοδοτήσει τους αιτούντες να συγκαλέσουν αυτοί τη συνέλευση¹⁰³. Επίσης, αν η διοίκηση του σωματείου αρνηθεί να συμπεριλάβει στην ημερήσια διάταξη ορισμένο θέμα, τότε θα πρέπει να υποβληθεί αίτηση στο αρμόδιο δικαστήριο για λήψη εξουσιοδότησης, για να περιληφθεί το θέμα μαζί με τα άλλα που αποτελούν την ημερήσια διάταξη¹⁰⁴.

⁹⁹ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλας, Κομοτηνή 1997, σελ. 166

¹⁰⁰ Η σύγκληση της συνελεύσεως γίνεται με έγγραφη πρόσκληση που απευθύνεται προς όλα τα μέλη και αναφέρει με σαφήνεια τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Αν το καταστατικό δεν προβλέπει διαφορετικά, η πρόσκληση μπορεί να σταλεί με το ταχυδρομείο ή να δημοσιευθεί στην εφημερίδα.

¹⁰¹ Άρθρο 95. Σύγκληση. Η διοίκηση συγκαλεί τη συνέλευση στις περιπτώσεις που ορίζει το καταστατικό ή κάθε φορά που επιβάλλεται από το συμφέρον του σωματείου.

¹⁰² Άρθρο 96. Η συνέλευση συγκαλείται, αν το ζητήσει ο αριθμός μελών που προβλέπει το καταστατικό. Αν δεν υπάρχει τέτοια πρόβλεψη, τη σύγκληση μπορεί να ζητήσει το ένα πέμπτο των μελών με αίτηση όπου αναγράφονται τα θέματα που πρόκειται να συζητηθούν. Αν η διοίκηση δεν εισακούσει την αίτηση, ο πρόεδρος πρωτοδικών μπορεί να εξουσιοδοτήσει τους αιτούντες να συγκαλέσουν τη συνέλευση και να ρυθμίσει τα σχετικά με την προεδρία της.

¹⁰³ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλας, Κομοτηνή 1997, σελ. 166

¹⁰⁴ Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 213

γ) Λήψη αποφάσεων: Για να λάβει αποφάσεις η συνέλευση πρέπει να υπάρχει απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών (ΑΚ 97 § 1 εδ. α'), εκτός αν το καταστατικό προβλέπει αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία¹⁰⁵.

δ) Νομική φύση της απόφασης: Για την απόφαση της συνέλευσης, η οποία αποτελεί μια πολυμερής δικαιοπραξία, απαιτείται η σύμπραξη περισσοτέρων προσώπων και δεσμεύονται όλα τα μέλη του σωματείου, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δεν συμμετείχαν στη λήψη της απόφασης ή διατύπωσαν αντίθετη γνώμη. Επιπλέον δεσμεύονται και τα πρόσωπα, τα οποία έγιναν μέλη του σωματείου μετά τη λήψη της απόφασης¹⁰⁶.

ε) Ελαττωματικές αποφάσεις: Με την ψήφο του το μέλος της συνέλευσης δηλώνει τη βούλησή του, γι' αυτό και είναι απαραίτητο να έχει αυτό δικαιοπρακτική βούληση. Η ψήφος του μπορεί να ακυρωθεί αν συντρέχουν περιπτώσεις πλάνης, απάτης ή απειλής. Επιπλέον αν η ελαττωματική ψήφος έπαιξε αποφασιστικό ρόλο για να σχηματισθεί η αναγκαία πλειοψηφία τότε η απόφαση είναι άκυρη. Το ίδιο ισχύει και αν κάποιος μέλος ψήφισε για τη λήψη απόφασης που αφορά επιχείρηση δικαιοπραξίας ή την έγερση ή κατάργηση δίκης μεταξύ του σωματείου και του μέλους ή της συζύγου ή συγγενούς του εξ αίματος μέχρι τρίτου βαθμού (ΑΚ 98). Επίσης είναι άκυρη η απόφαση που λαμβάνεται για θέμα που δεν συμπεριλαμβάνεται στην ημερήσια διάταξη (ΑΚ 97 § 1 εδ. β'). Μόνο αν συντρέχουν ειδικές προϋποθέσεις μπορεί να ληφθεί απόφαση και από αυτόκλητη συνέλευση, δηλαδή από συνέλευση που δεν έχει νόμιμα συγκληθεί ή για θέμα που δεν συμπεριλαμβάνεται στην ημερήσια διάταξη (ΑΚ 97 § 2)¹⁰⁷.

Η ΑΚ 101 ορίζει ότι αν η απόφαση της συνέλευσης αντιβαίνει στο νόμο ή στο καταστατικό είναι άκυρη, και το δικαστήριο είναι αρμόδιο για να κηρύξει την ακυρότητα της. Όταν όμως η παράβαση του νόμου ή του καταστατικού δεν επηρεάζει την πλειοψηφία τότε δεν επέρχεται ακυρότητα. Ουσιαστικά δεν

¹⁰⁵ Έτσι, για την παροχή ιδιαίτερων δικαιωμάτων απαιτείται συμφωνία όλων των μελών (ΑΚ 89). Επίσης για τη μεταβολή του σκοπού του σωματείου απαιτείται συναίνεση όλων των μελών (ΑΚ 100), για την τροποποίηση του καταστατικού ή τη διάλυση του σωματείου απαιτείται απαρτία των μισών τουλάχιστον μελών και πλειοψηφία τριών τετάρτων των παρόντων (ΑΚ 99). Οι διατάξεις των ΑΚ 89, 99 και 100 είναι αναγκαστικού δικαίου.

¹⁰⁶ Αυτή η ιδιαιτερότητα της απόφασης να δεσμεύει και πρόσωπα, τα οποία δεν συνέπραξαν στη λήψη της, είναι χαρακτηριστικό των λεγόμενων κανονιστικών δικαιοπραξιών ή συλλογικών πράξεων (βλ. παρακ. § 29 αρ. 12). Η απόφαση θεωρείται δικαιοπραξία του σωματείου και όχι των μελών που ψήφισαν, αφού η συνέλευση μελών αποτελεί όργανο του σωματείου.

¹⁰⁷ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Κομοτηνή 1997, σελ. 167

πρόκειται για αυτοδίκαιη ακυρότητα αλλά για ακυρωσία, αφού για την κήρυξη της ακυρότητας απαιτείται αγωγή¹⁰⁸.

Σύμφωνα με την γνώμη που επικρατεί η ακυρωσία της ΑΚ 101 αναφέρεται σε αποφάσεις που παραβιάζουν διατάξεις του νόμου ή του καταστατικού σχετιζόμενες με τη διαδικασία λήψης της απόφασης, όπως οι ΑΚ 97-100. Αν όμως πρόκειται για ακυρότητα απόφασης που οφείλεται σε γενικούς λόγους ακυρότητας όλων των δικαιопπραξιών, τότε η απόφαση είναι αυτοδικαίως άκυρη κατά την ΑΚ 180. Τέλος, αν λείπει κάποιο ουσιώδες στοιχείο που καθορίζει την απόφαση κανονιστική δικαιопπραξία ή συλλογική πράξη, τότε η απόφαση είναι ανυπόστατη. Όποιος έχει έννομο συμφέρον έχει τη δυνατότητα να επικαλεστεί την ανυπαρξία της απόφασης χωρίς να υπάρχει χρονικός περιορισμός¹⁰⁹.

2.3. Το πεδίο εφαρμογής της δικονομικής ρύθμισης

Όπως ήδη προαναφέρθηκε, για την εγγραφή της σύστασης του σωματείου στο ειδικό δημόσιο βιβλίο, οι ιδρυτές ή η διοίκηση του υπό ίδρυση σωματείου υποβάλλουν αίτηση στο Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας του, η οποία εκδικάζεται κατά την διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας.

Η ίδια διαδικασία, της εκούσιας δικαιοδοσίας, ακολουθείται και προκειμένου:

- να εγγραφεί στο ίδιο ειδικό βιβλίο κάθε τροποποίηση που υφίσταται το καταστατικό του σωματείου.

- να δοθεί εξουσιοδότηση για να συγκληθεί η γενική συνέλευση του σωματείου στην περίπτωση εκείνη που το αρμόδιο καταστατικό όργανο αρνείται να τη συγκαλέσει ή αρνείται να περιλάβει στην ημερήσια διάταξη ορισμένο θέμα. Υπό προϋποθέσεις το Μονομελές Πρωτοδικείο έχει την εξουσία να δικάσει την

¹⁰⁸ Πρόκειται για διαδικαστική παράλειψη ενδοσωματειακής φύσης, η οποία δεν ενδιαφέρει άμεσα την έννομη τάξη· γι' αυτό και δεν προκαλεί αυτοδίκαιη ακυρότητα. Η σχετική αγωγή ασκείται από μέλος που δεν συνήνεσε ή από κάθε τρίτον που έχει έννομο συμφέρον. Η αγωγή πρέπει να ασκηθεί εντός αποσβεστικής προθεσμίας έξι μηνών από τη λήψη της σχετικής απόφασης από τη συνέλευση. Η πάροδος της προθεσμίας ισχυροποιεί απόλυτα την κατ' αρχήν ελαττωματική απόφαση, αφού πλέον το ελάττωμα δεν μπορεί να προβληθεί ούτε κατ' ένσταση. Η αγωγή εκδικάζεται από το Μονομελές Πρωτοδικείο (ΚΠολΔ 17 αρ. 3). Η απόφαση που δέχεται την αγωγή είναι διαπλαστική και ισχύει έναντι όλων. Αν πιθανολογείται ότι η απόφαση της συνελεύσεως είναι άκυρη, η διοίκηση του σωματείου, ο εισαγγελέας ή οποιοδήποτε μέλος του μπορούν να ζητήσουν από το Ειρηνοδικείο (ΚΠολΔ 736) την αναστολή εκτελέσεως της επίδικης αποφάσεως (ΑΚ 102).

¹⁰⁹ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Κομοτηνή 1997, σελ. 168-169

αίτηση αυτή και με την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, με τη μορφή της προσωρινής ρύθμισης κατάστασης.

- να διαλυθεί δικαστικά το σωματείο.
- να αναγνωρισθεί ένα σωματείο ως ένωση καταναλωτών.

Στην τακτική και όχι στην εκούσια διαδικασία υπάγονται οι ακόλουθες περιπτώσεις:

- η αγωγή μέσω της οποίας το σωματείο υποχρεώνεται να αποδεχτεί την αίτηση εγγραφής νέου μέλους (άρθρο 86 ΑΚ).

- η προσφυγή κατά της απόφασης που αφορά αποβολή μέλους του σωματείου.

- η αγωγή που εναντιώνεται στο κύρος απόφασης της γενικής συνέλευσης επαγγελματικού σωματείου.¹¹⁰

- η αγωγή μέλους που δεν συμφώνησε κατά τη λήψη απόφασης της γενικής συνέλευσης σωματείου ή η αγωγή εκείνου του μέλους, που από την ακύρωσή της έχει έννομο συμφέρον, εξαιτίας του ότι η απόφαση αντίκειται στο νόμο ή στο καταστατικό.

2.4. Ενεργητική νομιμοποίηση¹¹¹

2.4.1. Σύσταση σωματείου

Από το νόμο δικαίωμα για να υποβάλλουν αίτηση για τη σύσταση σωματείου έχουν:

- οι ιδρυτές
- όποιος εκπροσωπεί το υπό ίδρυση σωματείο
- η ένωση των ιδρυτών, όπως εκπροσωπείται δικαστικά από τη διοίκηση της

της

- κάποια και όχι όλα τα ιδρυτικά μέλη

Η προσωρινή διοίκηση του υπό αναγνώριση σωματείου μπορεί να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση υπέρ αυτού που υποβάλλει την αίτηση για την ίδρυσή του.

Οι αιτούντες δεν αποκλείεται κατ' αρχήν να είναι και αλλοδαποί.

¹¹⁰ Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 207-208

¹¹¹ Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 213-215

2.4.2. Τροποποίηση του καταστατικού

Την αίτηση για τροποποίηση του καταστατικού μπορούν με βάση το νόμο να υποβάλλουν:

- το νομικό πρόσωπο του σωματείου, όπως εκπροσωπείται από το αρμόδιο καταστατικό του όργανο
- τα φυσικά πρόσωπα που συγκροτούν τη διοίκηση του σωματείου
- οποιοδήποτε μέλος του σωματείου
- όποιος τρίτος έχει έννομο συμφέρον, επειδή πρόκειται να καταρτίσει σύμβαση με το σωματείο, που θα στηρίζεται στις νέες διατάξεις του καταστατικού, όπως αυτό τροποποιήθηκε

2.4.3. Παροχή εξουσιοδότησης για τη σύγκληση της συνέλευσης

Την αίτηση για να δοθεί δικαστική εξουσιοδότηση για να συγκληθεί η συνέλευση του σωματείου και να οριστεί ποιο πρόσωπο θα διευθύνει τις εργασίες της, νόμιμα υποβάλλουν:

- τα μέλη εκείνα που υπέβαλαν την αρχική αίτηση προς τη διοίκηση του σωματείου, η οποία δεν έγινε δεκτή
- ορισμένα από τα μέλη του σωματείου που είχαν υποβάλει την αρχική αίτηση, αν τα υπόλοιπα δεν επιθυμούν πλέον να υποβάλλουν παρόμοια αίτηση στο δικαστήριο. Δεν είναι υποχρεωτικό από το νόμο την αίτηση προς τη διοίκηση και την αίτηση προς το δικαστήριο να υποβάλλουν τα ίδια μέλη, αρκεί αυτοί που προσφεύγουν στο δικαστήριο να συγκεντρώνουν τον απαιτούμενο αριθμό μελών για την υποβολή της σχετικής αίτησης στη διοίκηση του σωματείου.

2.4.4. Διάλυση του σωματείου

Το σωματείο μπορεί να διαλυθεί αν συντρέχει κάποιος από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 105 ΑΚ. Με βάση το νόμο τη διάλυσή του μπορούν να ζητήσουν:

- η διοίκηση του σωματείου
- το ένα πέμπτο των μελών του
- η εποπτεύουσα αρχή.

Τρίτα πρόσωπα που σχετίζονται με το σωματείο και έχουν έννομο συμφέρον δεν έχουν νομικά το δικαίωμα να υποβάλλουν αίτηση για διάλυση του

σωματείου. Ο νόμος ωστόσο παρέχει σε αυτά το δικαίωμα να ασκήσουν παρέμβαση στη δίκη που εκκρεμεί, ύστερα από πρωτοβουλία κάποιου εκ των προσώπων που νομιμοποιούνται για τη διάλυση του σωματείου.

2.5. Αίτηση

2.5.1. Αίτηση σύστασης σωματείου¹¹²

Εκτός από τα στοιχεία των άρθρων 117 επ. ΚΠολΔ, στο δικόγραφο της αίτησης της σύστασης, πρέπει να αναφέρονται:

- η επωνυμία και η έδρα του σωματείου
- το ιστορικό της ίδρυσης του σωματείου
- η συστατική πράξη με την υπογραφή είκοσι τουλάχιστον φυσικών ή νομικών προσώπων
- το καταστατικό του υπό ίδρυση σωματείου, με το απαραίτητο από το νόμο περιεχόμενο και εγκεκριμένο από τα ιδρυτικά μέλη
- έγγραφο που θα αναφέρει ότι η ένωση έχει ήδη συγκροτημένη διοίκηση καθώς και τα ονόματα των μελών της διοίκησης
- αίτημα να γίνει δεκτή η αίτηση και να διαταχθεί η εγγραφή της σύστασης του σωματείου στο ειδικό βιβλίο.

2.5.2. Αίτηση τροποποίησης του καταστατικού¹¹³

Η αίτηση τροποποίησης του καταστατικού προς το αρμόδιο δικαστήριο για να εγκριθεί πρέπει να περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία:

- ότι έχει συσταθεί, ως νομικό πρόσωπο, και εξακολουθεί να λειτουργεί ορισμένο κατονομαζόμενο σωματείο
- ότι η γενική συνέλευση των μελών με την παρουσία των μισών τουλάχιστον και πλειοψηφία των τριών τετάρτων των παρόντων αποφάσισε την τροποποίηση του καταστατικού. Θα πρέπει επίσης να αναφέρεται με σαφήνεια ο συνολικός αριθμός των ταμειακά τακτοποιημένων μελών και που ήταν παρόντες στη συνέλευση καθώς και ο αριθμός όσων ψήφισαν υπέρ της αιτούμενης τροποποίησης, για να μπορεί το δικαστήριο να κρίνει αν νομικά και

¹¹²Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 215-216

¹¹³Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 216

πραγματικά σχηματίζεται η θεσπιζόμενη από το άρθρο 99 ΑΚ, με ποινή ακυρότητας, ειδική απαρτία για τη νόμιμη συγκρότηση της συνέλευσης των μελών του σωματείου και η ειδική πλειοψηφία για την έγκυρη απόφαση για την τροποποίηση του καταστατικού του

- ότι η συγκεκριμένη τροποποίηση δεν είναι παράνομη, ούτε καταχρηστική, ούτε αντίθετη στα χρηστά ήθη

- αίτημα για την εγγραφή της τροποποίησης του καταστατικού του σωματείου στο ειδικό βιβλίο.

2.5.3. Αίτηση παροχής εξουσιοδότησης για τη σύγκληση της συνέλευσης¹¹⁴

Η αίτηση παροχής εξουσιοδότησης για τη σύγκληση της συνέλευσης σωματείου και τη ρύθμιση της προεδρίας της πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- ότι έχει συσταθεί, ως νομικό πρόσωπο, και εξακολουθεί να λειτουργεί ορισμένο κατονομαζόμενο σωματείο

- ότι ο προβλεπόμενος από το καταστατικό αριθμός μελών, ζήτησε γραπτώς από τη διοίκηση του σωματείου τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης ή ότι υπέβαλε αίτηση το ένα πέμπτο των μελών του, για να συζητήσει τα συγκεκριμένα θέματα που κατονομάζονται (επίσης πρέπει να αναφέρονται και τα ονόματα των μελών που αποτελούν τη μειοψηφία που ενδιαφέρεται να πάρει την εξουσιοδότηση από το δικαστήριο)

- ότι όμως η διοίκηση του σωματείου αρνήθηκε (ρητά ή σιωπηρά) την ικανοποίηση της αίτησης για τη σύγκληση της συνέλευσης

- αίτημα για την παροχή εξουσιοδότησης για τη σύγκληση της συνέλευσης του σωματείου και τη ρύθμιση της προεδρίας της.

Αίτηση με ανάλογο περιεχόμενο μπορεί να κατατεθεί και όταν η διοίκηση αρνείται να περιλάβει στην ημερήσια διάταξη της γενικής συνέλευσης ορισμένο θέμα.

¹¹⁴Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 216-217

2.5.4. Διάλυση του σωματείου¹¹⁵

Η αίτηση για τη διάλυση του σωματείου πρέπει να αναφέρει τα εξής στοιχεία:

- την επωνυμία, την έδρα και το σύνολο των μελών του σωματείου
- τους λόγους για την αδυναμία ανάδειξης διοίκησης ή για την αδυναμία εξακολούθησης της λειτουργίας του σωματείου σύμφωνα με το καταστατικό του ή για τη μακρόχρονη αδράνεια και την εγκατάλειψη του σκοπού του ή τη μεταγενέστερη επιδίωξη σκοπού διαφορετικού από εκείνον που καθορίζει το καταστατικό ή σκοπού παράνομου ή ανήθικου ή αντίθετου στη δημόσια τάξη
- αίτημα να διαλυθεί το σωματείο και να διαταχθεί η σημείωσή του στο βιβλίο των σωματείων

2.6. Τρίτα πρόσωπα¹¹⁶

Με βάση το άρθρο 787 ΚΠολΔ δεν είναι απαραίτητοι κατά τη διεξαγωγή της δίκης να επιδοθεί στον Εισαγγελέα ή στην εποπτεύουσα αρχή αντίγραφο της σχετικής αίτησης. Η τελευταία πάντως έχει το δικαίωμα να ασκήσει παρέμβαση.

Στις περιπτώσεις εκείνες που το δικαστήριο με την απόφασή του θίγει τα συμφέροντα άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων, αυτό πρέπει να αναφέρεται στην αίτηση εκ τούτου ο δικαστής υποχρεούται να διατάξει την κλήτευσή τους.

Αν αυτό δεν συμβεί τότε ο ίδιος ο αιτών ή όποιος άλλος μετέχει νόμιμα στη δίκη μπορεί να τα προσεπικαλέσει. Το δικαίωμα αυτό έχει αυτεπαγγέλτως και το δικαστήριο κατά την εκδίκαση της υπόθεσης.

Αν τα πρόσωπα αυτά κλητευθούν όχι με προσεπίκληση αλλά με απλή ανακοίνωση της δίκης, τότε δεν έχουν την ιδιότητα του διαδίκου εκτός αν ασκήσουν πρόσθετη παρέμβαση. Σε αντίθετη περίπτωση δεν δικαιούνται να ασκήσουν τριτανακοπή για την ακύρωση της απόφασης.

Σε κάθε περίπτωση πάντως τα τρίτα πρόσωπα που έχουν έννομο συμφέρον από την έκβαση της σχετικής δίκης μπορούν να ασκήσουν αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση στη σχετική δίκη. Κύρια παρέμβαση μπορούν να

¹¹⁵Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 217

¹¹⁶ Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 217-219

ασκήσουν μόνο αν αντιπποιούνται το δικαίωμα των αιτούντων για να προκαλέσουν την εγγραφή του ίδιου σωματείου.

Αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση έχουμε και στις περιπτώσεις εκείνες που οι αιτούντες ζητούν μόνο την απόρριψη της αίτησης.

Αν ο διάδικος που κλητεύθηκε δεν παραστεί στη δίκη τότε η συζήτηση της υπόθεσης είναι απαράδεκτη και η συζήτηση ματαιώνεται ώστε να μεσολαβήσει η κλήτευση που παραλείφθηκε.

Τέλος, αν ασκηθεί τριτανακοπή, για να ακυρωθεί η σχετική απόφαση, αφού το σωματείο έχει ήδη εγγραφεί στο ειδικό βιβλίο του Πρωτοδικείου, ο δικαστής πρέπει να διατάξει την κλήτευση του και να ζητήσει την εξαφάνιση της απόφασης που δέχθηκε την τριτανακοπή.

2.7. Αρμοδιότητα-διεθνής δικαιοδοσία¹¹⁷

Αρμόδιο για τις υποθέσεις του άρθρου 787 ΚΠολΔ είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο.

Τοπικά αρμόδιο δικαστήριο είναι εκείνο που βρίσκεται στον τόπο που έχει την έδρα του το σωματείο. Αν η διοίκηση, όμως, αυτού ασκείται σε άλλο τόπο, τότε αυτός λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό του αρμόδιου κατά τόπο δικαστηρίου.

Αν η αίτηση αφορά τροποποίηση του καταστατικού ως προς την έδρα του σωματείου τότε αυτή εκδικάζεται στο δικαστήριο της παλαιάς έδρας. Επίσης το δικαστήριο της έδρας του σωματείου εκδικάζει και τη διάλυσή του.

Αν τοπικά αναρμόδιο δικαστήριο διατάξει την εγγραφή του σωματείου στο αρμόδιο βιβλίο η έκδοση της απόφασης δεν είναι άκυρη, το σωματείο αποκτά νομική προσωπικότητα, αλλά η απόφαση θα μπορεί να προσβληθεί με αίτηση αναίρεσης ή τριτανακοπή.

Τα ελληνικά δικαστήρια δεν έχουν διεθνή δικαιοδοσία προκειμένου για σωματεία των οποίων η έδρα βρίσκεται στην αλλοδαπή.

2.8. Προσωρινή διαταγή¹¹⁸

¹¹⁷Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 219-220

¹¹⁸Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 220

Προσωρινή διαταγή κατ' εφαρμογή του άρθρου 781 ΚΠολΔ, μπορούμε να έχουμε στις περιπτώσεις που:

- εκκρεμεί αίτηση για την εγγραφή της τροποποίησης του καταστατικού σωματείου στο ειδικό βιβλίο. Με την προσωρινή διαταγή δίνεται το δικαίωμα στη διοίκηση του σωματείου προσωρινά να λαμβάνει κάποια μέτρα μέχρι την εγγραφή των νέων διατάξεων στο ειδικό βιβλίο, οπότε και θα επιλυθεί οριστικά το πρόβλημα.

- εκκρεμεί αίτηση για να δοθεί δικαστική εξουσιοδότηση, ώστε να συγκληθεί η συνέλευση του σωματείου. Η προσωρινή διαταγή εδώ απαγορεύει στο διοικητικό συμβούλιο να αποφασίσει ή να εκτελέσει απόφαση που έχει ήδη λάβει, πριν συγκληθεί η συνέλευση του σωματείου.

- εκκρεμεί αίτηση για τη διάλυση του σωματείου. Εδώ αναστέλλεται προσωρινά η λειτουργία του σωματείου.

2.9. Απόδειξη¹¹⁹

Κατά την συζήτηση της υπόθεσης προσκομίζονται τα απαραίτητα κατά περίπτωση δικαιολογητικά. Ποιο συγκεκριμένα:

α) για αναγνώριση της σύστασης σωματείου:

- το καταστατικό
- η ιδρυτική πράξη
- το πρακτικό της εκλογής των μελών της διοίκησης

β) για τροποποίηση καταστατικού:

- αντίγραφο πρακτικών της γενικής συνέλευσης
- το νέο καταστατικό όπως τροποποιήθηκε
- το παλιό καταστατικό που πρόκειται να τροποποιηθεί

- πιστοποιητικό του γραμματέα πρωτοδικών περί εγγραφής του σωματείου στο βιβλίο του Πρωτοδικείου

- πίνακας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου με υπογραφή του προέδρου, του γραμματέα και με τη σφραγίδα του σωματείου.

γ) για παροχή εξουσιοδότησης προς σύγκληση της γενικής συνέλευσης:

- το καταστατικό

¹¹⁹Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 221-222

- αντίγραφο της γραπτής αίτησης της μειοψηφίας προς τη διοίκηση του σωματείου για να συγκληθεί η γενική συνέλευση ή να συμπεριληφθεί ορισμένο θέμα στην ημερήσια διάταξη της

- αντίγραφο της τυχόν γραπτής άρνησης της διοίκησης να συγκαλέσει τη γενική συνέλευση ή να συμπεριλάβει ορισμένο θέμα στην ημερήσια διάταξη αυτής

δ) για διάλυση σωματείου:

- το καταστατικό

- πιστοποιητικό του γραμματέα πρωτοδικών για την εγγραφή σωματείου στο βιβλίο του Πρωτοδικείου

- αντίγραφο της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης για τη διάλυση του σωματείου ή, κατά περίπτωση, πίνακας των μελών του σωματείου ή αντίγραφα πρακτικών από τα οποία να προκύπτει η μακρόχρονη αδράνεια στην οποία έχει περιέλθει, ή η τυχόν εκπλήρωση ή εγκατάλειψη του σκοπού του

- τα βιβλία του σωματείου, ώστε να αποδειχθεί ότι το σωματείο επιδιώκει σκοπό διαφορετικό από εκείνον που καθορίζει το καταστατικό ή σκοπό παράνομο, ανήθικο ή αντίθετο προς τη δημόσια τάξη.

2.10. Απόφαση

2.10.1. Ο έλεγχος του δικαστηρίου και η διακριτική του ευχέρεια

2.10.1.1. Αίτηση σύστασης του σωματείου

Το δικαστήριο είναι αρμόδιο να ερευνήσει αν συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις για τη σύσταση του σωματείου (άρθρο 81 ΑΚ)¹²⁰.

Αν διαπιστωθούν παραλείψεις τότε μπορεί να διατάξει την επανάληψη της συζήτησης για να διορθωθούν αυτές.

Αν όλα είναι νόμιμα τότε διατάσσει την εγγραφή του σωματείου στο ειδικό βιβλίο.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται αν ο σκοπός που επιδιώκει το σωματείο αντίκειται στο Σύνταγμα, είναι παράνομος ή ανήθικος ή αντίκειται στη δημόσια τάξη.

¹²⁰ Άρθρο 81. Απόφαση για την εγγραφή του σωματείου: Αν συντρέχουν οι νόμιμοι όροι, το πρωτοδικείο δέχεται την αίτηση και διατάζει, να δημοσιευτεί στον τύπο περίληψη του καταστατικού με τα ουσιώδη στοιχεία του 2. να εγγραφεί το σωματείο στο βιβλίο των σωματείων. Η εγγραφή αυτή περιλαμβάνει το όνομα και την έδρα του σωματείου, τη χρονολογία του καταστατικού, τα μέλη της διοίκησης και τους όρους που την περιορίζουν. Το καταστατικό βεβαιώνεται από τον πρόεδρο του δικαστηρίου και κατατίθεται στο αρχείο του.

Το άρθρο 12 παρ. 1 του Συντάγματος προβλέπει την αρχή πολλαπλότητας των σωματείων, όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω.

Σκοπός της αίτησης είναι να αποκτήσει το συσταθέν σωματείο νομική προσωπικότητα και όχι να ενταχθεί σε συγκεκριμένη κατηγορία. Αν στην αίτηση προκύπτει καθαρά ότι τα ιδρυτικά μέλη επιθυμούν τη σύσταση σωματείου ορισμένου τύπου τότε η σχετική αίτηση πρέπει ν' απορριφθεί¹²¹.

Τέλος, αν το δικαστήριο πρόκειται να αναγνωρίσει επαγγελματικό σωματείο ορισμένων προσώπων, εξετάζει αν το επάγγελμα των προσώπων αυτών είναι άξιο έννομης προστασίας.

2.10.1.2. Αίτηση τροποποίησης του καταστατικού

Όταν το δικαστήριο καλείται να εγκρίνει αίτηση της Γενικής Συνέλευσης που αφορά τροποποίηση του καταστατικού, αρχικά εξετάζει αν παραβιάστηκαν διατάξεις που θεμελιώνουν απόλυτη ακυρότητα ή αν η απόφαση αυτή είναι ακυρώσιμη σύμφωνα με τη διάταξη 101 ΑΚ ή το άρθρο 8 παρ. 4 του ν. 1264/82¹²².

Επίσης εξετάζει αν η τροποποιηθείσα διάταξη συμφωνεί με το υπόλοιπο καταστατικό που δεν τροποποιήθηκε καθώς αν υποκρύπτεται μεταβολή του σκοπού για την οποία απαιτείται η συμφωνία όλων των μελών (άρθρο 100 ΑΚ).

Σε περίπτωση που τροποποιούνται πολλές διατάξεις εκ των οποίων άλλες είναι νόμιμες και άλλες είναι άκυρες εγκρίνονται οι πρώτες, εκτός αν υπάρχει μεταξύ όλων ουσιαστική συνάφεια, οπότε απορρίπτονται όλες.

Επιπλέον το δικαστήριο νομιμοποιείται να μην εκδώσει απόφαση και να επιτρέψει στο Διοικητικό Συμβούλιο να εξαλείψει την τροποποίηση του καταστατικού, σε περίπτωση που διαπιστώσει ότι αυτή δεν είναι νόμιμη.

Τέλος, το κύρος των παλαιών διατάξεων του καταστατικού δεν αμφισβητείται ακόμα κι αν αυτές είναι αντίθετες στο νόμο ή στην ηθική, διότι έχουν ήδη εγκριθεί με παλαιότερη απόφαση και αποτελούν νόμιμους όρους σύστασης του σωματείου.

¹²¹Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 224

¹²²Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 225

2.10.1.3. Αίτηση παροχής εξουσιοδότησης για τη σύγκληση της συνέλευσης του σωματείου¹²³

Όταν κατατίθεται αίτηση για να δοθεί εξουσιοδότηση για τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης του σωματείου, τότε το δικαστήριο ερευνά:

α) αν προηγουμένως υπήρξε αντίστοιχη νόμιμη αίτηση από την απαιτούμενη μειοψηφία και να αυτή απορρίφθηκε ρητά ή σιωπηρά από το αρμόδιο όργανο.

β) αν μεταξύ της αίτησης προς το αρμόδιο όργανο του σωματείου και της αίτησης προς το δικαστήριο υπάρχει ταυτότητα θεμάτων ημερήσιας διάταξης και

γ) αν η αίτηση είναι αντίθετη με το νόμο ή το καταστατικό ή είναι καταχρηστική. Στην περίπτωση αυτή η αίτηση απορρίπτεται.

Το δικαστήριο είναι αναρμόδιο να ερευνήσει για ποιους λόγους συγκαλείται η Γενική Συνέλευση.

Ακόμη, όμως, και αν η αίτηση είναι νόμιμη το δικαστήριο δεν έχει την υποχρέωση να εξουσιοδοτήσει τους αιτούντες να συγκαλέσουν τη Γενική Συνέλευση παρά μόνο αν με αυτό τον τρόπο προστατεύεται η μειοψηφία ή το συμφέρον του σωματείου.

2.10.1.4. Αίτηση διάλυσης του σωματείου

Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη διάλυση του σωματείου αν συντρέχουν σοβαροί λόγοι παράβασης. Ο νόμος προβλέπει ότι αν ο σκοπός του καταστατικού του σωματείου ήταν παράνομος ή αντιίθετο στη δημόσια τάξη και παρ' όλα αυτά το δικαστήριο διέταξε την εγγραφή του στο αρμόδιο βιβλίο, επειδή αυτή η παρανομία διέφυγε της προσοχής του, τότε αυτό δεν επιτρέπεται να λειτουργήσει. Το ίδιο ισχύει κι αν ο σκοπός του αλλάξει μετά τη σύστασή του και έρθει σε αντίθεση με το νόμο, τα χρηστά ήθη και τη δημόσια τάξη¹²⁴.

2.10.2. Η δεσμευτικότητα της απόφασης

Η τελεσίδικη δικαστική απόφαση αποτελεί δεδικασμένο και δεσμεύει όλους τους διαδίκους καθώς επίσης και τον Εισαγγελέα και την εποπτεύουσα

¹²³Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 226

¹²⁴Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 226-227

αρχή, που ήταν αυτοδικαίως διάδικοι ακόμη και αν δεν είχαν κληθεί στη σχετική διαδικασία.

Ωστόσο οι τρίτοι που δεσμεύονται από την απόφαση μπορούν να εναντιωθούν σε αυτή με τριτανakoπή.

Αν η απόφαση αφορά την έγκριση εγγραφής στο ειδικό βιβλίο τροποποίησης του καταστατικού, τότε η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης σχετικά με την τροποποίηση του καταστατικού δεν μπορεί να προσβληθεί με ακυρωτική αγωγή, πριν ακυρωθεί ή με ένδικα μέσα ή τριτανakoπή η δικαστική απόφαση που είχε διατάξει την εγγραφή της τροποποίησης¹²⁵.

2.10.3. Η εκτέλεση

Το σωματείο εγγράφεται στο ειδικό βιβλίο σύστασης σωματείων όταν η δικαστική απόφαση που διατάζει αυτό καταστεί τελεσίδικη δηλαδή περάσει η προθεσμία έφεσης ή επικυρωθεί η απόφαση του Πρωτοδικείου από το Εφετείο (άρθρο 83 εδ. β ΑΚ). Ωστόσο μετά την εισαγωγή του ΚΠολΔ και με βάση το άρθρο 763 παρ. 1 ΚΠολΔ¹²⁶ ανέκυψαν ερωτηματικά σχετικά με την ισχύ του άρθρου 83 εδ. β ΑΚ.

2.11. Ένδικα βοηθήματα

2.11.1. Αίτηση ανάκλησης

Δεν μπορούν να προσβληθούν με αίτηση ανάκλησης:

α) Η απόφαση με την οποία διατάχθηκε η εγγραφή της σύστασης του σωματείου ή της τροποποίησης του καταστατικού στο ειδικό βιβλίο του Πρωτοδικείου εξαιτίας μεταβολής των πραγματικών περιστατικών. Αν υπάρξει τέτοια μεταβολή τότε είναι δυνατόν να υφίσταται λόγος υποβολής αίτησης διάλυσης.

β) Η απόφαση που χορηγεί δικαστική εξουσιοδότηση για τη σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης. Για συγκεκριμένους λόγους μπορεί να ανακληθεί το πρόσωπο, στο οποίο ανατέθηκε η διεύθυνση των εργασιών της γενικής συνέλευσης¹²⁷.

¹²⁵Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 227

¹²⁶ «Η προθεσμία της έφεσης και η άσκηση της δεν αναστέλλουν την ισχύ και την εκτέλεση της απόφασης»

¹²⁷π.χ. λόγω θανάτου του ή λόγω επιγενόμενης αδυναμίας του να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του

γ) Η απόφαση για τη διάλυση του σωματείου. Αν ωστόσο η προθεσμία για την προσβολή της με έφεση, ή η άσκηση της έφεσης, έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα και μέσα στο χρονικό αυτό διάστημα πάψει να υφίσταται ο λόγος για τη διάλυση του σωματείου τότε επιτρέπεται η ανάκληση της απόφασης που είχε κάνει δεκτή την αίτηση αυτή.

2.11.2. Τριτανακοπή¹²⁸

Τριτανακοπή εναντίον της απόφασης που διέταξε την εγγραφή της ίδρυσης σωματείου στο οικείο βιβλίο μπορεί να ασκήσει ο τρίτος του οποίου τα συμφέροντα βλάπτονται και δεν προσκλήθηκε στη σχετική δίκη ούτε γνώριζε για τη διεξαγωγή της.

Η νομολογία ωστόσο απαγορεύει στον εργοδότη να ασκήσει τριτανακοπή εναντίον απόφασης του δικαστηρίου για τη σύσταση συνδικαλιστικής οργάνωσης πρώτου βαθμού από τους απασχολούμενους στην επιχείρησή του.

Κατά την εκδίκαση της τριτανακοπής, ο τριτανακόπτων μπορεί να υποβάλει αίτηση αναστολής, αν υπάρχει κίνδυνος από την εκτέλεση της τριτανακοπτόμενης απόφασης για τα συμφέροντά του.

2.11.3. Ένδικα μέσα

Η απόφαση που διατάσσει την εγγραφή του σωματείου στο οικείο βιβλίο, η απόφαση για τη διάλυση του σωματείου, για την τροποποίηση του καταστατικού του καθώς και εκείνη που αφορά τη σύγκλιση της συνέλευσης μπορούν να προσβληθούν με όλα τα ένδικα μέσα, δηλαδή με αιτιολογημένη ανακοπή ερημοδικίας, έφεση, αναψηλάφηση και αναίρεση, διότι μετά την εισαγωγή του νέου Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας το άρθρο 82 ΑΚ¹²⁹ (που όριζε ότι η σχετική απόφαση του Πρωτοδικείου υπόκειται μόνο σε έφεση) καταργήθηκε από το άρθρο 1 στοιχ. ε και 4 ΕισΝ ΚΠολΔ.

¹²⁸Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 229

¹²⁹ Άρθρο 82. Η απόφαση του πρωτοδικείου υπόκειται μόνο σε έφεση. Την απόφαση που απορρίπτει την αίτηση έχει το δικαίωμα να εκκαλέσει μόνο αυτό, που είχε υποβάλει την αίτηση. Την απόφαση που δέχεται την αίτηση έχει το δικαίωμα να εκκαλέσει μόνο η εποπτεύουσα αρχή.

Δικαίωμα για την άσκηση των ενδίκων μέσων έχει οποιοσδήποτε είχε λάβει ως διάδικος μέρος στη δίκη, στην οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, εφόσον θεωρείται ότι ηττήθηκε.

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 787 ΚΠολΔ, η εποπτεύουσα αρχή έχει το δικαίωμα να ασκήσει έφεση ή οποιοδήποτε άλλο ένδικο μέσο κατά της απόφασης που δέχεται αίτηση εγγραφής σωματείου ή τροποποίησης καταστατικού. Η προθεσμία της έφεσης αρχίζει από την κοινοποίηση της απόφασης στην εποπτεύουσα αρχή. Αν, όμως, δεν επιδοθεί η σχετική απόφαση, ισχύει και για την εποπτεύουσα αρχή η τριετής προθεσμία του άρθρου 518 παρ. 2 ΚΠολΔ που αρχίζει από τη δημοσίευση της απόφασης. Αμφισβητείται αν πρέπει να υπήρξε διάδικος και στην πρωτοβάθμια δίκη¹³⁰.

2.12. Ιδιότητα του μέλους

1. Μέλη του σωματείου: Τα μέλη του σωματείου μπορούν να είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα. Στην αρχή της ίδρυσής του το σωματείο αριθμεί τουλάχιστον είκοσι μέλη (ΑΚ 78: αρχικά ή ιδρυτικά μέλη), ενώ μετά την ίδρυσή του και άλλα πρόσωπα μπορούν να καταστούν μέλη του (ΑΚ 86¹³¹: μεταγενέστερα ή νέα μέλη)¹³².

Μεταξύ του μέλους και του σωματείου υπάρχει έννομη σχέση, από την οποία πηγάζουν αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις¹⁴. Η ιδιότητα μέλους του σωματείου, αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, είναι προσωποπαγής δηλ. δεν επιδέχεται αντιπροσώπευση και δεν μεταβιβάζεται ούτε κληρονομείται (άρθρο 91 ΑΚ¹³³: κανόνας ενδοτικού δικαίου).

2. Είσοδος νέου μέλους: Στο σωματείο μπορούν να εισέρχονται και νέα μέλη, αρκεί να έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα. Η ΑΚ 86¹³⁴ προβλέπει ότι «αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, η είσοδος νέων μελών επιτρέπεται πάντοτε» (βλ. και ΑΚ 80 αρ. 2). Άρα κάθε πρόσωπο είναι ελεύθερο,

¹³⁰ Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλουκίνας, Θεμιστοκλής Κλουκίνας, Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 229-230

¹³¹ Άρθρο 86. Είσοδος νέων μελών. Αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, η είσοδος νέων μελών επιτρέπεται πάντοτε.

¹³² Απόστολος Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλας, Κομοτηνή 1997, σελ. 159

¹³³ Άρθρο 91 Αμεταβίβαστο της ιδιότητας του μέλους: Η ιδιότητα του μέλους, αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, δεν επιδέχεται αντιπροσώπευση και δεν μεταβιβάζεται ούτε κληρονομείται.

¹³⁴ Άρθρο 86. Είσοδος νέων μελών. Αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, η είσοδος νέων μελών επιτρέπεται πάντοτε.

αν το επιθυμεί, να εγγραφεί ή όχι σε κάποιο σωματείο. Είναι, όμως, δυνατόν και το καταστατικό του σωματείου να θέτει προϋποθέσεις εγγραφής νέων μελών (ιδιότητες, προσόντα κλπ.), να αποδέχεται (με ή χωρίς προϋποθέσεις) την εγγραφή μέλους υποχρεωτικά ή να απαγορεύει τελείως την είσοδο νέων μελών. Ο τελευταίος περιορισμός δεν ισχύει, αν το σωματείο νομικά ή εκ των πραγμάτων έχει «μονοπωλιακή θέση». Περιορισμός εισδοχής, όμως, μπορεί επίσης να προκύψει και από τον σκοπό του σωματείου¹³⁵.

Γίνεται επομένως αντιληπτό ότι κανείς δεν μπορεί να έχει την αξίωση να γίνει αποδεκτό μέλος από ένα συγκεκριμένο σωματείο. Αν όμως το καταστατικό ενός σωματείου προβλέπει ρητά ότι η ιδιότητα του μέλους απονέμεται σε όσους πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, όποιος συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις αυτές έχει δικαίωμα να απαιτήσει την εγγραφή του. Αν το σωματείο δεν κάνει δεκτή την αίτηση, τότε το υποψήφιο μέλος μπορεί να ζητήσει την καταδίκη του σωματείου σε δήλωση βούλησης (ΚΠολΔ 949) με περιεχόμενο την αποδοχή της αίτησης.

3. Δικαιώματα-υποχρεώσεις μελών: Όλα τα μέλη του σωματείου έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις (άρθρο 89 ΑΚ¹³⁶). Ιδιαίτερα δικαιώματα απονέμονται ή αφαιρούνται είτε όταν προβλέπεται από το καταστατικό, είτε όταν υπάρχει συναίνεση όλων των μελών, εφόσον βεβαίως δεν υπάρχει αντίθεση προς τα χρηστά ήθη ή προς το πνεύμα της έννομης τάξης και εφόσον εξυπηρετούν πραγματικές ανάγκες της λειτουργίας του σωματείου. Η ΑΚ 89 εδ. β' είναι αναγκαστικού δικαίου. Από τη διατύπωση της προκύπτει ότι τροποποίηση του καταστατικού για να απονεμηθούν ιδιαίτερα δικαιώματα μπορεί να γίνει μόνο με απόφαση όλων των μελών και όχι με την προβλεπόμενη συνήθη απαρτία και πλειοψηφία¹³⁷.

Από την έννομη σχέση του μέλους με το σωματείο πηγάζουν δικαιώματα και υποχρεώσεις του μέλους, τα οποία καθορίζονται στο καταστατικό (ΑΚ 80 αρ. 2). Τα δικαιώματα¹³⁸ και οι υποχρεώσεις¹³⁹ των μελών είναι είτε προσωπικής

¹³⁵ Απόστολος Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Κομοτηνή 1997, σελ. 160

¹³⁶ Άρθρο 89. Ισοτιμία μελών. Όλα τα μέλη του σωματείου έχουν ίσα δικαιώματα. Ιδιαίτερα δικαιώματα απονέμονται ή αφαιρούνται με τη συναίνεση όλων των μελών.

¹³⁷ Απόστολος Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Κομοτηνή 1997, σελ. 161-162

¹³⁸ Τέτοια δικαιώματα μπορεί να είναι: το δικαίωμα συμμετοχής στη λειτουργία και διοίκηση του σωματείου, το δικαίωμα απόλαυσης των ωφελημάτων, χρήσης των εγκαταστάσεων του σωματείου κλπ.

είτε περιουσιακής φύσης. Οι υποχρεώσεις των μελών είναι δυνατόν να αυξάνονται με απόφαση της συνέλευσης των μελών. Αν κάποιος από τα μέλη δεν επιθυμεί να υποβληθεί στις νέες αυτές υποχρεώσεις, μπορεί μόνο να παραιτηθεί από το σωματείο.

Η ΑΚ 88 θεμελιώνει την πειθαρχική εξουσία στα μέλη του σωματείου, η βαρύτερη μορφή της οποίας είναι η εξουσία αποβολής του μέλους, το οποίο υπέπεσε σε πειθαρχικό παράπτωμα. Συνήθως τα θέματα της πειθαρχικής εξουσίας ρυθμίζει το καταστατικό. Σε κάθε περίπτωση όμως η ποινή που επιβάλλεται πρέπει να είναι ανάλογη του παραπτώματος. Πριν εκδοθεί η απόφαση από το αρμόδιο όργανο το μέλος έχει τη δυνατότητα να υπερασπιστεί τον εαυτό του και η απόφαση πρέπει να είναι αιτιολογημένη, έτσι ώστε το δικαστήριο να μπορεί να ελέγξει την ορθότητα της.

4. Απώλεια ιδιότητας μέλους: Η ιδιότητα του μέλους του σωματείου παύει στις εξής περιπτώσεις¹⁴⁰:

A. Με την αποχώρηση του μέλους από το σωματείο (άρθρο 87 ΑΚ¹⁴¹), η οποία είναι ελεύθερη¹⁴². Αυτή συντελείται με μονομερή απευθυντέα προς το σωματείο δήλωση βούλησης, ρητή ή σιωπηρή, ενώ δεν είναι υποχρεωτικό να γίνει δεκτή από αυτό¹⁴³.

B. Με την αποβολή του μέλους, η οποία γίνεται στις περιπτώσεις που ορίζει το καταστατικό και στις περιπτώσεις που υπάρχει σπουδαίος λόγος και το αποφάσισε η συνέλευση των μελών του σωματείου (άρθρο 88 § 1 ΑΚ)¹⁴⁴. Στην πρώτη περίπτωση το καταστατικό προβλέπει τους λόγους, τη διαδικασία και το όργανο που είναι αρμόδιο για να αποφασίσει την αποβολή των μελών. Στη

¹³⁹ Υποχρεώσεις είναι η υποχρέωση συμμετοχής στη λειτουργία του σωματείου, ιδίως στη συνέλευση των μελών, και η υποχρέωση καταβολής εισφοράς (βλ. και ΑΚ 90 § 2)

¹⁴⁰ Πηνελόπη Χρ. Αγαλλοπούλου, Βασικές Έννοιες Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2003

¹⁴¹ Άρθρο 87. Αποχώρηση μελών. Τα μέλη έχουν δικαίωμα να αποχωρήσουν από το σωματείο. Η αποχώρηση πρέπει να γνωστοποιείται τρεις τουλάχιστον μήνες πριν από τη λήξη του λογιστικού έτους και ισχύει για το τέλος του.

¹⁴² Ο μόνος περιορισμός που θέτει η ΑΚ 87 είναι ότι η αποχώρηση πρέπει να γνωστοποιείται στο σωματείο τρεις τουλάχιστον μήνες πριν από τη λήξη του λογιστικού έτους και ότι για το διάστημα από τη γνωστοποίηση μέχρι τη λήξη του λογιστικού έτους το μέλος διατηρεί την ιδιότητα του (ΑΚ 87 εδ. β'). Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει, αν η αποχώρηση οφείλεται σε σπουδαίο λόγο. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει όρους που πρέπει να τηρήσει το μέλος για να αποχωρήσει (βλ. ΑΚ 80 αρ. 2). Επειδή όμως η ΑΚ 87 είναι αναγκαστικού δικαίου, και ενόψει της συνταγματικής κατοχύρωσης της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (Σ 5 § 1), οι όροι δεν μπορούν να αποκλείουν ή να δυσχεραίνουν την αποχώρηση.

¹⁴³ Απόστολος Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Κομοτηνή 1997, σελ. 162

¹⁴⁴ Άρθρο 88. Αποβολή μελών. Αποβολή μέλους επιτρέπεται: 1. στις περιπτώσεις που προβλέπει το καταστατικό 2. αν υπάρχει σπουδαίος λόγος και το αποφασίσει η γενική συνέλευση.

δεύτερη περίπτωση, αρμόδια για να αποβληθεί το μέλος είναι η συνέλευση των μελών, έτσι ώστε να παρέχονται επιπλέον εγγυήσεις προς το μέλος που πρόκειται να αποβληθεί (άρθρο 88 ΑΚ). Πάντως και στις δύο περιπτώσεις το μέλος πρέπει να μάθει την αποβολή και να κληθεί να απολογηθεί, ακόμη και αν το καταστατικό δεν προβλέπει κάτι τέτοιο. Πρόκειται για επιταγή που συνάγεται από τις ΑΚ 281 και 288, όπως ερμηνεύονται με βάση το άρθρο 20 του Συντάγματος. Η αποβολή πραγματοποιείται όταν η σχετική απόφαση γνωστοποιηθεί στο μέλος¹⁴⁵.

Γ. Με το θάνατο του μέλους.

Δ. Αυτοδικαίως, εξαιτίας διαφόρων ειδικών λόγων που αναφέρονται στο καταστατικό.

Ε. Με τη διάλυση του σωματείου.

2.13. Διάλυση του σωματείου

Σύμφωνα με τον ΑΚ η διάλυση του σωματείου μπορεί να επέλθει στις εξής περιπτώσεις:

Α. Με απόφαση της συνέλευσης των μελών, που λαμβάνεται οποτεδήποτε με ειδική απαρτία και αυξημένη πλειοψηφία (άρθρο 103 σε συνδυασμό με άρθρο 99 ΑΚ)¹⁴⁶. Ο τρόπος αυτός καλείται και αυτοδιάλυση. Πρόκειται για αποκλειστική αρμοδιότητα της συνέλευσης.

Β. Αυτοδικαίως, δηλαδή χωρίς να απαιτείται ούτε απόφαση της συνέλευσης των μελών ούτε δικαστική απόφαση, στις εξής περιπτώσεις:

α. Όταν προβλέπεται από το καταστατικό¹⁴⁷.

β. Όταν τα μέλη του σωματείου μείνουν λιγότερα από δέκα (άρθρο 104§2ΑΚ).

Γ) Το σωματείο διαλύεται με τελεσίδικη απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου της έδρας του σωματείου (ΚΠολΔ 739, 740 § 1 εδ. α' και 787) μετά από αίτηση της διοίκησης του σωματείου ή του ενός πέμπτου των μελών

¹⁴⁵ Το μέλος έχει δικαίωμα, εντός αποσβεστικής προθεσμίας δύο μηνών από τη γνωστοποίηση σ' αυτό της απόφασης, να προσφύγει κατά της απόφασης αποβολής ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου (ΕισΝΚΠολΔ 3 § 2), το οποίο δικάζει κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (ΚΠολΔ 686 επ.). αν η απόφαση αντίκειται στο καταστατικό ή δεν συνέτρεχε σπουδαίος λόγος (ΑΚ 88 § 2). Τα πρόσωπα που έπαυσαν να έχουν την ιδιότητα του μέλους δεν έχουν κανένα δικαίωμα στην περιουσία του σωματείου ούτε μπορούν να αναλάβουν τις εισφορές τους, ενώ εξακολουθούν να οφείλουν τις εισφορές για τον χρόνο που ήταν μέλη (ΑΚ 90).

¹⁴⁶ Για να αποφασίσει η συνέλευση τη διάλυση του σωματείου, χρειάζεται η παρουσία των μισών τουλάχιστον μελών και πλειοψηφία των τριών τετάρτων των παρόντων (άρθρο 99 ΑΚ)

¹⁴⁷ π.χ. όταν περάσει ο χρόνος για τον οποίο συστάθηκε ένα σωματείο (άρθρο 104 § 1 ΑΚ)

του ή της εποπτεύουσας αρχής για τούς λόγους που προβλέπει περιοριστικώς ο νόμος¹⁴⁸ (ΑΚ 105¹⁴⁹).

Με τη διάλυση σταματάει η ιδιότητα των μελών του σωματείου, τα όργανά του καταργούνται και το σωματείο περνά στο στάδιο της εκκαθάρισης. Κατά την εκκαθάριση εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις εκκαθάρισης των νομικών προσώπων (ΑΚ 72 επ.)¹⁵⁰.

Μετά την εκκαθάριση η περιουσία του σωματείου που διαλύθηκε διατίθεται όπως ορίζει ο νόμος ή το καταστατικό ή η συστατική του πράξη ή όπως αποφάσισε το αρμόδιο όργανο. Ωστόσο η ΑΚ 106 προβλέπει ότι δεν μπορεί να διανεμηθεί μεταξύ των μελών του σωματείου. Σε περίπτωση που δεν ορίζεται, με έναν από τους παραπάνω τρόπους, σε ποιόν θα περιέλθει η περιουσία του σωματείου που διαλύθηκε, περιέρχεται στο δημόσιο, που έχει υποχρέωση να εκπληρώσει το σκοπό του σωματείου με την περιουσία αυτή (άρθρο 77 ΑΚ).

¹⁴⁸ π.χ. εκπλήρωση του σκοπού του σωματείου, εγκατάλειψη του σκοπού του, επιδίωξη σκοπού διαφορετικού από εκείνον που καθορίζεται στο καταστατικό

¹⁴⁹ Οι κανόνες των ΑΚ 103, 104 § 2 και 105 είναι αναγκαστικού δικαίου και άρα η εφαρμογή τους δεν μπορεί να αποκλεισθεί με αντίθετη διάταξη του καταστατικού. Σύμφωνα με την ΑΚ 85 η διάλυση του σωματείου, με όποιον τρόπο και αν επέλθει, καθώς και τα ονόματα των εκκαθαριστών σημειώνονται στο βιβλίο των σωματείων δίπλα στην εγγραφή του. Η σημείωση γίνεται ύστερα από αίτηση της διοίκησης του σωματείου ή της αρχής που προκάλεσε τη διάλυση του.

¹⁵⁰ Άρθρο 72. Εκκαθάριση. Μόλις το νομικό πρόσωπο διαλυθεί, βρίσκεται αυτοδικαίως σε εκκαθάριση. Ωστόσο περατωθεί η εκκαθάριση και για τις ανάγκες της θεωρείται ότι υπάρχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ

Άρθρο 1ο

Σύσταση, Έδρα

- I. Συνιστάται Σωματείο με την επωνυμία «**ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ**»
- II. Έδρα του Συλλόγου ορίζεται η πόλη των Αθηνών.
- III. Ο Σύλλογος μπορεί να ιδρύει γραφεία του και σε άλλα μέρη της χώρας.

Άρθρο 2ο

Σκοπός

Σκοποί του Συλλόγου είναι:

- I. Η καλλιέργεια σχέσεων επικοινωνίας και αλληλεγγύης μεταξύ των μελών του Συλλόγου αφενός και αφετέρου μεταξύ αυτών του Δήμου και των κρατικών Αρχών.
- II. Η προώθηση του θέματος της υπαγωγής των ιδιοκτησιών των μελών του Συλλόγου στο Σχέδιο Πόλεως.
- III. Η μελέτη, προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και ιδιαίτερα του Κτήματος που ονομάζεται "....." και βρίσκεται στη θέση της κτηματικής περιφέρειας

Άρθρο 3ο

Μέσα Πραγματοποίησης Σκοπών

Ο Σύλλογος επιδιώκει την πραγματοποίηση των σκοπών του με κάθε νόμιμο μέσο και κυρίως:

- I. Οργανώνοντας γραφεία και λέσχες για την διευκόλυνση της επικοινωνίας των μελών.
- II. Οργανώνοντας ομιλίες και διαλέξεις διαφωτιστικού περιεχομένου.
- III. Οργανώνοντας σεμινάρια και επιμορφωτικά κέντρα.
- IV. Οργανώνοντας ψυχαγωγικές εκδηλώσεις.
- V. Εκδίδοντας ενημερωτικό περιοδικό έντυπο.
- VI. Πραγματοποιώντας παραστάσεις και κάνοντας τις ενέργειες που επιβάλλονται για την προβολή και διεκδίκηση των συμφερόντων των μελών.

VII. Πραγματοποιώντας μελέτες και ενεργώντας ότι επιβάλλεται για την αναβάθμιση του περιβάλλοντος και την υπαγωγή του Κτήματος "....." της θέσεως στο Σχέδιο Πόλεως.

VIII. Ενεργώντας τις επιβαλλόμενες συνεργασίες με ευρύτερες ενώσεις και τις κρατικές Αρχές για την προώθηση των συμφερόντων των μελών.

IX. Οποιοσδήποτε άμεσος ή έμμεσος σκοπός του Συλλόγου που έχει πολιτικά κίνητρα ή κίνητρα που επιδιώκουν συνεργασία με άλλες ενώσεις προσώπων που επιδιώκουν πολιτικούς σκοπούς, απαγορεύονται.

Άρθρο 4ο

Μέλη

I. Τα μέλη του Σωματείου διακρίνονται σε :

1. Τακτικά: Αυτά είναι όσοι είναι ιδιοκτήτες αγροτεμαχίων συνολικά ή μερικά του Κτήματος που ονομάζεται "....." και βρίσκεται στην θέση της κτηματικής περιφέρειας

2. Έκτακτα: Αυτά είναι τα μέλη των οικογενειών των ιδιοκτητών αγροτεμαχίων του Κτήματος "....." που βρίσκεται στην θέση

3. Επίτιμα: Αυτά είναι πρόσωπα που έχουν προσφέρει εξαιρετικές υπηρεσίες στο Σωματείο, στη πολιτεία, στη κοινωνία. Η ανάδειξη των επίτιμων μελών προτείνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου ή το ένα πέμπτο (1/5) τουλάχιστον των τακτικών μελών και αποφασίζεται από τη Γενική Συνέλευση.

Τα επίτιμα μέλη δεν δικαιούνται να εκλεγούν ή να εκλέγονται μεταξύ των αιρετών μελών του Σωματείου. Παρίστανται στις συνεδριάσεις της Γενικής Συνελεύσεως και διατυπώνουν απόψεις και κρίσεις χωρίς ψήφο.

II. Τα μέλη του Σωματείου πρέπει να έχουν ικανότητα για δικαιοπραξία.

III. Δεν μπορεί να είναι μέλος του Σωματείου αυτός που στερήθηκε το δικαίωμα να ιδρύει ελεύθερα συνεταιρισμό ή ένωση προσώπων, καθώς και αυτός που με απόφαση Αρχής έχει στερηθεί την σχετική του ικανότητα.

IV. Η ιδιότητα μέλους είναι προσωποπαγής και αποκτάται από την ημέρα της εγγραφής στα Μητρώα του Σωματείου.

V. Κάθε εγγραφή αποφασίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου.

Άρθρο 5ο

Δικαιώματα Μελών

I. Τα μέλη του Σωματείου δικαιούνται:

α. Να μετέχουν ισότιμα στις Γενικές Συνελεύσεις με την προϋπόθεση να έχουν εκπληρώσει τις οικονομικές τους υποχρεώσεις προ το Σωματείο.

β. Να εκφράζουν τις απόψεις τους με ψήφο.

γ. Να εκλέγουν τα αιρετά μέλη του Σωματείου.

δ. Να εκλέγονται μεταξύ των αιρετών μελών του Σωματείου.

Σημ. Τα έκτακτα και επίτιμα μέλη του Σωματείου όταν μετέχουν στις συνεδριάσεις των Γενικών Συνελεύσεων στερούνται δικαιώματος ψήφου, ως και του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

ε. Να απολαύουν τα ωφελήματα και κάθε δικαίωμα που απορρέει από την ιδιότητα τους ως μελών του Σωματείου.

στ. Να αποχωρούν από το Σωματείο ελεύθερα.

II. Μέλη του Σωματείου που αποχωρούν, μπορούν να επανεγγραφούν.

Άρθρο 6ο

Υποχρεώσεις Μελών

I. Τα μέλη του Σωματείου οφείλουν :

α. Να συντελούν στην εκπλήρωση των σκοπών του Σωματείου.

β. Να παρίστανται στις συνεδριάσεις του Σωματείου.

γ. Να συμμετέχουν στις ενέργειες του Σωματείου.

δ. Να καταβάλλουν την δαπάνη εγγραφής τους στο Σωματείο.

Τα μέλη που διαγράφονται και επανεγγράφονται πριν περάσει έτος δεν υποχρεούνται να επανακαταβάλλουν την δαπάνη εγγραφής.

ε. Να καταβάλλουν τη χρηματική τους συνδρομή και τυχόν έκτακτες συνδρομές στο Σωματείο.

Σημ. Τα επίτιμα μέλη δεν υποβάλλονται σε καμία οικονομική επιβάρυνση.

στ. Να επιδεικνύουν μεταξύ τους συναδελφική συμπεριφορά και αλληλεγγύη.

ζ. Να συμμορφώνονται με την νομοθεσία που αφορά τα Σωματεία και τις διατάξεις του Καταστατικού, τις αρχές του Σωματείου και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και της Γενικής Συνελεύσεως των μελών.

II. Κάθε παράβαση των διατάξεων του νόμου που αφορά τα Σωματεία και του Καταστατικού, επισύρει τον πειθαρχικό έλεγχο των υπευθύνων.

Άρθρο 7ο

Πειθαρχικός Έλεγχος

I. Ο πειθαρχικός έλεγχος ασκείται από το Διοικητικό Συμβούλιο και σε εξαιρετική περίπτωση, κατά την κρίση του, από την Γενική Συνέλευση των μελών και συνίσταται:

α. Στην επίπληξη.

β. Στην προσωρινή αποβολή από το Σωματείο για χρονικό διάστημα μέχρι ενός έτους.

γ. Στην οριστική του διαγραφή από το Σωματείο.

II. Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου εξαιρείται αν με το πρόσωπο που κρίνεται:

α. Συνδέεται με συγγένεια μέχρι τετάρτου βαθμού.

β. Έχει έχθρα ή ιδιαίτερη φιλία.

γ. Έχει ζητηθεί και έχει συναινέσει το Διοικητικό Συμβούλιο.

III. Η διαδικασία του πειθαρχικού ελέγχου κινείται από το Διοικητικό Συμβούλιο ή με εντολή της Γενικής Συνελεύσεως.

IV. Εναντίον της αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου για επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων, χωρεί εντός δύο (2) μηνών, προσφυγή ενώπιον της Γενικής Συνελεύσεως.

V. Οι αποφάσεις που αφορούν την άσκηση πειθαρχικού ελέγχου, λαμβάνονται με μυστική ψηφοφορία.

Άρθρο 8ο

Διαγραφή Μελών

I. Το Διοικητικό Συμβούλιο για σπουδαίο λόγο, από αυτούς που αναφέρονται στο Καταστατικό και την σχετική νομοθεσία που αφορά τα Σωματεία μπορεί να αποφασίσει την διαγραφή μέλους από το Σωματείο.

II. Η διαγραφή μέλους αποφασίζεται κυρίως:

α. Αν επί ένα (1) έτος δεν εκπληρώσει τις οικονομικές του υποχρεώσεις προς το Σωματείο.

β. Αν τα τακτικά μέλη του Σωματείου αυτού (άρθρο 4α) έχουν πάψει να έχουν ιδιοκτησία στο Κτήμα "....." ή προκειμένου περί εκτάκτων

μελών εφόσον παύσουν να πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το άρθρο 4β του Καταστατικού ή καταδικασθούν τελεσίδικα για κακούργημα ή βαρύ πλημμέλημα για πράξη που σχετίζεται με την δραστηριότητα που προστατεύει το Καταστατικό αυτό.

III. Κατά της αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου για διαγραφή μέλους, χωρεί προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου.

IV. Μέλος που διαγράφεται επανεγγράφεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου εφόσον έχουν εκλείψει οι λόγοι διαγραφής του ή αυτοί που απομένουν είναι ήδη ασήμαντοι.

Άρθρο 9ο

Πόροι του Σωματείου

Πόροι του Σωματείου θεωρούνται:

α. Οι τακτικές ετήσιες συνδρομές των μελών και η δαπάνη εγγραφής τους.

β. Οι έκτακτες συνδρομές των μελών.

γ. Τα εισοδήματα που προέρχονται από περιουσία του Σωματείου.

δ. Οι δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες προς το Σωματείο.

Γίνονται δεκτές με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου και σε περίπτωση διαφωνίας με απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως των μελών.

Σημ. Το ύψος των ποσών με στοιχεία α και β καθορίζονται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου. Στην περίπτωση που το ύψος της έκτακτης εισφοράς επιβάλλεται να υπερβεί το τριπλάσιο της ετήσιας συνδρομής, μέσα στον ίδιο χρόνο, την σχετική απόφαση λαμβάνει η Γενική Συνέλευση.

Άρθρο 10ο

Οικονομική Διαχείριση

I. Η διαχείριση των οικονομικών του Σωματείου ενεργείται με βάση τον προϋπολογισμό εσόδων και εξόδων που συντάσσεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και εγκρίνεται από την Γενική Συνέλευση, ισχύει δε από 1ης Ιανουαρίου μέχρι 31ης Δεκεμβρίου κάθε έτους.

II. Μέχρι που να εγκριθεί ο προϋπολογισμός του νέου έτους, οι εισπράξεις και πληρωμές μπορεί να γίνονται με βάση τον προϋπολογισμό του προηγούμενου έτους.

- III. Ο ισολογισμός και απολογισμός κάθε έτους, καθώς και η έκθεση της Ελεγκτικής Επιτροπής, υποβάλλονται υποχρεωτικά για έγκριση στη Γενική Συνέλευση μέσα σε τρεις (3) μήνες από τη λήξη του οικονομικού έτους.
- IV. Οι πόροι εισπράττονται αφού εκδοθεί για κάθε περίπτωση διπλότυπο γραμματίου εισπραξης, σφραγισμένο με την σφραγίδα του Σωματείου που υπογράφεται από τον Ταμία και τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου.
- V. Από τους πόρους κρατείται στο Ταμείο του Σωματείου χρηματικό ποσό μέχρι πενήντα χιλιάδων (50.000) δραχμών και το υπόλοιπο κατατίθεται σε Ταμιευτήριο.
- VI. Η ανάληψη χρημάτων από Ταμιευτήριο ενεργείται με επιταγή που υπογράφεται από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και τον Ταμία.
- VII. Οι πληρωμές του Σωματείου ενεργούνται με εντάλματα πληρωμής και επιταγές που υπογράφονται από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και τον Ταμία.
- VIII. Δαπάνη θεωρείται έγκυρη εφόσον γι' αυτήν έχει ληφθεί απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου προκειμένου για ποσό μικρότερο από τριακόσιες χιλιάδες (300.000) δραχμές, σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως.
- IX. Σε έκτακτες περιπτώσεις ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου με τη σύμφωνη γνώμη του Ταμία και του Γενικού Γραμματέα, μπορεί να πραγματοποιήσει δαπάνη μέχρις εκατό χιλιάδων (100.000) δραχμών και να ζητήσει εκ των υστέρων τη σχετική έγκριση.

Άρθρο 11ο

Γενική Συνέλευση

- I. Η Γενική Συνέλευση είναι το ανώτατο και κυρίαρχο όργανο του Σωματείου. Δι' αυτού εκδηλούται η θέληση των μελών.
- II. Απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα που εκλέγονται πριν από την έναρξη των εργασιών της Συνελεύσεως από τα παρόντα μέλη της, καθώς και από τα παρόντα μέλη του Σωματείου.
- III. Η Γενική Συνέλευση συνέρχεται τακτικά μεν μια (1) φορά τον χρόνο μέσα στο πρώτο τρίμηνο του έτους, έκτακτα δε όταν το ζητήσει το Διοικητικό Συμβούλιο.
- IV. Τη σύγκληση της Γενικής Συνελεύσεως μπορεί να ζητήσουν και τα τακτικά μέλη του Σωματείου με έγγραφη αίτηση του ενός πέμπτου (1/5) των μελών καθώς επίσης η Ελεγκτική Επιτροπή σε περίπτωση διαχειριστικής ανωμαλίας.

Η αίτηση περί συγκλήσεως απευθύνεται στο Διοικητικό Συμβούλιο και πρέπει να αναφέρει τα θέματα που θα συζητηθούν. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, το Διοικητικό Συμβούλιο οφείλει να συγκαλέσει τη Γενική Συνέλευση μέσα σε δέκα (10) ημέρες. Σε περίπτωση αδρανείας ή αρνήσεως της σύγκληση αποφασίζει το Δικαστήριο.

V. Τα τακτικά μέλη καλούνται στην Γενική Συνέλευση με ατομικές προκλήσεις που υπογράφονται από τον Πρόεδρο και τον Γενικό Γραμματέα του Διοικητικού Συμβουλίου δέκα (10) τουλάχιστον μέρες νωρίτερα.

Τα έκτακτα και επίτιμα μέλη καλούνται με οποιοδήποτε πρόσφορο μέσο.

VI. Στην πρόσκληση γίνεται μνεία των θεμάτων ημερήσιας διατάξεως καθώς επίσης του χρόνου και του τόπου συγκλήσεως της Γενικής Συνελεύσεως.

VII. Στην Γενική Συνέλευση συζητούνται θέματα που αναφέρονται αποκλειστικά στην πρόσκληση. Αυτά ορίζονται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου είτε οίκοθεν είτε εφόσον προταθούν από το ένα πέμπτο (1/5) τουλάχιστον του αριθμού των τακτικών μελών και μάλιστα δέκα ημέρες πριν από την συζήτηση.

VIII. Απόφαση μπορεί να ληφθεί και χωρίς συνέλευση των μελών, εάν όλα ανεξαιρέτως τα μέλη του Σωματείου δηλώσουν εγγράφως την συναίνεση τους σε συγκεκριμένη πρόταση.

IX. Οι αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως των μελών μπορεί να προσβληθούν ενώπιον του Δικαστηρίου, εάν έχουν ληφθεί κατά παράβαση της νομοθεσίας ή των διατάξεων του Καταστατικού αυτού.

Άρθρο 12^ο

Συνεδρίαση Γενικής Συνελεύσεως

I. Τα μέλη του Σωματείου προσέρχονται αυτοπροσώπως στη Γενική Συνέλευση και υπογράφουν στο σχετικό Βιβλίο. Τα τακτικά μέλη του Σωματείου εκπροσωπούνται στη Γενική Συνέλευση και από αντιπρόσωπό τους που κατά την προσέλευση του πρέπει να είναι εφοδιασμένος με σχετικό νομιμοποιητικό έγγραφο που καταθέτει στη γραμματεία του Σωματείου.

II. Η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία αν παρίσταται το ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον των οικονομικά τακτοποιημένων τακτικών μελών.

Εάν κατά την πρώτη Συνέλευση δεν σχηματισθεί απαρτία, συγκαλείται νέα Επαναληπτική με τα ίδια απολύτως θέματα μετά από επτά (7) τουλάχιστον

ημέρες και βρίσκεται σε απαρτία εάν παρίστανται τα δύο πέμπτα (2/5) των μελών.

Εάν και κατά την δεύτερη Συνέλευση δεν σχηματισθεί απαρτία, συγκαλείται νέα Συνέλευση που συνεδριάζει σε πέντε (5) ημέρες τουλάχιστον και βρίσκεται σε απαρτία εάν παραστούν δέκα (10) μέλη.

III. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στο Καταστατικό με φανερή πλειοψηφία. Σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου της Συνελεύσεως.

IV. Οι αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως των μελών που αναφέρονται σε αρχαιρεσίες, σε εκλογή οργάνων του Σωματείου, σε θέματα εμπιστοσύνης, σε έγκριση λογοδοσίας ή σε προσωπικά θέματα λαμβάνονται με μυστική ψηφοφορία.

V. Κατά την διεξαγωγή μυστικής ψηφοφορίας παρίστανται μόνο τα τακτικά μέλη που έχουν δικαίωμα, ψήφου και κατ' εξαίρεση ένα (1) από το προσωπικό των γραφείων του Σωματείου.

VI. Ο νομικός σύμβουλος του Σωματείου μπορεί να παρίσταται κατά τις συνεδριάσεις της Γενικής Συνελεύσεως των μελών.

VII. Θεωρούνται άκυρες οι αποφάσεις που λαμβάνονται κατά παράβαση των διατάξεων του Καταστατικού αυτού.

VIII. Τα πρακτικά συνεδριάσεως υπογράφονται από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα της Γενικής Συνελεύσεως και παραδίδονται στον Γενικό Γραμματέα για φύλαξη.

Άρθρο 13ο

Αρμοδιότητες Γενικής Συνελεύσεως

I. Η Γενική Συνέλευση όταν συνεδριάζει συζητεί θέματα που φέρονται ενώπιόν της για συζήτηση.

II. Θέματα που απορρίπτονται από την Γενική Συνέλευση μπορεί να επανασυζητηθούν.

III. Η Γενική Συνέλευση έχει γενική αρμοδιότητα.

IV. Θέματα που συζητούνται αποκλειστικά στην Γενική Συνέλευση είναι:

α. Έγκριση του οικονομικού προϋπολογισμού, ισολογισμού, απολογισμού.

β. Απολογισμός του έργου του Διοικητικού Συμβουλίου μετά από κάθε λήξη του έτους.

γ. Η έγκριση δαπάνης ποσού μεγαλύτερου από τριακόσιες χιλιάδες (300.000) δραχμές.

δ. Ο προσδιορισμός του ύψους της ημερήσιας αποζημίωσης για ημεραργίες και έξοδα παραστάσεως των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.

ε. Η κτήση από επαχθή αιτία, κινητών ή ακινήτων αξίας άνω των τριακοσίων χιλιάδων (300.000) δραχμών.

στ. Η αποδοχή κληρονομιών, κληροδοσιών, υπό τρόπο και δωρεών.

ζ. Η εκλογή μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.

η. Η εκλογή μελών της Ελεγκτικής Επιτροπής.

θ. Η εκλογή μελών εφορευτικής επιτροπής όταν διενεργούνται εκλογές.

ι. Η εποπτεία και ο έλεγχος της διοικήσεως του Σωματείου.

ια. Η παύση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, της Ελεγκτικής Επιτροπής για σπουδαίο λόγο ή βαριά παράβαση καθηκόντων ή ανικανότητα.

ιβ. Οι προσφυγές κατά των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου.

ιγ. Η άσκηση πειθαρχικού ελέγχου κατά των μελών του Σωματείου.

ιδ. Η επιβολή εκτάκτων εισφορών.

ιε. Η απόφαση για προσχώρηση σε ενώσεις ημεδαπές ή ξένες ευρύτερης εκτάσεως.

ιστ. Η τροποποίηση του Καταστατικού του Σωματείου.

ιζ. Η έγκριση εσωτερικών κανονισμών.

ιη. Η αναστολή των εργασιών του Σωματείου.

ιθ. Η διάλυση του Σωματείου.

V. Στις περιπτώσεις με στοιχεία ιστ, ιζ, ιη, ιθ για να ληφθεί απόφαση απαιτείται η συμμετοχή στην ψηφοφορία του μισού αριθμού των μελών τουλάχιστον και ενός (1) επί πλέον (τακτικών) και η πλειοψηφία των τριών τετάρτων (3/4) αυτών.

Άρθρο 14ο

Διοικητικό Συμβούλιο

I. Το Σωματείο διοικείται από επταμελές (7) Διοικητικό Συμβούλιο που απαρτίζεται από έναν (1) Πρόεδρο, έναν (1) Αντιπρόεδρο, έναν (1) Γενικό Γραμματέα, έναν (1) Ταμία και τρεις (3) Συμβούλους που είναι όλοι άμισθοι και εκλέγονται από την Γενική Συνέλευση των μελών του Σωματείου μεταξύ των τακτικών μελών με τρεις (3) αναπληρωτές τους.

II. Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου που απέρχονται αναπληρούνται από τα αναπληρωματικά κατά την σειρά της εκλογής τους.

- III. Η ιδιότητα του Προέδρου, Αντιπροέδρου καθώς και του Γενικού Γραμματέα και του Ταμία δεν μπορούν να συμπίπτουν στο ίδιο πρόσωπο.
- IV. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι αλληλεγγύως υπεύθυνα για την πορεία των εργασιών του Σωματείου, εκτός εάν παρέστησαν κατά την λήψη συγκεκριμένης απόφασης και διεφώνησαν και η διαφωνία τους αυτή καταχωρήθηκε στα πρακτικά,
- V. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει τακτικά μεν μια (1) φορά τον μήνα, εκτάκτως δε όταν το κρίνει αναγκαίο ο Πρόεδρος ή το ζητήσουν εγγράφως τρία (3) μέλη του. Βρίσκεται σε απαρτία εφόσον είναι παρόντα τέσσερα (4) τουλάχιστον μέλη του.
- VI. Τον Πρόεδρο, όταν απουσιάζει ή κωλύεται, αναπληρούν κατά σειρά ο Αντιπρόεδρος ή ο πρεσβύτερος από τους Συμβούλους.
- VII. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών και σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου.
- VIII. Σε περίπτωση που συζητηθεί θέμα που αφορά μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, αυτό καλείται μεν κανονικά, αλλά δεν συμμετέχει στην συνεδρίαση.
- IX. Για κάθε συνεδρίαση τα μέλη ειδοποιούνται πέντε (5) τουλάχιστον ημέρες νωρίτερα με έγγραφες προσκλήσεις που αναφέρουν και τα θέματα ημερησίας διατάξεως.
- X. Σε τελείως έκτακτες περιπτώσεις τα μέλη καλούνται και κατά την ίδια ημέρα της συνεδρίασης με οποιοδήποτε μέσο.
- XI. Κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο δεν συγκαλούνται τακτικές συνεδριάσεις.
- XII. Μέλος που δεν προσέρχεται επί τρεις (3) συνεχείς τακτικές ή έκτακτες συνεδριάσεις, θεωρείται ότι έχει παραιτηθεί, εκτός εάν κωλύεται για λόγους σοβαρούς και το κώλυμα γνωστοποιείται έγκαιρα στον Πρόεδρο.
- XIII. Σε περίπτωση που παραιτηθούν έξι (6) από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου μαζί με τους αναπληρωματικούς, την διοίκηση του Σωματείου αναλαμβάνει προσωρινή Διοικούσα Επιτροπή και διενεργούνται αρχαιρεσίες.
- XIV. Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου που αναλαμβάνουν δημόσιο λειτούργημα, θεωρούνται παραιτημένα.
- XV. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου δεν επιτρέπεται να είναι υπάλληλοι του Σωματείου, ούτε να συμβάλλονται με αντάλλαγμα, με αμοιβή ή με κέρδος γενικά.

Άρθρο 15ο

Αρμοδιότητες Διοικητικού Συμβουλίου

Το Διοικητικό Συμβούλιο :

- α. Διοικεί το Σωματείο.
- β. Ασκήει τον πειθαρχικό έλεγχο των μελών του Σωματείου και σε περίπτωση που αδυνατεί, τον έλεγχο αυτό ασκεί η Γενική Συνέλευση.
- γ. Αποφασίζει την εγγραφή των μελών καθώς και την διαγραφή τους.
- δ. Δια του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα συγκαλεί τις συνεδριάσεις της Γενικής Συνελεύσεως.
- ε. Εκτελεί τις αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως.
- στ. Έχει την επιμέλεια της τηρήσεως των διατάξεων του Καταστατικού.
- ζ. Ενημερώνει σύμφωνα με τον νόμο τις κρατικές Αρχές για θέματα που οι νόμοι επιβάλλουν.
- η. Διορίζει από τα μέλη του Σωματείου Επιτροπές για την αντιμετώπιση θεμάτων του Σωματείου.
- θ. Διαχειρίζεται την περιουσία του Σωματείου.
- ι. Αποφασίζει την διάθεση των δαπανών για την πραγματοποίηση των σκοπών του Σωματείου.
- ια. Προσδιορίζει και ιεραρχεί τα θέματα που υλοποιεί το Σωματείο.
- ιβ. Καθορίζει το ύψος και το δικαίωμα εγγραφής των μελών του Σωματείου καθώς και τις έκτακτες εισφορές και γενικά αναπροσαρμόζει τα χρηματικά ποσά που αναφέρονται στο Καταστατικό σε νέα δεδομένα, με πλειοψηφία πέντε εβδομών (5/7) και σε περίπτωση που σε δύο (2) αλληπάλληλες συνεδριάσεις δεν πετύχει την πλειοψηφία αυτήν το θέμα παραπέμπεται στην Γενική Συνέλευση των μελών.
- ιγ. Αποφασίζει για την εκπροσώπηση του Σωματείου ενώπιον τρίτων και των κρατικών Αρχών.
- ιδ. Διορίζει νομικό σύμβουλο του Σωματείου ή άλλους επιστημονικούς ή τεχνικούς συμβούλους.
- ιε. Διορίζει υπαλλήλους για τα γραφεία του Σωματείου και συνάπτει συμβάσεις με πρόσωπα που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο Σωματείο και δεν συνδέονται με τα γραφεία του.
- ιστ. Διοργανώνει σεμινάρια και επιμορφωτικές διαλέξεις.
- ιζ. Ιδρύει γραφεία και εκτός της έδρας του Σωματείου. Την σχετική απόφαση λαμβάνει με πλειοψηφία του εδαφίου ιβ.

- ιη. Μεριμνά για την έκδοση περιοδικού εντύπου, ενημερωτικού.
- ιθ. Διοργανώνει ψυχαγωγικές εκδηλώσεις.
- κ. Προτείνει τα επίτιμα μέλη του Σωματείου στην Γενική Συνέλευση.
- κα. Επιλαμβάνεται κάθε θέματος που σχετίζεται με το Σωματείο.

Άρθρο 16ο

Αρμοδιότητες Προέδρου

I. Ο Πρόεδρος :

α. Συγκαλεί μαζί με τον Γενικό Γραμματέα, το Διοικητικό Συμβούλιο και τις γενικές Συνελεύσεις των μελών σε τακτικές ή έκτακτες συνεδριάσεις.

β. Φροντίζει για την εκτέλεση των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου και της Γενικής Συνελεύσεως των μελών.

γ. Εκπροσωπεί το Σωματείο ενώπιον των τρίτων ή των κρατικών Αρχών, εκτός εάν για συγκεκριμένη περίπτωση αποφασίσει διαφορετικά το Διοικητικό Συμβούλιο ή η Γενική Συνέλευση.

δ. Συνομολογεί και υπογράφει συμβάσεις, εκτελώντας αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

ε. Διεξάγει με τον Γενικό Γραμματέα και υπογράφει την αλληλογραφία.

στ. Παρακολουθεί και ελέγχει τα οικονομικά του Σωματείου.

ζ. Υπογράφει με τον Ταμία τα εντάλματα πληρωμών, τις επιταγές.

η. Υπογράφει με τον Ταμία τα εντάλματα εισπράξεων.

θ. Κινεί, συνυπογράφοντας με τον Ταμία, τον λογαριασμό ταμειυτηρίου.

ι. Ελέγχει τα βιβλία του ταμείου.

ια. Καλεί την Ελεγκτική Επιτροπή για έλεγχο των οικονομικών του Σωματείου.

ιβ. Αποφασίζει την ανάθεση αρμοδιοτήτων του στον Αντιπρόεδρο.

II. Κατά τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, τον Πρόεδρο -όταν απουσιάζει ή κωλύεται- αναπληρούν κατά σειρά ο Αντιπρόεδρος ή ο πρεσβύτερος από του παρόντες Συμβούλους.

Άρθρο 17ο

Αρμοδιότητες Γενικού Γραμματέα

I. Ο Γενικός Γραμματέας :

α. Έχει την διεύθυνση της Γραμματείας του Σωματείου.

β. Φροντίζει για την αλληλογραφία του Σωματείου υπογράφοντας μαζί με τον Πρόεδρο.

γ. Τηρεί τα πρακτικά συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου.

δ. Τηρεί την σφραγίδα του Σωματείου και σφραγίζει τα έγγραφα.

ε. Συνεργάζεται με τα όργανα του Σωματείου και παρέχει σε αυτά κάθε απαιτούμενο στοιχείο.

στ. Φυλάσσει τα πρακτικά της Γενικής Συνελεύσεως, του Διοικητικού Συμβουλίου, της εφορευτικής επιτροπής καθώς επίσης τις εκθέσεις της Ελεγκτικής Επιτροπής.

ζ. Είναι συνυπεύθυνος με τον Πρόεδρο για την ακριβή τήρηση των Βιβλίων και στοιχείων του Σωματείου.

II. Τον Γενικό Γραμματέα -όταν απουσιάζει ή κωλύεται- αναπληρώνει ένας από τους Συμβούλους που ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Άρθρο 18ο

Αρμοδιότητες Ταμία

I. Ο Ταμίας:

α. Έχει την διαχείριση των οικονομικών του Σωματείου.

β. Ενεργεί πληρωμές και εισπράξεις βάσει ενταλμάτων πληρωμής και γραμματίων εισπράξεως που υπογράφονται από τον Πρόεδρο και τον ίδιο.

γ. Κινεί με τον Πρόεδρο τον λογαριασμό που το Σωματείο τηρεί στο Ταμειούχιο.

δ. Θέτει στη διάθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, της Ελεγκτικής Επιτροπής, της Γενικής Συνελεύσεως, του Προέδρου, ότι του ζητηθεί, κάθε στοιχείο που αφορά την οικονομική κατάσταση του Σωματείου.

ε. Τηρεί τα Βιβλία που ορίζει ο νόμος και το Καταστατικό και είναι συνυπεύθυνος με τον Πρόεδρο για την οικονομική κατάσταση του Σωματείου.

στ. Υποβάλλει κάθε τρίμηνο συνοπτική περιγραφή της καταστάσεως των οικονομικών του Σωματείου στο Διοικητικό Συμβούλιο.

II. Τον Ταμία -όταν κωλύεται ή απουσιάζει- αναπληρώνει ένας από τους Συμβούλους που ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Άρθρο 19ο

Εκλογή Αιρετών Μελών του Σωματείου

I. Όσοι επιθυμούν να εκλέγουν μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, της Ελεγκτικής Επιτροπής, υποβάλλουν σχετική αίτηση στο Διοικητικό Συμβούλιο μέσα σε προθεσμία που ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο υπό τον όρο να έχουν εκπληρώσει τις οικονομικές τους υποχρεώσεις προς το Σωματείο.

II. Η αίτηση υποψηφιότητας που υποβάλλεται μόνο από τακτικά μέλη πρέπει να συνοδεύεται από υπεύθυνη δήλωση του ενδιαφερόμενου που να δηλώνει σε αυτή ότι έχει Ελληνική ιθαγένεια, δεν τελεί σε στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων, ότι δεν έχει καταδικασθεί αμετάκλητα για κακούργημα ή βαρύ πλημμέλημα, που σχετίζεται με την δραστηριότητα που αναφέρεται στο Καταστατικό αυτό.

III. Τα ονόματα των υποψηφίων με αλφαβητική σειρά και ξεχωριστά για τον Διοικητικό Συμβούλιο ή την Ελεγκτική Επιτροπή γνωστοποιούνται έγκαιρα στα μέλη, καταχωρούνται δε στο ίδιο ή διαφορετικό ψηφοδέλτιο κατά την κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου.

IV. Με μυστική ψηφοφορία τα μέλη του Συνδέσμου εκλέγουν τα αιρετά μέλη σημειώνοντας στο αριστερό του ονόματος -με σταυρό- τα πρόσωπα της προτιμήσεως τους, επτά (7) για το Διοικητικό Συμβούλιο και δύο (2) για την Ελεγκτική Επιτροπή κατ' ανώτατο.

V. Επιτυχόντες ανακηρύσσονται αυτοί που με την σειρά έχουν πάρει περισσότερες ψήφους. Οι επτά (7) από αυτούς αποτελούν το Διοικητικό Συμβούλιο και οι επόμενοι τρεις (3) είναι αναπληρωματικά μέλη, επίσης οι δύο (2) πρώτοι από τον πίνακα της Ελεγκτικής Επιτροπής αποτελούν τα τακτικά της μέλη και οι επόμενοι δύο (2) τα αναπληρωματικά.

VI. Σε περίπτωση ισοψηφίας αυτός που πέτυχε αναδεικνύεται με κλήρωση που γίνεται ανάμεσα σε αυτούς που ισοψήφισαν.

VII. Όσοι εκλέγονται για το Διοικητικό Συμβούλιο συγκροτούνται σε σώμα και κατανέμουν μεταξύ τους τις αρμοδιότητες, που αναφέρονται στην παράγραφο I του Άρθρου 14 προκειμένου να αναλάβουν τη διοίκηση του Σωματείου.

Άρθρο 20ο

Ελεγκτική Επιτροπή

I. Η Ελεγκτική Επιτροπή εκλέγεται από την Γενική Συνέλευση των μελών μαζί με το Διοικητικό Συμβούλιο και αποτελείται από δύο μέλη και δύο αναπληρωτές τους.

II. Η Ελεγκτική Επιτροπή ελέγχει την οικονομική κατάσταση του Σωματείου και συντάσσει σχετική έκθεση που την θέτει υπόψη της Γενικής Συνελεύσεως των μελών, το αργότερο δύο (2) μήνες μετά την λήξη του οικονομικού έτους.

III. Ο έλεγχος αυτός ενεργείται μετά από παραγγελία ή αυτεπαγγέλτως οποτεδήποτε. Υποχρεωτικά ενεργείται έλεγχος πάντοτε κατά την λήξη του οικονομικού έτους προκειμένου με σχετική έκθεση που ανακοινώνεται στα μέλη του Συλλόγου πέντε (5) ημέρες τουλάχιστον πριν από την σύγκληση της Γενικής Συνελεύσεως να τεθούν υπόψη του Σωματείου τα πορίσματα.

IV. Η Ελεγκτική Επιτροπή σε περίπτωση διαχειριστικών ανωμαλιών, με έγγραφο που απευθύνεται στο Διοικητικό Συμβούλιο ζητεί την σύγκληση της Γενικής Συνελεύσεως προκειμένου να θέσει υπόψη της τα πορίσματα. Το Διοικητικό Συμβούλιο στην περίπτωση αυτή, οφείλει να συγκαλέσει Γενική Συνέλευση εντός είκοσι (20) ημερών.

Άρθρο 21ο

Αποζημίωση Μελών Διοικήσεως

I. Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Ελεγκτικής Επιτροπής δεν επιτρέπεται να παρέχουν υπηρεσίες στο Σωματείο με σχέση εξαρτημένης εργασίας ή εργολαβίας ή να συνάπτουν με τον Σύλλογο συμβάσεις που συνεπάγονται λήψη ανταλλάγματος.

II. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις το Διοικητικό Συμβούλιο με πλειοψηφία πέντε εβδομών (5/7) μπορεί να συνάψει σύμβαση εργολαβίας ή παροχής υπηρεσιών με μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου. Το ενδιαφερόμενο μέλος δεν παρίσταται κατά την συζήτηση και για την λήψη αποφάσεως επί του θέματος λαμβάνεται υπόψη η ψήφος του σαν θετική.

Άρθρο 22ο

Τροποποίηση Καταστατικού

I. Ο Σύλλογος έχει την ευχέρεια να τροποποιήσει το Καταστατικό με καταστατική πλειοψηφία.

II. Κάθε τροποποίηση ισχύει από την επομένη της εγγραφής της στα σχετικά Βιβλία του Πρωτοδικείου.

Άρθρο 23ο

Εσωτερικοί Κανονισμοί

- I. Θέματα που αφορούν την εσωτερική λειτουργία του Σωματείου μπορεί να ρυθμίζονται με εσωτερικούς κανονισμούς.
- II. Οι Κανονισμοί αυτοί με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου εισάγονται στην Γενική Συνέλευση για έγκριση και ισχύουν από την επομένη της δημοσιεύσεώς τους στο Πρωτοδικείο.

Άρθρο 24ο

Διάλυση Σωματείου

- I. Η διάλυση του Συλλόγου αποφασίζεται από την Γενική Συνέλευση των μελών με καταστατική πλειοψηφία.
- II. Την διάλυση του Σωματείου προτείνει το Διοικητικό Συμβούλιο με το ένα πέμπτο (1/5) τουλάχιστον του αριθμού των τακτικών μελών, ή η Ελεγκτική Επιτροπή σε περίπτωση σοβαρής διαχειριστικής ανωμαλίας.
- III. Με απόφαση του Δικαστηρίου μπορεί να διαλυθεί ο Σύλλογος για παράβαση του νόμου που διέπει τα Σωματεία ή του Καταστατικού.

Άρθρο 25ο

Τύχη Περιουσίας του Σωματείου

Η περιουσία του Σωματείου σε περίπτωση διαλύσεως δεν διανέμεται μεταξύ των μελών του. Για την τύχη της αποφασίζει η Γενική Συνέλευση των μελών, Σε περίπτωση που δεν έχει ληφθεί σχετική απόφαση η περιουσία του Σωματείου περιέρχεται στην Μονή

Άρθρο 26ο

Σφραγίδα Σήμα

- I. Ο Σύλλογος έχει σφραγίδα στρογγυλή που φέρει στη μέση το έτος ιδρύσεως του Σωματείου και περιφερειακά την επωνυμία του Συλλόγου και την έδρα.
- II. Ο Σύλλογος μπορεί με απόφαση που θα λάβει το Διοικητικό Συμβούλιο μια φορά να καθορίσει ειδικό σήμα καθώς και τροποποιήσεις του. Κάθε περαιτέρω αλλαγή του σήματος, μπορεί να πραγματοποιηθεί με τροποποίηση του Καταστατικού.

Άρθρο 27ο

Βιβλία του Σωματείου

Τα βιβλία που τηρεί ο Σύλλογος είναι:

- Υποχρεωτικά

α. Μητρώο μελών του Συλλόγου. Σε αυτό καταχωρούνται όλα τα στοιχεία των μελών που αφορούν το Σωματείο.

β. Βιβλίο Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου.

γ. Βιβλίο Πρακτικών Γενικής Συνελεύσεως των μελών.

δ. Βιβλίο Εισπράξεων - Πληρωμών.

ε. Βιβλίο ιστορίας του Συλλόγου.

- Προαιρετικά :

α. Πρωτόκολλο Εισερχόμενων και Εξερχόμενων εγγράφων.

β. Βιβλίο (αρχείο) Εισερχόμενων και Εξερχόμενων εγγράφων.

γ. Βιβλίο παρουσίας μελών στην Γενική Συνέλευση.

δ. Βιβλίο αναλώσιμων υλικών.

Ο Σύλλογος μπορεί να τηρεί και άλλα Βιβλία ανάλογα με τις ανάγκες του.

Άρθρο 28ο

Γενικές Διατάξεις

I. Ο Σύλλογος δικαιούται να μετάσχει σε ευρύτερες ενώσεις Σωματείων ή ομοειδείς, ημεδαπές ή αλλοδαπές. Σχετικά αποφασίζει η Γενική Συνέλευση των μελών. Για την αντιπροσώπευση και τη σχέση των οργάνων με το Σωματείο, εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις του Καταστατικού αυτού και οι σχετικοί νόμοι.

II. Πράξεις των οργάνων του Συλλόγου είναι ισχυρές και δεσμεύουν το Σωματείο εφόσον μέσα στα πλαίσια της αρμοδιότητάς τους αποφασίζονται κατά τον χρόνο της θητείας τους.

Άρθρο 29ο

Προσωρινή Διάταξη

Η οικονομική επιβάρυνση των μελών του Συλλόγου μέχρι που να ληφθεί διαφορετική απόφαση καθορίζεται ως εξής :

α. Δικαίωμα εγγραφής στο Σωματείο των τακτικών μελών ποσό χιλίων δραχμών.

β. Μηνιαία συνδρομή τακτικών μελών ποσό πεντακοσίων δραχμών.

γ. Μηνιαία συνδρομή εκτάκτων μελών ποσό πεντακοσίων δραχμών.

Άρθρο 30ο

Τελική Διάταξη

Το Καταστατικό αυτό αποτελείται από τριάντα (30) άρθρα εγκρίνεται σήμερα από τα ιδρυτικά μέλη στην Αθήνα και υπογράφεται ως εξής :

Αθήνα, .../.../...

ΟΙ ΙΔΡΥΤΕΣ

α/α	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ	ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Συμπεράσματα

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι στα πλαίσια της κοινωνικής οργάνωσης και εξέλιξης των ανθρώπων δημιουργήθηκαν οργανώσεις που ενσωμάτωναν τη συλλογική δράση τους. Οι ενώσεις των προσώπων αυτών είδαμε ότι αναγνωρίστηκαν από το δίκαιο ως νομικές προσωπικότητες, που αποβλέπουν στην επίτευξη κάποιου κοινωνικού ή οικονομικού σκοπού. Τα νομικά πρόσωπα λοιπόν έχουν την ικανότητα να είναι υποκείμενα δικαίου, δηλαδή φορείς εννόμων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Κατόπιν διαπιστώσαμε ότι ανάλογα με το νομικό καθεστώς που διέπει τη σύσταση, την οργάνωση και τη λειτουργία τους, δηλαδή το είδος των κανόνων δικαίου που εφαρμόζεται σε σχέση με αυτά τα νομικά πρόσωπα διακρίνονται σε αυτά του ιδιωτικού (ν.π.ι.δ.) και σε αυτά του δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.), διάκριση η οποία υιοθετείται και στο Νόμο.

Τα νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού δικαίου ιδρύονται και δραστηριοποιούνται με άξονα την ιδιωτική πρωτοβουλία, για τον λόγο αυτό άλλωστε και η μορφή που μπορούν να λάβουν οριοθετείται νομοθετικά, καθώς σε σχέση με αυτά ισχύει η αρχή του «κλειστού αριθμού», προκειμένου να μην διακινδυνεύεται η ασφάλεια των συναλλαγών. Έτσι, μόνο τα ν.π.ι.δ. που ορίζονται ρητώς και περιοριστικά στο Νόμο μπορούν να ιδρυθούν και να αποτελέσουν αυτοτελή υποκείμενα δικαίου.

Περαιτέρω καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι, τα νομικά πρόσωπα που διέπονται από το ιδιωτικό δίκαιο διακρίνονται επιμέρους με κριτήριο τον χαρακτήρα του σκοπού, στην επίτευξη του οποίου αποβλέπουν με τη δράση τους. Με βάση το προκείμενο κριτήριο τα ν.π.ι.δ. διακρίνονται σε αυτά του αστικού δικαίου, που αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση μη κερδοσκοπικού σκοπού, όπως τα σωματεία και τα ιδρύματα, και σε αυτά του εμπορικού δικαίου, που επιδιώκουν την επίτευξη οικονομικού σκοπού, όπως οι εμπορικές εταιρείες και τα διάφορα είδη συνεταιρισμών.

Επίσης καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι για να συσταθούν τα νομικά αυτά πρόσωπα είναι απαραίτητο τα μέλη τους να έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, για μην κινδυνεύει η νομιμότητα της ίδρυσής τους. Ενώ επιπλέον διαπιστώσαμε ότι μετά τη σύστασή τους τα νομικά πρόσωπα έχουν ευθύνη για τις έννομες σχέσεις που διέπουν τη λειτουργία τους και κατά συνέπεια είναι υπόλογα για τυχόν αδικοπραξίες των μελών τους.

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στην ίδρυση και σύσταση των σωματείων. Στη μελέτη αυτής της κατηγορίας νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου έγινε ιδιαίτερα αντιληπτό πόσο σημαντική είναι η πλήρης δικαιοπρακτική ικανότητα των μελών που το απαρτίζουν, πόσο σημαντικός είναι ο σκοπός τον οποίο καλείται να εκπληρώσει αυτό και κυρίως ποιες είναι οι νόμιμες ενέργειες που πρέπει να γίνουν για να αποκτήσει αυτό ενεργή μορφή.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε κυρίως στα ένδικα μέσα που συμβάλλουν στην σύστασή του αλλά συγχρόνως και στην τροποποίηση του καταστατικού του και στη διάλυσή του. Διαπιστώσαμε τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί κάποιο πρόσωπο για να γίνει μέλος ενός σωματείου, αλλά και πως αυτό μπορεί αν συμβάλλει στην εγκυρότητα ή μη της λήψης μιας απόφασής του. Τέλος μέσα από το καταστατικό του σωματείου είδαμε εν ισχύ τα άρθρα του Αστικού Κώδικα που διέπουν λεπτομερώς της λειτουργία του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Πηνελόπη Χρ. Αγαλλοπούλου, Βασικές Έννοιες Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή, 2003
2. Αλεξάνδρα Βάρκα – Αδάμη, Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο (Νέα Έκδοση), Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, Μάρτιος 2009
3. Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου. Έκδοση 2^η, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή, 1997
4. Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία – Σχόλια – Νομολογία, Γενικές Αρχές, Άρθρα 1 – 126, Τόμος Πρώτος, Επιμέλεια Ιωάννης Κ. Καράκωστας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, Ιανουάριος 2005
5. Εκούσια Δικαιοδοσία, Θεωρία – Νομολογία – Υποδείγματα, Τόμος Πρώτος, Επιμέλεια Ιωάννης Χαμηλοθώρης, Χαρίλαος Κλούκινας, Θεμιστοκλής Κλούκινας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001